

LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA I GMINY SULEJÓW NA LATA 2016-2023

**REWITALIZACJA
SULEJÓW**

Spis treści

Wstęp	4
Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji.....	4
Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji	5
Podstawa opracowania	7
CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ, TECHNICZNEJ I ŚRODOWISKOWEJ NA OBSZARZE GMINY SULEJÓW	8
1.1. Informacje ogólne	8
1.2. Sfera społeczna	9
1.2.1. Struktura demograficzna	9
1.2.2. Infrastruktura społeczna.....	11
1.2.3. Problemy sfery społecznej.....	13
1.2.3. Struktura organizacji pozarządowych.....	16
1.2.4. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia	18
1.2.5. Podsumowanie uwarunkowań sfery społecznej	19
1.3. Uwarunkowania gospodarcze	21
1.3.1. Podmioty gospodarcze	21
1.3.2. Główni pracodawcy	23
1.3.3. Podsumowanie uwarunkowań sfery gospodarczej	25
1.4. Zagospodarowanie przestrzenne	26
1.4.1. Ład urbanistyczny oraz własność gruntów i budynków	26
1.4.2. Granice stref ochrony konserwatorskiej i obiekty zabytkowe	29
1.4.3. Podsumowanie uwarunkowań gminy Sulejów w zagospodarowaniu przestrzennym	30
1.5. Sfera techniczna	31
1.5.1. Charakterystyka infrastruktury technicznej gminy.....	31
1.5.2. Podsumowanie uwarunkowań w zakresie sfery technicznej	32
1.6. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego	33
1.6.1. Charakterystyka komponentów środowiska	33
1.6.2. Gospodarka odpadami	36
1.6.3. Uwarunkowania w zakresie środowiska przyrodniczego	37
1.6.3. Podsumowanie uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego	39
SYNTEZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ, TECHNICZNEJ I ŚRODOWISKOWEJ NA OBSZARZE GMINY SULEJÓW	41
2.2. Analiza SWOT	41
NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNEGO, SPOŁECZNEGO I GOSPODARCZEGO.....	43
3.1. Krajowe dokumenty strategiczne	43
3.2. Dokumenty strategiczne województwa, powiatu i gminy.....	45
DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO....	50
4.1. Metodologia prac nad Programem	50
4.2. Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji	52
4.3. Delimitacja obszaru zdegradowanego.....	55
4.3.1. Podsystem społeczny	56
4.3.2. Podsystem gospodarczy	60
4.3.3. Podsystem przestrzenny.....	62
4.3.4. Podsystem techniczny	65
4.3.5. Podsystem środowiskowy	65
4.4. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego.....	67
4.5. Pogłębiona diagnoza sfery społecznej dla obszaru zdegradowanego	71
4.6. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych na obszarze zdegradowanym	75
ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA I GMINY SULEJÓW	78
5.1. Wyznaczenie terenu rewitalizacji	78
5.2. Opis i dane statystyczne dotyczące rewitalizowanego obszaru	79

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

5.2. Obszary wspierające proces rewitalizacji	84
CELE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA I GMINY SULEJÓW NA LATA 2016-2023	88
6.1. Cele, misja i wizja Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023	88
6.2. Czas realizacji "LPR..."	92
6.3. Komplementarność projektów i działań w ramach "LPR..."	92
PLANOWANE DZIAŁANIA W OBSZARZE REWITALIZOWANYM	94
7.1. Planowane działania inwestycyjne	94
7.2. Planowane działania społeczne	104
7.4. Planowane działania przestrzenne i infrastrukturalne	107
INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA I GMINY SULEJÓW NA LATA 2016- 2023.....	109
8.1. Plan finansowy.....	109
8.2. Planowane inwestycje na obszarach wspierających procesy rewitalizacyjne	112
SYSTEM WDRAŻANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	114
9.1. Uwarunkowania prawne	114
9.2. Uwarunkowania instytucjonalno-organizacyjne	115
9.3. Realizacja rzeczowa i finansowa	116
SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI	118
10.1. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym, organizacjami pozarządowymi	118
10.2. System monitorowania "Lokalnego Programu Rewitalizacji..."	119
10.3. Sposób oceny "Lokalnego Programu Rewitalizacji..."	120
10.4. Działania informacyjno-promocyjne "LPR.."	120
Dokumenty źródłowe	123
Spis tabel	124
Spis wykresów	125
Spis rysunków	126

Wstęp

Założenia Lokalnego Programu Rewitalizacji

Głównym celem realizacji "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" (zwanego dalej LPR) jest wyprowadzenie wydzielonego obszaru miasta ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację oraz stworzenie odpowiednich warunków dla dalszego rozwoju.

Program rewitalizacji jest wielokierunkowym dokumentem operacyjnym, opracowanym i przyjętym przez samorząd lokalny, przedstawiającym wieloletni program działań w sferze przestrzeni, społeczeństwa i gospodarki. Został on przygotowany przy współudziale partnerów społecznych i gospodarczych. Określenie prawidłowych kierunków działań w programie rewitalizacji stanowi podstawę do pozyskania środków z funduszy europejskich, z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 (RPO Wł).

Rewitalizacja oznacza w sensie dosłownym „przywrócenie do życia” i jest pojęciem stosowanym najczęściej w odniesieniu do obszaru zurbanizowanego (np. części miasta lub zespołu obiektów budowlanych), który w wyniku przemian gospodarczych, społecznych, ekonomicznych i innych, utracił całkowicie lub częściowo swoją pierwotną funkcję i przeznaczenie. Pojęcie rewitalizacji odnosi się do kompleksowego procesu odnowy wyznaczonego terenu, znalezieniu dla niego nowego zastosowania i doprowadzenie do stanu, w którym zmieni swoją funkcję.

Rewitalizacja zawiera w sobie wiele innych pojęć:

- remont – przywrócenie takiego stanu (np. budynku), jaki istniał na początku poprzedniego cyklu jego eksploatacji,
- modernizacja – to remonty, które zostały uzupełnione o wprowadzanie nowych, lepszych, sprawniejszych, podnoszących komfort elementów wyposażenia,
- przebudowa – dostosowanie, poprzez dokonanie przebudowy obiektu do pełnienia nowych funkcji lub poprawy jego funkcjonalności,
- konserwacja – przeprowadzenie szeregu napraw i zabezpieczeń w obiektach już istniejących, zabezpieczenie ich przed niszczeniem i umożliwienie dalszego funkcjonowania,
- rewaloryzacja – odnosi się do przywrócenia wartości (poprzez remont lub modernizację) obiektów o szczególnej wartości, np. zabytkowych. Działanie to ma na celu dodatkowo wyeksponowanie wartości zabytkowych lub kulturowych architektury, często wymaga dodatkowych prac badawczych,
- rehabilitacja – oznacza „przywrócenie do sprawności”, czyli usunięcie defektów, niepożądanych dysfunkcji na terenach istniejących, nie zmieniając ich pierwotnie wskazanych funkcji (np. zrehabilitowany teren przemysłowy pozostaje nadal terenem przemysłowym).

Dla niniejszego opracowania przyjęto definicję rewitalizacji, która rozumiana jest jako: ***harmonijny, wielostronny proces odnowy obejmujący wzajemnie uzupełniające i przenikające się działania z zakresu ożywienia przestrzennego, gospodarczego i społecznego wskazanych terenów.***

Głównymi kryteriami wyznaczania obszarów kryzysowych i obszarów rewitalizacji według Rozporządzenia Komisji Europejskiej nr 1828/2006 (Art. 47) są:

- stopa bezrobocia wyższa od średniej dla kraju,

- wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia
- niekorzystne trendy demograficzne,
- niski poziom wykształcenia mieszkańców,
- wysoki poziom przestępczości i wykroczeń,
- szczególnie zanieczyszczone środowisko,
- niski poziom przedsiębiorczości,
- wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców,
- wysoki poziom degradacji technicznej infrastruktury i budynków,
- zgodność z kierunkami rozwoju przestrzennego, społecznego i gospodarczego Miasta i Gminy.

Wyznaczony w programie teren powinien spełnić przynajmniej trzy z powyższych kryteriów. Kluczowym warunkiem powodzenia w realizacji programu rewitalizacji jest uzyskanie porozumienia przedstawicieli różnych środowisk zaangażowanych w proces jego tworzenia. Wymagana jest ścisła współpraca pomiędzy różnymi działaniami podejmowanymi w Urzędzie Miejskim w Sulejowie z jednostkami podległymi, a także z partnerami społeczno-gospodarczymi oraz prywatnymi. Rewitalizacja jest szansą rozwoju i promocji dla wszystkich organizacji partycypujących w programie.

Opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji

"Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" opracowany został zgodnie z „Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020” Ministra Infrastruktury i Rozwoju¹ oraz na podstawie Uchwały nr 279/16 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 15 marca 2016 r. "Procedura weryfikacji programów rewitalizacji w Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 pod kątem zgodności z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020".

LPR wykazuje zgodność z założeniami Krajowej Polityki Miejskiej² w zakresie rewitalizacji. Celem strategicznym Krajowej Polityki Miejskiej jest wzmocnienie zdolności miast i obszarów zurbanizowanych do kreowania zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy oraz poprawy jakości życia mieszkańców. Dla obszaru tematycznego *Rewitalizacja* KPM zakłada następujące kierunki:

- działania rewitalizacyjne miast powinny mieć indywidualnie określoną formułę, charakter i zakres przyczyniający się do zmiany strukturalnej miasta, muszą one optymalnie wykorzystywać lokalne potencjały, inicjatywę społeczną i partnerów gospodarczych,
- kompleksowa rewitalizacja, realizowana na obszarach zdegradowanych, odnosząca się do konkretnego, wyznaczonego w oparciu o obiektywne kryteria, terytorium i łącząca wysiłki różnych podmiotów, których suma ma spowodować trwałe

¹ Wytyczne w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, Minister Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 3 lipca 2015 r.

² Dokument przyjęty uchwałą Rady Ministrów Nr 198 w dniu 20 października 2015 r. (M.P. z 2015 r., poz. 1235). Polityce miejskiej nadano wysoką rangę poprzez wprowadzenie jej do porządku prawnego znowelizowaną Ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2014 r. poz. 1649, z 2015 r. poz. 349, 1240, 1358, 1890), a Krajowa Polityka Miejska stała się częścią systemu dokumentów strategicznych. Krajowa Polityka Miejska określa planowane działania administracji rządowej dotyczące polityki miejskiej i uwzględnia cele i kierunki określone w średniookresowej strategii rozwoju kraju i krajowej strategii rozwoju regionalnego.

ożywienie społeczne i gospodarcze obszaru, zwiększenie jego atrakcyjności dla mieszkańców i przedsiębiorców oraz poprawę jakości życia. W ten sposób należy wypracować przedsięwzięcia całościowe (integrujące interwencję na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki), skoncentrowane terytorialnie i powstające we współpracy z lokalną społecznością.³

Planowanie i programowanie rewitalizacji, poprzedzone rzetelną i pogłębioną diagnozą, prowadzone powinno być w oparciu o procesy:

- określenie wizji i koncepcji wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego,
- szczegółową analizę i wybór działań rewitalizacyjnych oraz określenie sposobów i warunków ich realizacji,
- określenie źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Określenie wizji i koncepcji wyprowadzenia obszaru ze stanu kryzysowego należy oprzeć na pełnej diagnozie problemów - zarówno w skali całej gminy, jak i w uszczegółowionej formie - czyli dla obszaru rewitalizacji. Koncepcja odnowy obszaru powinna obejmować następujące kwestie: społeczne, gospodarcze, przestrzenne, środowiskowe, techniczne, kulturalne, funkcjonowania miasta.⁴

Rewitalizacja zakłada optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań danego obszaru oraz wzmocnienie jego lokalnych potencjałów (w tym także kulturowych) i jest procesem wieloletnim, prowadzonym przez interesariuszy tego procesu (m.in. przedsiębiorców, organizacje pozarządowe, właścicieli nieruchomości, organy władzy publicznej), w tym przede wszystkim we współpracy z lokalną społecznością.

Działania służące wspieraniu procesów rewitalizacji prowadzone są w sposób spójny wewnątrz (poszczególne działania pomiędzy sobą) oraz zewnątrz (z celami i kierunkami wynikającymi z dokumentów strategicznych i planistycznych).

"Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" ma służyć identyfikacji obszarów zdegradowanych, na których występują niekorzystne procesy, stany kryzysowe dotyczące przestrzeni gminy w sferze społecznej, gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej. Ponadto LPR warunkuje koordynację działań, czyli współpracę Urzędu Miejskiego oraz przedstawicieli mieszkańców, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych na rzecz realizacji działań rewitalizacyjnych.

Efektom implementacji LPR jest, m.in. odwrócenie negatywnych zjawisk i procesów, poprawa stanu infrastruktury społecznej i technicznej, przeciwdziałanie degradacji przestrzeni, zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego, ograniczanie patologii społecznych, wzrost jakości życia społeczności lokalnej, stymulowanie aktywności społeczności lokalnej, rozwój przedsiębiorczości, zrównoważony rozwój społeczno-ekonomiczny w dłuższej perspektywie czasowej.

Diagnoza stanu aktualnego gminy Sulejów została opracowana na podstawie dostępnych informacji, dokumentów i opracowań o charakterze diagnostycznym i strategicznym oraz na podstawie danych statystycznych zebranych na potrzeby niniejszego dokumentu.

³ Tamże, str. 56

⁴ Tamże, str. 57

Podstawa opracowania

"Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" został opracowany w oparciu o następujące akty prawne i dokumenty:

- Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2015 r., poz. 1777)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1303/2013 z 17 grudnia 2013 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego
- Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2016 r., poz. 383)
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 2 lipca 2015 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie udzielania pomocy de minimis przez fundusze rozwoju obszarów miejskich w ramach regionalnych programów operacyjnych (Dz. U. 2015, poz. 1001)
- Wytyczne Ministra Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 3 lipca 2015 r. (MliR/H 2014-2020/20(01)/07/2015)
- Wytyczne Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa z dnia 9 września 2008 r. (MRR/H/18(2)/08/08)
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014 r.
- Krajowa Polityka Miejska 2032, Warszawa 2015 r.
- Narodowy Plan Rewitalizacji 2022. Założenia. Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, 2014 r.
- Szczegółowy Opis Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020
- Uchwała nr 279/16 Zarządu Województwa Łódzkiego z dnia 15 marca 2016 r. Procedura weryfikacji programów rewitalizacji w Instytucji Zarządzającej Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 pod kątem zgodności z Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020
- obowiązujące lokalne dokumenty planistyczne i strategiczne gminy Sulejów.

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ, TECHNICZNEJ I ŚRODOWISKOWEJ NA OBSZARZE GMINY SULEJÓW

1.1. Informacje ogólne

Gmina Sulejów położona jest w granicach administracyjnych województwa łódzkiego, powiatu piotrkowskiego w jego południowo-wschodniej części (stanowi 13,17 % jego powierzchni). Graniczy z gminami:

- od północy z gminą Wolbórz,
- od zachodu - Piotrków Trybunalski (powiat grodzki) i Rozprza,
- od południa - Ręczno,
- od wschodu – z gminą Aleksandrów oraz z gminą Mniszków z powiatu opoczyńskiego.

Rysunek 1. Położenie Miasta i Gminy Sulejów (opracowanie własne)

Województwo łódzkie

Powiat Piotrkowski

Miasto i Gmina Sulejów

Miasto Sulejów

Miasto Sulejów położone jest we wschodniej części gminy, częściowo stanowi jej granicę. Gmina zlokalizowana jest w niedalekiej odległości od wielkomiejskich ośrodków przemysłowych i regionalnych: 57 km od Łodzi, 14 km od Piotrkowa Trybunalskiego i 73 km od Kielc. Odległość gminy do Warszawy wynosi 150 km.

Powierzchnia gminy wynosi 188,82 km², składają się na nią: miasto Sulejów oraz 34 miejscowości w 25 sołectwach. Miasto zajmują powierzchnię 26,26 km².

Miasto posiada bardzo korzystne położenie komunikacyjne, przecinają go ważne arterie drogowe:

- droga krajowa Nr 12 relacji: granica zachodnia Łęknica - Żary - Leszno - Kalisz - Łask - Piotrków Trybunalski - Sulejów - Opoczno - Radom - Lubli - Chełm - granica wschodniej w Dorohusku,
- droga krajowa Nr 74 relacji: Sulejów - Kielce - Zamość - Zosina na granicy wschodniej.

Poza granicami miasta przebiega droga wojewódzka nr 742 Włodzimierzów – Włoszczowa. Układ komunikacyjny Miasta i Gminy łączy się z drogą A-1 Gdańsk – Cieszyn i drogą krajową nr 8 Warszawa – Wrocław w piotrkowskim węźle komunikacyjnym.

Gmina zamieszkiwana jest przez 16 245 mieszkańców (dane ewidencji mieszkańców UM w Sulejowie na 31.12.2015 r.). Mieszkańcy miasta - 6 308 osób - stanowią 38,8% mieszkańców gminy.

Pod względem fizycznogeograficznym (wg Kondrackiego) gmina Sulejów leży na granicy dwóch prowincji Nizin Środkowopolskich i Wyżyn Małopolskich - granicę stanowi rzeka Pilica. W skład Nizin wchodzi m.in. makroregion Wzniesienia Południowo-mazowieckie (lewy brzeg Pilicy), w którego skład wchodzi mezoregiony: Równina Piotrkowska i Dolina Białobrzaska. Wschodnia część gminy zajmuje fragment nazywany Wyżyną Przedborską. Dzisiejszy krajobraz regionu ukształtowała zarówno budowa geologiczna (działalność lądolodu skandynawskiego oraz rzek), jak i gospodarka człowieka (przemysł wydobywczy, rolnictwo). Najniższej położony punkt gminy (166,7 m n.p.m.) znajduje się w dolinie Pilicy w północnej części Sulejowa, najwyższe usytuowane są tereny (206 m n.p.m.) w południowo-zachodniej części gminy w okolicach Bilskiej Woli.

Hydrografia gminy opiera się o rzekę Pilicę, na której utworzony został Zalew Sulejowski (powierzchnia ok 22600 ha, pojemność 61-71 mln m³). Zbiornik pełni funkcje: ochrony przeciwpowodziowej, retencji i regulacji stanu wody w rzece, produkcji energii (elektrownia o mocy 3,5 MW), wykorzystywany jest do celów rekreacyjno-turystycznych i hodowli ryb.

1.2. Sfera społeczna

1.2.1. Struktura demograficzna

Gmina Sulejów (wg stanu na 31.12.2015 r.) liczy ogółem 16 245 mieszkańców, w tym 6 308 osób zamieszkuje miasto, a 9 937 tereny wiejskie.

Tabela 1. Liczba ludności gminy i miasta Sulejów w latach 2007-2015 (GUS, 2007-2015)

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015*
liczba ludności gminy ogółem	15 750	15 791	15 926	16 110	16 242	16 268	16 280	16 274	16 245
liczba ludności miasta ogółem	6 360	6 332	6 412	6 452	6 453	6 446	6 376	6 360	6 308
mężczyźni	3 127	3 113	3 156	3 199	3 185	3 188	3 133	3 114	3 080
kobiety	3 233	3 219	3 256	3 253	3 268	3 258	3 243	3 246	3 228

Wykres 1. Liczba ludności gminy i miasta Sulejów w latach 2003-2015 (GUS, 2003-2014, UM Sulejów, 2015)

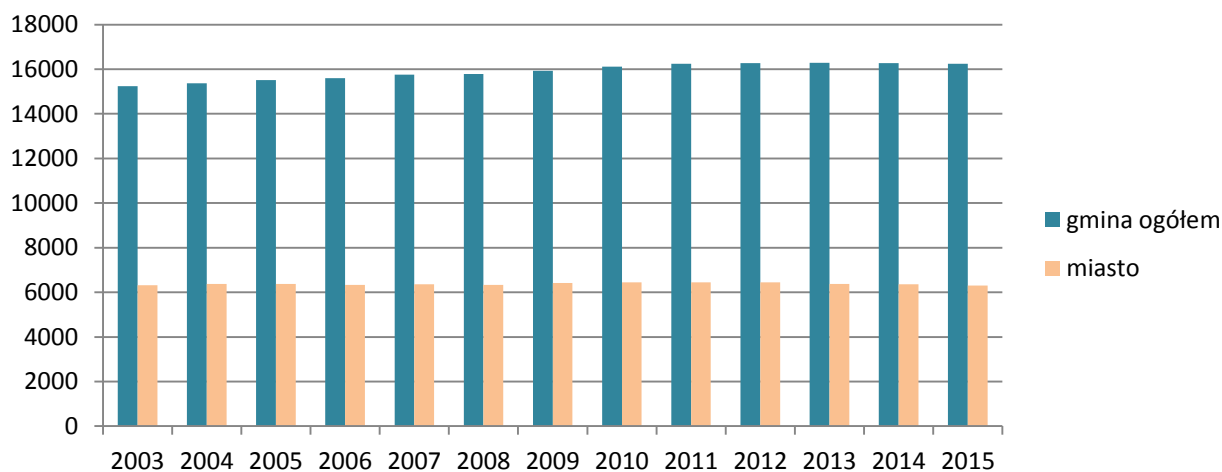

Tabela 2. Ludność gminy Sulejów według ekonomicznych grup wiekowych w 2014 roku (GUS, 2014)

Wyszczególnienie	Liczba ludności			Procent ludności		
	Gmina	Miasto	Teren wiejski	Gmina	Miasto	Teren wiejski
w wieku przedprodukcyjnym	3177	1161	2016	19,5	18,3	20,3
w wieku produkcyjnym	10288	4060	6228	63,0	63,8	62,6
w wieku poprodukcyjnym	2843	1139	1704	17,4	17,9	17,1

Struktura ludności gminy pod względem ekonomicznych grup wiekowych (według danych GUS) w stosunku do roku 2003 nie jest optymistyczna. Zaznacza się:

- znaczny spadek liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym: w roku 2003 - 1 511 mieszkańców (t.j. 23,9 % ogółu), w roku 2013 - 1 191 mieszkańców (19,5 % ogółu),
- znaczny wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym: w roku 2003 - 892 mieszkańców (t.j. 14,1 % ogółu), w roku 2014 - 2 843 mieszkańców (17,4 % ogółu)

Populacja gminy charakteryzuje się obecnie mało korzystną strukturą wiekową, ponieważ jest zbyt mała różnica pomiędzy populacją w wieku przedprodukcyjnym a poprodukcyjnym - tendencja jest wzrostowa. Ponadto w wieku poprodukcyjnym widoczna jest przewaga liczby kobiet.

Tabela 3. Ludność gminy Sulejów według wieku i płci w 2014 roku (GUS, 2014)

Wiek	Liczba ludności miasta			Liczba ludności terenów wiejskich		
	ogółem	mężczyźni	kobiety	ogółem	mężczyźni	kobiety
0-12 lat	841	424	417	1 457	772	658
13-19 lat	481	259	222	833	457	376
20-64 lata	4 152	2 082	2 043	6 259	3 190	3 069
65 lat i powyżej	913	349	564	1 399	549	850

Tabela 4. Przyrost naturalny i saldo migracji dla gminy Sulejów w 2014 roku (GUS, 2014)

Wskaźnik w liczbach naturalnych	Gmina	Miasto	Teren wiejski
przyrost naturalny	-17	-6	-11
saldo migracji	56	-11	67

Tabela 5. Wybrane wskaźniki demograficzne dla miasta Sulejowa, w porównaniu z gminą Sulejów, powiatem piotrkowskim oraz województwem łódzkim - stan na dzień 31.12.2014 r. (GUS, 2014)

Wskaźnik	Miasto Sulejów	Gmina Sulejów	Powiat piotrkowski	Województwo łódzkie
gęstość zaludnienia (osoba na 1km ²)	243	86	64	138
kobiety na 100 mężczyzn	104	101	103	110
małżeństwa na 1000 ludności (‰)	4,7	3,6	4,0	4,3
urodzenia żywe na 1000 ludności (‰)	7,3	10	10,2	8,9
zgony na 1000 ludności (‰)	4,7	9,9	11,8	12,4
przyrost naturalny na 1000 ludności (‰)	-4,2	0,1	-1,6	-3,5

Według prognozy statystycznej GUS „Prognoza dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011–2035”, liczba mieszkańców powiatu będzie sukcesywnie maleć w całym okresie objętym prognozą. Prognozy demograficzne dla gminy (wykonane na podstawie prognoz powiatu) również wykazują tendencje spadku liczby ludności. Poniższa prognoza ludności do roku 2035 dla gminy i miasta Sulejowa ma jedynie charakter szacunkowy.

Tabela 6. Prognoza demograficzna dla powiatu piotrkowskiego oraz gminy i miasta Sulejowa do roku 2035 (opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 - GUS)

Wyszczególnienie	Prognoza do roku				
	2015	2020	2025	2030	2035
Powiat piotrkowski	91 033	90 774	89948	88 626	86 925
Gmina Sulejów, w tym:	16 068	16 022	15 876	15 643	15 343
miasto	6 449	6 430	6 372	6 279	6 159
obszary wiejskie	9 619	9 592	9 504	9 364	9 184

Niekorzystnymi zjawiskami demograficznymi są: zbyt mała różnica pomiędzy wskaźnikami liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, co świadczy o starzeniu się społeczeństwa, znaczna przewaga kobiet w strukturze płci w wieku poprodukcyjnym, nie wykazujące tendencji wzrostowej wskaźniki przyrostu naturalnego i salda migracji, prognozy spadku liczby ludności na terenie miasta, gminy, powiatu.

1.2.2. Infrastruktura społeczna

Instytucje infrastruktury społecznej działające na terenie gminy Sulejów:

- Urząd Miejski w Sulejowie (ul. Konecka 42),
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie (ul. Targowa 20),
- Miejski Ośrodek Kultury w Sulejowie (ul. Błonie 10 A),
- Miejska Biblioteka Publiczna i Gminne Centrum Informacji w Sulejowie (ul. Rynek 1).
- placówki oświaty na terenie miasta Sulejów: Samorządowe Przedszkole (ul. Konecka 29), Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Jana Pawła II (ul. Konecka 45), Szkoła Podstawowa

Nr 2 im. Królowej Jadwigi (ul. Rycerska 10), Gimnazjum (ul. Konecka 45), oraz Zespół Placówek Ponadgimnazjalnych (ul. Milejowska 21); na terenie wiejskim: Szkoła Podstawowa w Witowie, Szkoła Podstawowa w Uszczyńcu, Szkoła Podstawowa w Łęczynie, Szkoła Podstawowa w Przygłowie, Gimnazjum w Przygłowie, Przedszkole w Przygłowie, Przedszkole w Poniatowie,

- służba zdrowia: Przychodnia Rejonowa w strukturach Powiatowego Zespołu Opieki Zdrowotnej w Piotrkowie Trybunalskim (filia w Sulejowie ul. Targowa 28) oraz Sul-Med Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej (Sulejów, ul. Piotrkowska 26), Wiejski Ośrodek Zdrowie w Przygłowie,
- Komisariat Policji w Sulejowie w strukturach Komendy Miejskiej Policji w Piotrkowie Trybunalskim (ul. Szkolna 5),
- Ochotnicza Straż Pożarna (17 jednostek OSP w gminie Sulejów, zrzeszających ok. 900 członków).

Oświata

Na terenie Sulejowa funkcjonują placówki oświatowe do poziomu średniego.

Dane jednostek oświatowych (według danych placówek):

- Samorządowe Przedszkole: powierzchnia użytkowa 545 m², 125 uczniów, 12 nauczycieli, 5 sal dydaktycznych,
- Szkoła Podstawowa Nr 1: powierzchnia użytkowa 1 7455 m², 312 uczniów, 31 nauczycieli, 10 sal dydaktycznych, sala gimnastyczna o powierzchni 405 m², świetlica, biblioteka, zaplecze kuchenne,
- Szkoła Podstawowa Nr 2: 108 uczniów, 12 nauczycieli, 6 sal dydaktycznych, stołówka,
- Gimnazjum: powierzchnia użytkowa 1 450 m², 187 uczniów, 25 nauczycieli, 9 sal dydaktycznych,
- Zespół Placówek Ponadgimnazjalnych, w skład którego wchodzi: Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Liceum Ogólnokształcące, Technikum oraz kształcenie zaoczne.

Gmina Sulejów w 2014 r. liczyła 2836 osób w wieku 0-15 lat.

Tabela 7. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2014 r. (GUS, 2014)

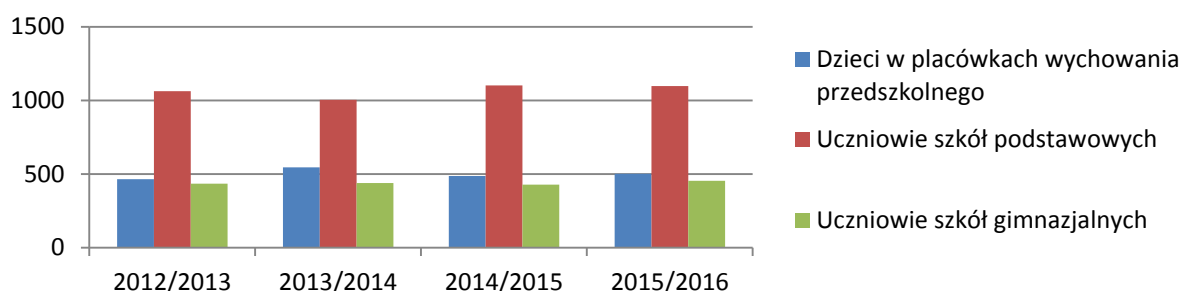
Wyszczególnienie	Liczba osób
0-2 lata	462
3-6 lat	756
7-12 lat	1 080
13-15 lat	538

Współczynnik skolaryzacji dla gminy Sulejów wynosi:

- brutto: dla szkół podstawowych 92,64 %, gimnazjów - 79,37 %
- netto: dla szkół podstawowych 91,97 %, gimnazjów - 78,25 %
- źródło: opracowanie własne na podstawie BDL

W latach 2012-2014 na terenie gminy Sulejów odnotowano przyrost placówek wychowania przedszkolnego. Nie jest to jednak związane z przyrostem liczby dzieci w wieku do lat 7, lecz z występującą od dłuższego czasu niewystarczającą liczbą miejsc w przedszkolach na terenie gminy w odniesieniu do istniejącego zapotrzebowania.

Wykres 2. Zmiana ilości uczniów wg wieku edukacyjnego w latach 2012-2016 na terenie gminy Sulejów (GUS, 2012-2016)

W 2015 r. 2016 dzieci (z łącznie 2836) objętych było edukacją w placówkach oświatowych (typu przedszkola, szkoły podstawowe i gimnazja) na terenie gminy Sulejów. Łącznie 820 dzieci mieszkających na terenie gminy w 2015 r. pozostawało poza systemem oświatowym.

1.2.3. Problemy sfery społecznej

Pomoc społeczna

Na terenie gminy pomoc społeczną mieszkańcom świadczy Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie, który realizuje zadania własne i zleczone pomocy społecznej.

Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS w Sulejowie w latach 2007-2013 (MOPS Sulejów)

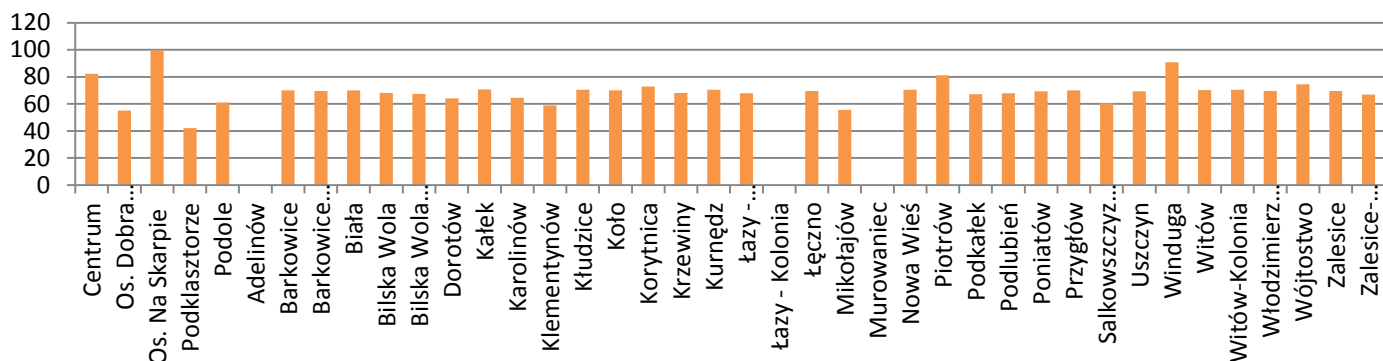
Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
liczba rodzin korzystających z pomocy w gminie ogółem	654	521	501	507	451	447	469
liczba osób w rodzinach ogółem	2 106	1 610	1 502	1 491	1 302	1 235	1 265
liczba rodzin korzystających z pomocy w mieście	260	213	194	206	168	187	205

43% rodzin otrzymujących świadczenia z MOPS w Sulejowie zamieszkuje teren miasta. Najwięcej świadczeń udzielonych jest z powodu:

- ubóstwa - 29,9%,
- bezrobocia - 20,4%,
- długotrwałej choroby -18,2 %,
- niepełnosprawności - 14,3 %,
- ochrony macierzyństwa i wielodzietności - 10,7%.

W Sulejowie działa pomoc instytucjonalna dla osób z problemami społecznymi. Są to Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny d/s Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz punkt konsultacyjny w Przychodni Rejonowej (ul. Targowa 20).

Wykres 3. Rozkład przestrzenny odsetka (na 1000 mieszkańców) osób korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy Sulejów w 2015 r. (UM w Sulejowie)

Obszary gminy Sulejów charakteryzujące się największą koncentracją osób wspieranych przez pomoc społeczną obejmują miasto Sulejów (obszar centralny oraz os. na Skarpie), jak również teren wiejski – miejscowości Piotrów oraz Winduga i Wójtostwo.

Bezrobocie

Bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych problemów społeczno-ekonomicznych gminy, ponieważ wynosi ono 7,7% osób w wieku produkcyjnym (w tym wskaźnik dla mężczyzn – 7,3 %, wskaźnik dla kobiet 8,2 %). Wskaźniki bezrobocia w gminie w ostatnich latach wykazują wahania, dlatego nie mogą stanowić trendów.

Tabela 9. Liczba i stopa bezrobocia w gminie Sulejów (GUS, 2007-2014)

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
liczba osób bezrobotnych								
ogółem	724	542	770	884	907	981	994	792
mężczyźni	332	239	420	439	501	484	501	402
kobiety	392	303	350	445	493	497	493	390
procent osób bezrobotnych								
ogółem	7,4	5,5	7,7	8,7	8,9	9,5	9,7	7,7
mężczyźni	6,5	4,7	8,0	8,1	8,4	8,8	9,1	7,3
kobiety	8,4	6,4	7,4	9,4	9,4	10,4	10,3	8,2

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy na koniec 2014 r. w strukturze bezrobocia dominują osoby długotrwale bezrobotne pozostające bez pracy przez okres dłuższy niż 12 miesięcy, 38% stanowią osoby z wykształceniem podstawowym.

Bezrobotni gminy stanowią 22,4% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piotrkowie Trybunalskim - wskaźnik bezrobocia dla powiatu wynosi 7,8 %.

Brak pracy jest poważnym problemem społecznym, ponieważ często staje się przyczyną innych dysfunkcji rodziny, np. ubóstwa, bezradności, ale też i uzależnień.

Dużym problemem społecznym jest także rosnąca liczba świadczeń wypłacanych przez MOPS w Sulejowie z powodu długotrwałej choroby. Świadczy to o wielu problemach związanych z utrzymaniem rodzin oraz o chorobach związanych z wiekiem.

Stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych

W gminie Sulejów funkcjonuje 4 935 gospodarstw domowych (wg danych Narodowego Spisu Powszechnego). W przeważającej większości są to gospodarstwa jednorodzinne - stanowią one 74,5% liczby gospodarstw ogółem. Natomiast gospodarstwa dwurodzinne stanowią 4,6%, trzy i więcej rodzinne-0,2% ogółu, a gospodarstwa nierodzinne 20,7%.

Według danych GUS dla obszaru miasta ponad 10 % gospodarstw domowych utrzymuje się z tzw. źródeł niezarobkowych tj. renta, emerytura, zasiłek, itp. Dla pozostałych gospodarstw domowych głównym źródłem utrzymania jest praca najemna poza rolnictwem - 57,2% gospodarstw. Praca na rachunek własny to wyłączone źródło utrzymania dla ponad 13 % gospodarstw domowych w mieście.

Tabela 10. Źródła utrzymania gospodarstw domowych w Gminie Sulejów (opracowanie własne na podst. GUS, Bank Danych Lokalnych).

Rodzaj źródła utrzymania	Gospodarstwa domowe- udział w %
praca poza rolnictwem najemna	57,2
praca poza rolnictwem na rachunek własny lub z najmu	13,8
praca w rolnictwie	1,3
niezarobkowe źródło - emerytura i renta	9,2
pozostałe niezarobkowe	10,7

Tabela 11. Liczba osób pracujących według innego podziału niż PKD na terenie miasta Sulejowa (GUS, 2007-2014)

Wyszczególnienie	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ogółem	944	1000	978	1140	1009	1008	902	1 584
mężczyźni	343	419	395	568	473	469	402	654
kobiety	601	581	583	572	536	539	500	930
wskaźnik pracujący na 1000 ludności	148	158	153	177	156	156	141	97

W ostatnich latach łączna liczba pracujących na terenie gminy uległa zwiększeniu z 1292 osób w 2007 r. do 1584 w 2014 (o 23%) i odpowiada tempu wzrostu gospodarczego kraju. Jednocześnie liczba osób bezrobotnych ulega zmniejszeniu w 2014 r. (792) w porównaniu z 2013 r., kiedy to zanotowano najwyższą liczbę osób pozostających bez pracy od 2007 r. (994).

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto na terenie powiatu piotrkowskiego wynosiło (według GUS, 2014), w roku 2013 - 2 957,04 zł, co stanowi 73,9 % średniej krajowej. Dla województwa średnie wynagrodzenie jest wyższe i wynosi - 3 618,63 zł (90,4%). Dla miasta i gminy Sulejów takie statystyki nie są prowadzone, można jednak założyć, że średnie wskaźniki są takie same lub niższe jak dla powiatu, ponieważ na wskaźniki wojewódzkie mają większy wpływ dochody notowane w Łodzi i innych ośrodkach subregionalnych. Średnie wskaźniki dla powiatu i województwa wykazują tendencje rosnącą, jednak uwzględniając zjawisko inflacji należy wnioskować, że wzrost płac nominalnych nie ma wpływu na zwiększenie poziomu realnych dochodów gospodarstw domowych.

Sytuacja lokalnego rynku pracy w gminie Sulejów na tle powiatu piotrkowskiego oraz województwa łódzkiego wykazuje wyraźne dysproporcje.

Tabela 12. Wskaźniki rynku pracy gminy Sulejów na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego w 2014 r. (GUS, 2014)

Wyszczególnienie	Gmina Sulejów	Powiat piotrkowski	Województwo łódzkie
Pracujący na 1000 ludności ogółem w osobach	97	119	228
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w %	7,7	6,3	8,1

Pomimo wysokiego wskaźnika aktywności gospodarczej odsetek pracujących na 1,0 tys. ludności w gminie Sulejów (97) pozostaje na bardzo niskim poziomie w porównaniu ze wskaźnikiem dla powiatu piotrkowskiego, który jest wyższy o 23% (119) i ze wskaźnikiem dla województwa, który jest wyższy aż o 235% (228).

Mieszkalnictwo

Czynnikiem wpływającym na standard życia ludności danego obszaru są warunki mieszkaniowe. Istniejące warunki mieszkaniowe w gminie są zbliżone do warunków mieszkaniowych w kraju. Polityka gminy w zakresie budownictwa mieszkaniowego polega zarówno na działaniach doraźnych, jak i długofalowych, zmierzających do uporządkowania spraw związanych z planowaniem przestrzennym.

Tabela 13. Dane o mieszkalnictwie na terenie gminy Sulejów w roku 2014 (GUS, 2014)

Wyszczególnienie	Jednostka	Gmina	Miasto	Teren wiejski
Budynki mieszkalne	szt.	4 907	1 727	3 180
Zasoby mieszkaniowe				
Mieszkania ogółem	szt.	5 343	2 149	3 194
Izby	szt.	22 800	8 928	13 872
Powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem	m ²	467 427	176 357	291 070
Wskaźniki				
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania	m ²	87,5	82,1	91,1
Przeciętna powierzchnia użytkowa na 1 osobę	m ²	28,7	27,7	29,3
Liczba mieszkań na 1000 mieszkańców	-	327,6	337,9	321,1
Wyposażenie mieszkań w instalacje				
Wodociąg	%	-	95,8	89,8
Ustęp spłukiwany	%	-	85,8	77,8
Łazienka	%	-	75,1	70,9

Ruch budowlany w odniesieniu do całej gminy Sulejów, biorąc pod uwagę okres 2003-2014, kształtuje się na poziomie około 74 mieszkań na rok i dotyczy budynków nowych, jak również po rozbudowie. Nowe mieszkania realizowane są w szczególności w ramach budownictwa indywidualnego, prywatnego, i charakteryzują się wyższym standardem zamieszkania – średnia powierzchnia nowych mieszkań kształtuje się na poziomie ok. 128 m².

1.2.3. Struktura organizacji pozarządowych

Jakość lokalnego kapitału społecznego mierzona jest liczbą funkcjonujących na terenie gminy organizacji pozarządowych, stowarzyszeń budujących społeczeństwo obywatelskie. Na terenie gminy Sulejów łącznie funkcjonuje 38 różnego typu fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Tabela 14. Wskaźniki kapitału społecznego gminy Sulejów na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego w 2014 r. (GUS, 2014)

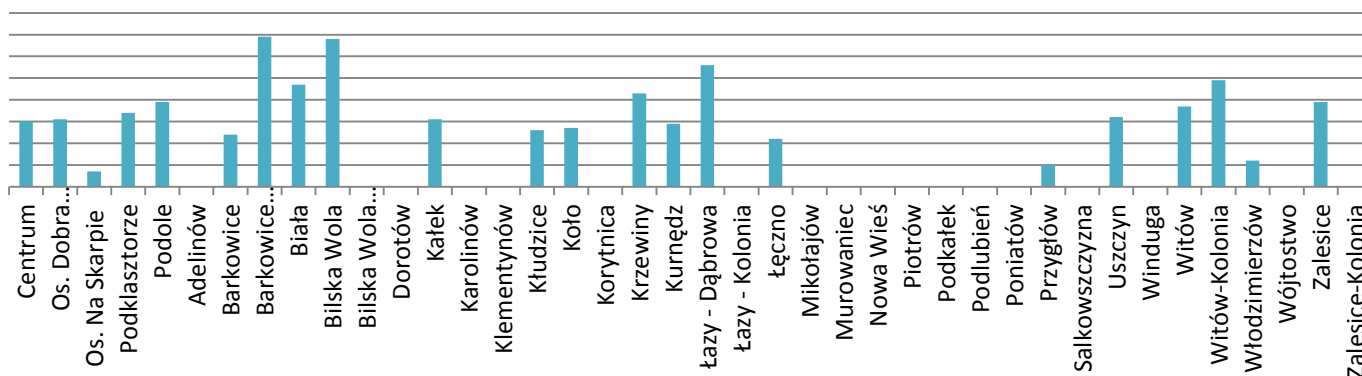
Wskaźnik	Gmina Sulejów	Powiat piotrkowski	Województwo łódzkie
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	2,15	2,76	3,13

Porównując wskaźniki kapitału społecznego gminy Sulejów na tle powiatu piotrkowskiego oraz województwa łódzkiego należy zwrócić uwagę na ich niski poziom. Odsetek stowarzyszeń i fundacji oraz organizacji społecznych na 1,0 tys. ludności jest w gminie Sulejów niższy o 30% niż w powiecie piotrkowskim oraz o 45% niż w województwie łódzkim. Na terenie gminy Sulejów działa 38 różnego typu fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych (UM w Sulejowie, dane za rok 2015). Na terenie miasta Sulejowa działają:

- Towarzystwo Przyjaciół Sulejowa (wydające m.in. kwartalnik "Sulej", zajmujące się historią i kulturą miasta),
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Sulejowie (ul. Górna 15), Związek prowadzi świetlice dla seniorów oraz aktywizuje, organizuje zajęcia i prowadzi pomoc dla osób starszych,
- Fundacja "Obiekt Zabytkowy Opactwo Cystersów w Sulejowie" (ul. Opacka 13),
- Miejsko-Gminny Klub Sportowy "Skalnik" Sulejów (ul. Konecka 45),
- Uczniowski Klub Sportowy "Fuks" Sulejów (ul. Milejowska 21)

Gmina należy do Lokalnej Grupy Działania "Stowarzyszenie Dolina Pilicy" (siedziba Tomaszów Mazowiecki), która stara się o dofinansowanie zadań lokalnych z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach: różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, odnowa i rozwój wsi oraz tzw. "małych projektów". LGD została powołana w celu stymulowania lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i pozyskuje na to środki.

Wykres 4. Rozkład przestrzenny NGO na terenie gminy Sulejów w 2015 r. (UM w Sulejowie)

Największa ilość stowarzyszeń zlokalizowana jest na terenie miasta (17), z czego najmniejsza ilość na terenie osiedla Na Skarpie. Pozostała ilość stowarzyszeń jest rozproszona po poszczególnych sołectwach gminy Sulejów. Niezależnie od lokalizacji siedziby danej organizacji zasięg jej działania często obejmuje całą gminę.

1.2.4. Określenie grup społecznych wymagających wsparcia

W ramach "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016 - 2023" należy wyznaczyć kilka grup społecznych wymagających wsparcia, ze względu na sytuację ekonomiczną, jak i poziom aktywności gospodarczej.

Grupy społeczne wymagające wsparcia na terenie Sulejowa:

- **osoby bezrobotne** - sytuacja na lokalnym rynku pracy nie jest korzystna, skala bezrobocia w gminie wynosi 7,7 % osób w wieku produkcyjnym (wskaźniki z ostatnich lat świadczą o dużej zmienności stopy bezrobocia) Znaczna liczba osób bezrobotnych korzysta ze świadczeń MOPS w Sulejowie - jest to pomoc doraźna, niezbędna, ale nie eliminująca problemów.
- **dzieci i młodzież** - na terenie gminy osoby w wieku do 18 roku życia stanowią 19,5 %, na terenie miasta 18,3% mieszkańców. Dzieci i młodzież mają zapewniony dostęp do placówek oświatowych na wszystkich poziomach, ale z kolei brakuje im zarówno dostępu do ciekawej oferty placówek kulturalnych oraz infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Młodzież poszukująca kierunków na wyższym poziomie kształcenia, zmuszona jest opuścić miasto dla większych ośrodków akademickich, tam pozostaje i szuka zatrudnienia.
- **osoby starsze** - w gminie występuje zjawisko starzenia się społeczeństwa - w chwili obecnej wskaźnik osób w wieku poprodukcyjnym wynosi 17,4% dla gminy, 17,9 % dla miasta. Tendencja jest wzrostowa, co jest świadectwem malejącej atrakcyjności miasta. W Sulejowie brakuje miejsc i form aktywizacji osób starszych, dostępu opieki medycznej, usług opiekuńczych, itp.
- **osoby zagrożone wykluczeniem społecznym ze względu na występujące w ich środowisku domowych zjawiska patologiczne** - do grupy tej należą środowiska, gdzie notuje się wysokie wskaźniki uzależnień (od alkoholu, substancji psychoaktywnych, hazardu, itp.) i innych zachowań patologicznych (np. bezradności, przemocy domowej). Zjawiska te mogą być zarówno przyczyną, jak i skutkiem innych negatywnych sytuacji bądź zachowań widocznych w społeczeństwie.
- **osoby zagrożone wykluczeniem społecznym ze względu na niepełnosprawność** - z MOPS w Sulejowie świadczenia z powodu występowania niepełnosprawności otrzymuje 199 rodzin z terenu gminy, rzeczywista liczba osób niepełnosprawnych w gminie i mieście jest jednak trudna do oszacowania. Osoby te identyfikują problemy rozwojowe (słaby dostęp do nauki, brak inicjatyw reintegracyjnych, brak stowarzyszeń działających dla potrzeb osób niepełnosprawnych, występujący problem bezrobocia), techniczne (niedostosowane architektoniczne obiektów i ciągów komunikacyjnych) i instytucjonalne (trudności w korzystaniu w usług placówek różnych szczebli).
- **przedsiębiorcy** - przedsiębiorcy reprezentowani są w mieście w ponad 97 % przez sektor prywatny, w tym w większości zatrudniający do 9 osób. Mikroprzedsiębiorstwa są podmiotami, które wymagają pomocy ze strony sektora publicznego, przy czym wsparciem są już częstokroć inwestycje w infrastrukturę techniczną, drogową, a także właściwa, spójna organizacja centrum życia gospodarczego i rozwój instytucjonalnej współpracy międzysektorowej. W gminie Sulejów liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze Regon systematycznie rośnie, ale na terenie samego miasta nie zauważa się takiej tendencji.

1.2.5. Podsumowanie uwarunkowań sfery społecznej

W płaszczyźnie społecznej najsilniej zaznaczają się:

- odpływ ludzi młodych (ze względu na brak możliwości rozwoju zawodowego i osobistego), wyraźne starzenie się społeczeństwa (w centrum miasta zamieszkuje najwięcej osób w wieku poprodukcyjnym),
- długotrwałe bezrobocie i związane z nim dysfunkcje w środowiskach rodzinnych (ubożenie, korzystanie z niezarobkowych źródeł dochodowych, w tym z pomocy społecznej, pauperyzacja, a w konsekwencji pojawianie się zjawisk kryzysowych i patologicznych),
- brak aktywności społecznej oraz integracji mieszkańców (zanikające więzi sąsiedzkie, nieutożsamianie się z miejscem zamieszkania, itp.).

Obserwowane problemy demograficzne na terenie gminy Sulejów mają znaczący wpływ na jej rozwój gospodarczy. Potencjał ludzki jest kluczowym czynnikiem rozwoju. Młodzi, dobrze wykształceni mieszkańcy, którzy pozostają w społeczności lokalnej, to gwarancja utrzymania bieżącego popytu na usługi i gwarancja stabilnej przyszłości miasta i gminy.

O ile łączna ilość mieszkańców gminy wzrasta w analizowanym okresie (o 495 osób w latach 2007-2015), o tyle liczba mieszkańców miasta systematycznie maleje od 2011 r. (o 145 osób w latach 2011-2015). Dzieje się tak, za przyczyną przyrostu liczby mieszkańców terenów wiejskich, pochodzących z pobliskiego Piotrkowa Trybunalskiego, którzy w wyniku procesów suburbanizacji opuszczają teren miejski i osiedlają się na terenie wiejskim gminy Sulejów. Jest to z jednej strony sytuacja korzystna dla gminy, z drugiej jednak - samo miejsce zamieszkania nie gwarantuje wzrostu popytu na usługi gminne (np. oświatowe) lub wzrostu dochodów gminy (np. prowadzenie przedsiębiorstwa w gminie).

W samym mieście obserwuje się tendencje wyludniania centrum Sulejowa na rzecz rozwoju osiedli położonych na obrzeżach miasta. Według wydanych przez Referat Infrastruktury i Gospodarki Przestrzennej Urzędu Miejskiego w Sulejowie decyzji o warunkach zabudowy dla północno-wschodniej części Sulejowa (w tym szczególnie dla zlokalizowanych nad rzeką Pilicą i Zalewem Sulejowskim osiedla Podklasztorze oraz Dobra Woda), decyzje stanowią ponad 60% łącznej ilości decyzji dla obszaru miasta Sulejów. Spadek liczby mieszkańców Sulejowa potwierdza obserwowaną degradację społeczno-ekonomiczną miasta oraz utratę przez niego funkcji centrotwórczych.

Gmina Sulejów, w nadchodzących latach, będzie musiała się zmierzyć z problemem wzrostu bezwzględnej liczby seniorów wśród mieszkańców, co decydująco wpłynie na ograniczenie bazy dochodowej gminy z tytułu niskich emerytur oraz trwałą zmianę popytu na lokalne dobra i usługi. Silniejsze procesy starzenia społeczeństwa następują w mieście Sulejów niż na obszarze wiejskim, który charakteryzuje się stałym dopływem nowych mieszkańców w wieku produkcyjnych. Dlatego na terenach wiejskich tendencja spadku liczby w wieku przedprodukcyjnym nie jest tak groźna i widoczna.

Wyzwaniem dla władz lokalnych będzie potrzeba opracowania programów dla ludzi w starszym wieku w oparciu o realne rozpoznanie ich sytuacji zdrowotnej i społeczno-ekonomicznej, jak również programów profilaktycznych mających na celu zachowanie sprawności fizycznej i psychicznej. W efekcie starzenia się społeczności nastąpi zmiana popytu na usługi publiczne w postaci zwiększenia zapotrzebowania na usługi osób starszych, w tym usługi opieki zdrowotnej. Skutkuje to koniecznością dostosowania istniejącej infrastruktury społecznej do zwiększonych potrzeb na usługi opieki dla osób starszych, jak

również kontraktowania wyższych środków w budżecie samorządu zabezpieczających wydatki na te usługi.

Silne procesy migracyjne powodują trwałe zmiany potencjału lokalnej społeczności. W obszarach przyległych do dużych miast, z jakimi mamy do czynienia w gminie Sulejów, notowany jest napływ nowych mieszkańców i następują szybkie procesy urbanizacyjne. Rozwój budownictwa mieszkaniowego na terenach wiejskich powoduje gwałtowny wzrost zapotrzebowania na infrastrukturę komunalną. Jednocześnie zmiana struktury lokalnych społeczności powoduje napięcia społeczne i konflikty przestrzenne. Następuje proces rozwarstwienia społecznego, który jest wynikiem wykluczenia technologicznego, ekonomicznego i kulturowego najstarszych pod względem demograficznym części gminy. W tym stanie rzeczy samorząd lokalny stoi przed koniecznością zwiększenia nakładów na utrzymanie bezpieczeństwa mieszkańców oraz pogłębienie procesów integracji społecznej, tj. usług realizowanych w ramach placówek kultury i oświaty, służb OSP oraz policji.

Ponadto w sektorze usług oświatowych istnieje konieczność elastycznego dopasowania oferty edukacyjnej gminy Sulejów (rozumianej jako dostępność infrastruktury edukacyjnej) do zmieniającej się liczby dzieci. W dłuższej perspektywie starzenie społeczności lokalnej spowoduje spadek zapotrzebowania na usługi edukacji dzieci przy jednoczesnym wzroście zapotrzebowania na edukację i kształcenie zawodowe dla dorosłych. Może też wzrosnąć popyt na usługi związane z opieką nad małym dzieckiem na terenach wiejskich.

Dużym problemem społecznym jest także rosnąca liczba świadczeń wypłacanych przez MOPS w Sulejowie z powodu długotrwałej choroby. Świadczy to o wielu problemach związanych z utrzymaniem rodzin oraz o chorobach związanych z wiekiem. Dla grup społecznych wymagających wsparcia należy przeprowadzić kompleksowe działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu, bezrobociu, przemocy, równocześnie z działaniami związanymi z profilaktyką uzależnień.

Wskaźniki bezrobocia dla gminy nie są wysokie, ale nie świadczą o tym, że to na terenie gminy mieszkańcy znajdują pracę. Większość osób pracujących dojeżdża do Piotrkowa. Osoby bezrobotne często są mało aktywne na rynku pracy, ze względu na niską samoocenę, ale i ze względu na niechęć do podjęcia jakiegokolwiek pracy. Na terenie miasta może wzrosnąć zatrudnienie w sektorze usługowym (np. związanym z obsługą ruchu turystycznego lub sektorze usług społecznych), ale wiąże się to z koniecznością nabywania pragmatycznych umiejętności przez mieszkańców i występowaniem z inicjatywą.

W społeczeństwie rosną potrzeby wykorzystania czasu wolnego na aktywność związaną z kulturą, sportem. Na chwilę obecną nie ma problemów z zagwarantowaniem edukacji, ale brakuje zarówno dostępu do ciekawej oferty placówek kulturalnych oraz infrastruktury sportowej i rekreacyjnej. Przeszkodą jest nie tylko brak takiej infrastruktury, ale i trudność w dostępie do niej także ze względu na jej rozlokowanie w mieście. Ponadto w mieście, poza Miejskim Domem Kultury, nie działają inne instytucje, w tym stowarzyszenia, które organizują czas wolny dzieci i młodzieży.

Niekorzystne zmiany w strukturze ludności mogą przyczyniać się do pogłębiania problemów ekonomiczno-społecznych gminy. Potencjał ludzki staje się coraz bardziej kluczowym czynnikiem rozwoju. Młodzi, dobrze wykształceni mieszkańcy, którzy pozostają w społeczności lokalnej, to gwarancja utrzymania bieżącego popytu na usługi i gwarancja stabilnej przyszłości dla miasta.

1.3. Uwarunkowania gospodarcze

1.3.1. Podmioty gospodarcze

Na terenie gminy zarejestrowanych w roku 2014 było 1264 podmiotów gospodarczych, na terenie miasta - 559 podmiotów, a na terenie wiejskim -705. Rynek pracy kształtowany jest głównie przez sektor prywatny, który stanowi 96,7% podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze Regon. W sektorze publicznym działa 27 podmiotów (z czego 18 na terenie miasta). W sektorze prywatnym dominują osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą - 86,9%.

O ile liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze Regon na terenie całej gminy systematycznie rośnie (od 1 074 w roku 2007 do 1 264 w roku 2014), to na terenie samego miasta nie ma już takiej samej skali tendencji wzrostowej - Sulejów przeżywa problemy podobne do wielu miast w regionie czy kraju. Szczególnie niekorzystny wpływ na jej funkcjonowanie i rozwój ma niskie tempo rozwoju gospodarczego.

Tabela 15. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon na terenie gminy Sulejów w rok 2014 (GUS, 2014)

Liczba podmiotów gospodarczych		Gmina ogółem	Miasto	Teren wiejski
ogółem		1264	559	705
sektor publiczny ogółem		27	18	9
sektor prywatny ogółem		1236	540	696
sektor prywatny	osoby fizyczne	1082	464	618
	spółki handlowe	31	15	16
	spółdzielnie	3	1	2
	fundacje	2	2	2
	stowarzyszenia i organizacje społeczne	33	11	22

Tabela 16. Zestawienie podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Sulejów w rok 2014 wg sekcji PKD (GUS, 2014)

Sektor gospodarki	Liczba podmiotów	
	Miasto	Teren wiejski
rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	7	29
górnictwo i wydobywanie	3	1
przetwórstwo przemysłowe	62	62
wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną i powietrze do układów klimatyzacyjnych	-	2
dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami, działalność związana z rekultywacją	2	6
budownictwo	88	120
handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	185	78
transport i gospodarka magazynowa	32	43
działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	20	25
informacja i komunikacja	7	15
działalność finansowa i ubezpieczeniowa	13	27
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	5
działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	24	46
działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	23	22
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe	4	15

ubezpieczenia społeczne		
edukacja	16	21
opieka zdrowotna i pomoc społeczna	27	33
działalność związana z kulturą, rozrywką, rekreacją	6	10
pozostała działalność usługowa oraz gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	36	29

Wykres 5. Struktura podmiotów sektora prywatnego na terenie gminy Sulejów w roku 2014 (GUS, 2014)

Wykres 6. Struktura rodzajów działalności gospodarczej na terenie gminy Sulejów i samego miasta Sulejowa (GUS, 2014)

Analiza struktury przedsiębiorstw wykazała, że na lokalnym rynku przeważają podmioty sekcji G (według podziału PKD) - handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle - aż 35 % podmiotów.

W zakresie handlu na terenie Sulejowa znajdują się 2 supermarkety oraz targowisko o powierzchni sprzedażowej 11 817 m². Targowisko jest przeznaczone do sprzedaży drobnodetalicznej.

W sekcji F - budownictwo zarejestrowanych jest 16,2 %. Taka tendencja utrzymuje się od lat. Innego rodzaju działalność reprezentują pojedyncze podmioty.

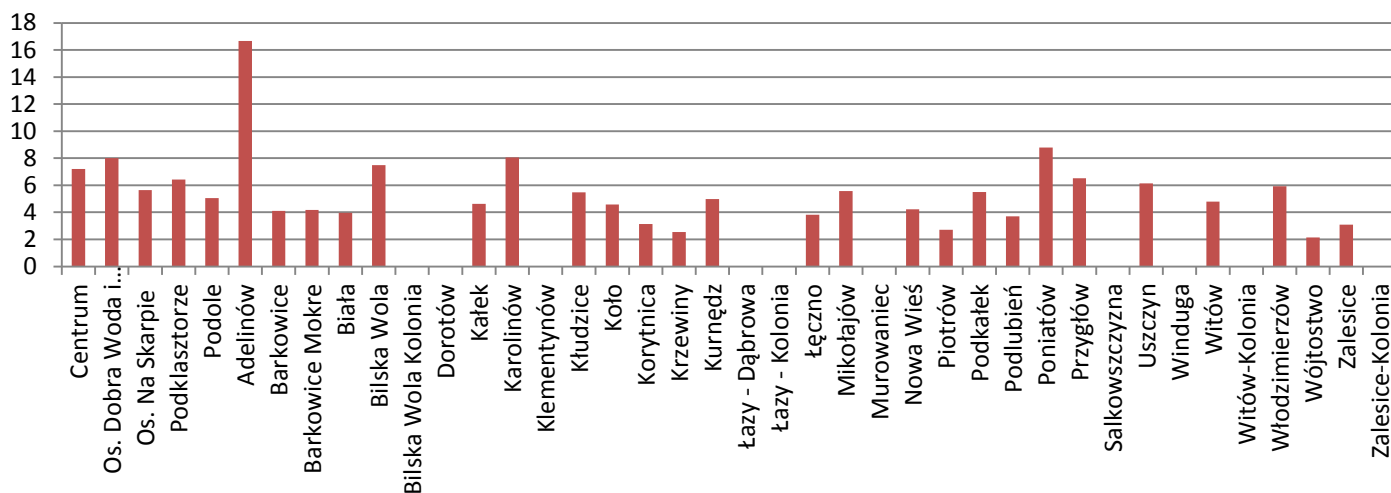
W roku 2014 na terenie gminy nowo zarejestrowane zostały 144 podmioty (w tym 1 z sektora państwowego), natomiast wyrejestrowano 128 podmiotów, w tym 1 z sektora państwowego. Wśród podmiotów gospodarczych w Sulejowie dominują podmioty zatrudniające do 9 osób (96,9%), 16 podmiotów zatrudnia od 10 do 49 osób.

Tabela 17. Wskaźniki rozwoju gospodarczego gminy Sulejów na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego w 2014 r. (GUS, 2014)

Wskaźnik	Gmina Sulejów	Powiat piotrkowski	Województwo łódzkie
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	775	599	957
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	66	49	72

Porównując wskaźniki rozwoju gospodarczego gminy Sulejów na tle powiatu piotrkowskiego oraz województwa łódzkiego należy zwrócić uwagę na wyższym niż w powiecie poziom aktywności gospodarczej. Odsetek podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności jest w gminie Sulejów wyższy o 30% niż w powiecie piotrkowskim. Również odsetek osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności jest w gminie wyższa o 35% niż w powiecie. Jednak na tle średniej dla województwa łódzkiego wskaźniki dla gminy Sulejów charakteryzują się niskim poziomem - odsetek podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 10 tys. ludności jest w gminie Sulejów niższy o 23% niż w województwie, a odsetek osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności jest w gminie niższa o 10% niż w Łódzkiem.

Wykres 7. Rozkład odsetka zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Sulejów na 100 osób (UM w Sulejowie)

Najwyższą koncentracją aktywności gospodarczej liczoną liczbą przedsiębiorstwa na 100 osób charakteryzuje obszar miejski oraz miejscowości: Adelinów, Poniatów, Przygłów, Włodzimierzów. Obszary niskiej aktywności gospodarczej to położone na granicy gminy miejscowości Zalesice Kolonia, Winduga, Łazy – Dąbrowa, Łazy – Kolonia, Bilaska Wola.

1.3.2. Główni pracodawcy

W Sulejowie nie występuje specjalizacja produkcji przemysłowej. Wśród podmiotów prowadzących działalność gospodarczą zdecydowanie przeważają małe podmioty (np. jednoosobowe lub rodzinne) zajmujące się głównie handlem i usługami. Są to najczęściej sklepy i hurtownie (spożywcze, materiałów budowlanych itp.), a także drobne zakłady produkcyjno-usługowe, jak warsztaty samochodowe, szwalnie, usługi remontowo-budowlane, itp.

Największymi pracodawcami w gminie są:

- administracja publiczna w postaci Urzędu Miejskiego i jego jednostek organizacyjnych: Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Miejskiego Ośrodka Kultury oraz zakładu budżetowego: Miejskiego Zakładu Komunalnego,
- oświata: Samorządowe Przedszkole w Sulejowie, Samorządowe Przedszkole w Przygłowie, Samorządowe Przedszkole w Poniatowie, Szkoła Podstawowa Nr 1 i Nr 2 w Sulejowie, Gimnazjum w Sulejowie i w Przygłowie oraz Szkoły Podstawowe w Łęczynie, Uszczyne, Witowie i Włodzimierzowie.
- Przedsiębiorstwo Produkcyjno Handlowo Usługowe "Motex" Export Import Włodzimierz Motyka - przedsiębiorstwo prywatne branży odzieżowej,
- handel: Dyskont spożywczy "Biedronka" JeronimiMartins, Supermarket Tesco Sp. z o.o., Grupa Polskie Składy Budowlane "Mrówka" S.A.

Wśród podmiotów świadczących usługi turystyczno-wypoczynkowe na terenie miasta należy wyróżnić:

- Hotel S.A. "Podklasztorze", ul. Jagiełły 1,
- Ośrodek Wczasowy DRESSO, Zdzisław Górny, Sulejów - Polanka,
- Ośrodek Sportu i Rekreacji VICTORIA, Michał Górny, ul; Błonie 1,
- Ośrodek Rehabilitacyjno-Wypoczynkowy "ANPOL", Halina Głowacka, Sulejów - Polanka,
- Ośrodek Szkoleniowo-Rekreacyjny TKKF "Dzikusy", Sulejów - Polanka,
- Ośrodek Doskonalenia Kadr Służby Więziennej, Sulejów - Polanka,
- Ośrodek Jeździecki "Stajnia Podklasztorze", ul. Grunwaldzka 37

Podmiotami z otoczenia biznesu są instytucje finansowe - banki. Oddziały i filie banków komercyjnych oferują kompleksowe pakiety usług finansowych, łącznie z punktami obsługi klienta. Na terenie gminy funkcjonują również biura podatkowe i księgowo-rachunkowe oraz ubezpieczeniowe, które wspomagają przede wszystkim prywatne zakłady handlowe i produkcyjne oraz osoby fizyczne.

W ścisłym centrum miasta Sulejowa działają firmy i instytucje:

- ul. Plac Straży:

Ochotnicza Straż Pożarna w Sulejowie,

Bank Spółdzielczy Ziemi Piotrkowskiej,

Maciej Palmowski Usługi Fotograficzno-Reklamowe, Przedsiębiorca: Maciej Palmowski,

Sebastian Gaik Firma Handlowo-Usługowa, Przedsiębiorca: Sebastian Gaik,

Jerzy Filipowski Bar - Pizzeria "U Filipa", Przedsiębiorca: Jerzy Filipowski,

Kwiecińska - Atelier Marta Kwiecińska, Przedsiębiorca: Marta Kwiecińska,

Adrian Ząbecki Usługi Spawalnicze "Tecnimetal", Przedsiębiorca: Adrian Ząbecki,

Cezariusz Kubicki P.U.H. "Triobud" S.C., Przedsiębiorca: Cezariusz Kubicki,

Firma Usługowo - Handlowa "Anami" Michał Synajewski, Przedsiębiorca: Michał Synajewski,

- ul. Rynek:

Jagiellonka Sp. z o.o.,

Andrzej Markiewicz Zakład Zegarmistrzowski,

Dariusz Stolf Technika Sanitarna i Grzewcza Usługi Budowlane, Przedsiębiorca: Dariusz Stolf,

Gabinet Stomatologiczny Teresa Szmidt, Przedsiębiorca: Teresa Szmidt

Janusz Moneta F.P.H.U. Moneta, Przedsiębiorca: Janusz Moneta,

Jerzy Kowalczyk Fryzjerstwo Męskie, Przedsiębiorca: Jerzy Kowalczyk

Kwiaciarnia, Przedsiębiorca: Cecylia Michalska,

Mirosław Urbańczyk Dom Handlowy "Sam", Przedsiębiorca: Mirosław Urbańczyk,

Stanisław Krupa Sklep Przemysłowy S.C., Przedsiębiorca: Stanisław Krupa

1.3.3. Podsumowanie uwarunkowań sfery gospodarczej

Dobrze rozwinięta sfera działalności gospodarczej jest wypadkową wielu czynników: począwszy od kapitału ludzkiego, przez położenie gminy, na wsparciu władz lokalnych kończąc. Poziom przedsiębiorczości jest mierzony liczbą zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 10 tysięcy mieszkańców dla gminy Sulejów wynosi 775 podmiotów.

Problemem o charakterze gospodarczym jest przede wszystkim niski stopień przedsiębiorczości oraz słabe zainteresowanie miastem strategicznych inwestorów.

W gminie lokalna gospodarka reprezentowana jest głównie przez małe i średnie przedsiębiorstwa działające w sektorze prywatnym. Przewaga małych podmiotów gospodarczych, które nie dysponują kapitałem na rozwój i promocję, ani nie posiadają rezerw wystarczających na przetrwanie złej koniunktury gospodarczej, obniża istotnie potencjał gospodarczy miasta. Dla samorządu lokalnego oznacza to niższe udziały w podatkach od wynagrodzeń dla JST, z uwagi na fakt iż lokalny rynek pracy oparty jest na niskopłatnej kadrze niższego szczebla. Świadczy to o słabości lokalnej gospodarki.

Według danych GUS dla obszaru miasta ponad 10 % gospodarstw domowych utrzymuje się z tzw. źródeł niezarobkowych, z pracy najemnej poza rolnictwem utrzymuje się 57,2% gospodarstw. Praca na rachunek własny to wyłączone źródło utrzymania dla ponad 13% gospodarstw domowych w mieście. Łącznie aż 85% gospodarstw domowych na terenie gminy Sulejów utrzymuje się z niskich wynagrodzeń z tytułu zatrudnienia w lokalnej gospodarce, niskich rent i emerytur oraz pracy w rolnictwie, nie będącym działalnością gospodarczą. Wpływa na niski poziom realnych dochodów gminy z tytułu udziału w podatku od osób fizycznych, co wpływa na niski potencjał rozwojowy gminy Sulejów.

Na terenie miasta zaznacza się słaby poziom prowadzenia działalności gospodarczej. Korzystnym byłoby znalezienie możliwości wykorzystanie istniejącego potencjału np. środowiskowego i kulturowego oraz rozwój - na tej bazie - funkcji turystycznych i rekreacyjnych.

Konieczne są zmiany wzmacniające lokalną przedsiębiorczość, zwłaszcza sektor usług (w tym usług otoczenie biznesu) oraz działania promocyjne skierowane do inwestorów zewnętrznych. Dla centrum miasta najważniejszy jest rozwój przedsiębiorstw usługowych, tworzenie centrum życia gospodarczego, którego oddziaływanie będą promieniować na inne obszary miasta i gminy.

Konieczna - w gminie - jest poprawa warunków funkcjonowania lokalnego biznesu oraz jednocześnie zwiększenie aktywności gospodarczej mieszkańców w celu wzrostu lokalnego rynku pracy oraz dochodów gospodarki i budżetu samorządu.

1.4. Zagospodarowanie przestrzenne

Gmina Sulejów zgodnie z zapisami ustawy z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2012 poz. 647) posiada opracowaną zmianę "Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Sulejów", którego część tekstowa i część graficzna stanowią załącznik nr 2 do uchwały Nr XVII/161/2008 Rady Miejskiej w Sulejowie z dnia 17 kwietnia 2008 roku. Podstawowe ustalenia "Studium..." obejmują kierunki zagospodarowania przestrzennego dla obszaru Miasta i Gminy, zasady ich obsługi oraz politykę przestrzenną samorządu lokalnego odniesioną do poszczególnych zespołów terenowych wyodrębnionych w strukturze przestrzennej obszaru.

Obecnie na terenie Gminy Sulejów obowiązują:

- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla obszaru położonego w Sulejowie między ulicą Piotrkowską a ulicą Błonie - Uchwała nr XVII/163/2008 Rady Miejskiej w Sulejowie z dnia 17 kwietnia 2008 r.
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla obszaru położonego w Sulejowie w rejonie ulic: Koneckiej i Wschodniej - Uchwała nr XIII/110/2007 Rady Miejskiej w Sulejowie z dnia 27 listopada 2001 r.
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Barkowice - Uchwała nr XXXVII/380/2010 Rady Miejskiej w Sulejowie z dnia 21 kwietnia 2010 r.
- Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego dla terenu położonego w miejscowości Witów Kolonia - Uchwała nr XI/82/2011 Rady Miejskiej w Sulejowie z dnia 27 października 2011 r.

1.4.1. Ład urbanistyczny oraz własność gruntów i budynków

Gmina Sulejów ma charakter rolniczy, z którego wyłącza się obszar miasta oraz tereny o funkcjach rekreacyjno-wypoczynkowych. Głównymi elementami tożsamości funkcjonalno-przestrzennej gminy - mającymi swe wyrazne odniesienie także w strukturze samego miasta - są zatem: walory przyrodnicze, cenne obiekty architektoniczne, rolnicza przestrzeń produkcyjna, zabudowa mieszkaniowa, korytarze infrastrukturalne przy głównych ciągach komunikacyjnych.

Tabela 18. Struktura zagospodarowania przestrzennego gminy Sulejów w ha w roku 2014 (GUS, 2014)

Powierzchnia		Gmina ogółem	Miasto	Tereny wiejskie
Powierzchnia ogółem		18 823	2 626	16 197
Użytki rolne razem		9 248	1 368	7 880
Grunty leśne i zadrzewione		8 045	656	7 389
Grunty po wodami		499	243	256
Grunty zabudowane i zurbanizowane		876	322	554
w tym:	tereny mieszkaniowe	272	105	167
	tereny przemysłowe	3	3	-
	tereny inne zabudowane	63	33	30
	tereny niezabudowane	89	22	67
	tereny rekreacji i wypoczynku	65	60	5
	tereny komunikacyjne ogółem	384	99	285
Użytki ekologiczne		31	2	29
Nieużytki		118	29	89
Tereny różne		6	6	-

Wykres 8. Użytkowanie gruntów na terenie gminy Sulejów (GUS, 2014)

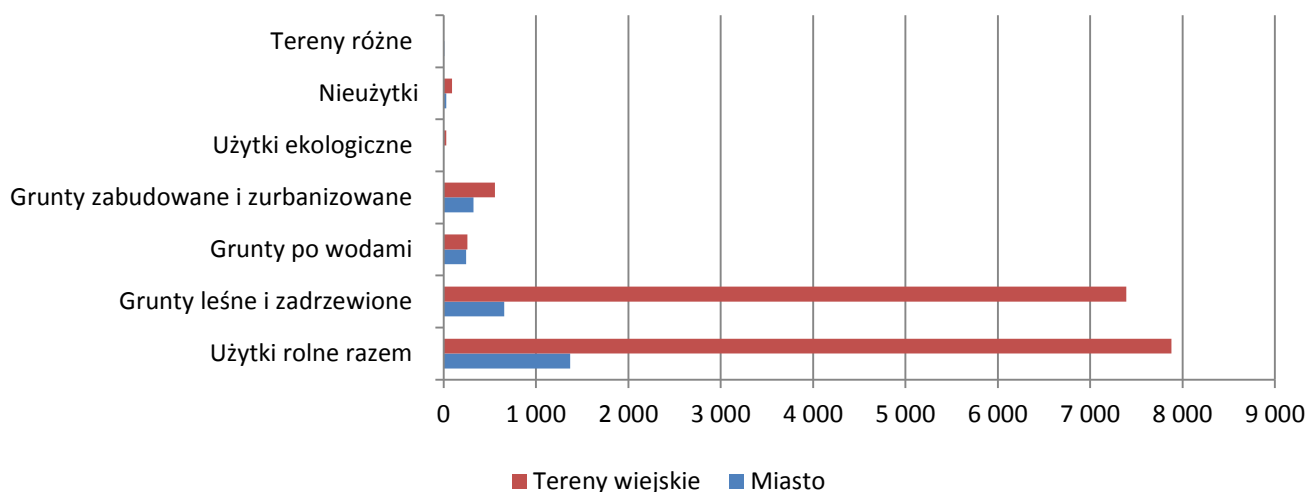

Tabela 19. Własność gruntów na terenie miasta Sulejowa (Starostwo Powiatowe w Piotrkowie Trybunalskim stan na 31.12.2011 r.)

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha
grunty Skarbu Państwa	1 003
grunty gmin i związków międzygminnych	201
grunty osób fizycznych	1 312
grunty kościołów i związków wyznaniowych	15
wspólnoty gruntowe	71
grunty powiatów	18
grunty będące własnością osób nie wymienionych powyżej	5

Główny szkielet systemu osiedleńczego gminy, a zwłaszcza miasta Sulejowa, tworzy korytarz infrastrukturalny położony głównie wzdłuż drogi krajowej nr 12. Zabudowa w mieście występuje w różnym stopniu intensywności i kształtuje się wzdłuż ciągów komunikacyjnych i zgodnie z ukształtowaniem powierzchni. W części centralnej miasta zabudowa jest dość zwarta - charakteryzuje się przemieszaniem funkcji mieszkalnych, usługowych i administracyjnych. W części południowo-wschodniej i północno-wschodniej przeważa zabudowa mieszkaniowa, jednorodzinna.

Mieszkalnictwo w mieście reprezentowane jest głównie przez budownictwo jednorodzinne w centralnej części miasta oraz na obszarach peryferyjnych. Właścicielami zdecydowanej większości budynków jednorodzinnych są osoby prywatne. Przy ul. Koneckiej powstało budownictwo wielorodzinne - blokowe. Właścicielem części budynków i lokali mieszkalnych (w liczbie 126) jest Gmina Sulejów, zarządza nimi Miejski Zakład Komunalny. Pięcioma wielorodzinnymi budynkami mieszkalnymi i 11 garażami zarządza Piotrkowska Spółdzielnia Mieszkaniowa. Na terenie miasta działa ponadto 7 wspólnot mieszkaniowych, które w swoich zasobach łącznie mają 74 mieszkania.

Na terenie miasta są także budynki letniskowe. Znajdują się one głównie na północ od ul. Piotrkowskiej w zachodniej części miasta, w sąsiedztwie rzeki Pilicy. Są to zarówno budynki letniskowe osób prywatnych jak i przedsiębiorstw, prowadzących ośrodki wypoczynkowe. Ta część zajmuje teren w mieście wielkości ok. 100 ha.

Rolnicza przestrzeń produkcyjna gminy charakteryzuje się korzystnym ukształtowaniem terenu i klimatem. Posiada wysoki wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni IUNG 100 równy 65,4 pkt. (przy średniej dla województwa 61,9 pkt). Gleby na terenie miasta są jednak mało

urodzajne - są to gleby bielcowe utworzone na piaskach luźnych, naglinnych, gliniastych oraz gleby utworzone na podłożu wapiennym. Największy odsetek stanowią gleby klas V i VI, gdzie rozwija się m.in. budownictwo. Wykorzystywane rolniczo są grunty klas III i IV, które tworzą zwarty kompleks w części południowo-zachodniej oraz na obrzeżach miasta. W mieście jest 1 373 ha gruntów rolnych (stan na koniec 2013 roku), co stanowi 52% jego powierzchni.

Tereny przemysłowe, składowe oraz z tereny usług zajmują stosunkowo niewielkie rozczłonkowane obszary w różnych częściach miasta. W strukturze przestrzennej miasta wyróżniają się ponadto miejsca dawnej eksploatacji surowców mineralnych -wapieni dla przemysłu wapienniczego. Złóża surowców znajdują się we południowo-wschodniej części - nie są w chwili obecnej eksploatowane.

Charakter krajobrazowo-przestrzenny gminy kształtują tereny leśne oraz doliny rzek i zbiorniki wodne.

Tereny leśne na terenie gminy stanowią (wg GUS, 2014) 8 174,64 ha tj. 42,5% jej powierzchni, natomiast lesistość miasta wynosi 21,2% powierzchni (grunty leśne zajmują powierzchnię 556,59 ha), a terenu wiejskiego - 46%. Duże znaczenie ma fakt, że lasy na terenie Miasta i Gminy tworzą duże powierzchniowo i zwarte kompleksy leśne, warunkują one istnienie dobrych warunków klimatycznych oraz czynnych biologicznie terenów i bogatych, zróżnicowanych ekosystemów. Lasy spełniają funkcje: gospodarcze, wodochronne, biologiczne, rekreacyjne.

Sulejowski Park Krajobrazowy z otuliną, który wraz z Spalskim i Przedborskim Parkiem Krajobrazowym tworzy zespół nadpilczańskich parków krajobrazowych i w powiązaniu z obszarami chronionego krajobrazu i głównymi korytarzami ekologicznymi stanowi fragment ogólnokrajowej sieci Ekologicznego Systemu Obszaru Chronionego. SPK na terenie gminy Sulejów zajmują powierzchnię 4 248 ha.

Rzeka Pilica wraz z dopływami: Czarną, ciekami Radońki i Luciążą oraz fragmentem Zbiornika Sulejowskiego zajmuje tereny stanowiące bazę do rozwoju funkcji turystycznych, wypoczynkowych, sportowych i rekreacyjnych. Wody otwarte zajmują ok. 10% obszaru gminy. Hydrologia gminy decyduje o rozplanowaniu przestrzeni i dostosowywaniu przestrzeni do naturalnego ukształtowania dolin (przykładami są: teren klasztoru cysterskiego usytuowanego w zakolu Pilicy oraz w pobliżu doliny Radońki oraz rozplanowanie dwóch rynków miasta po obu stronach Pilicy). Na terenie miasta grunty pod wodami zajmują 242 ha, czyli ponad 9% ogólnej jego powierzchni.

Obszar zajmowany przez klasztor cystersów w Sulejowie - Podklasztorzu z uwagi na najwyższą wartość kulturową stanowi bazę rozwoju turystyki, w tym turystyki pielgrzymkowej. Jako zabytek wysokiej rangi jest ważnym elementem europejskiego "Szlaku Cysterskiego" oraz Pomnikiem Historii (powierzchnia ok.11,8 ha).

Znaczną część miasta stanowią obszary wyłączane z zabudowy - jest ich ogółem 680 ha, tj. aż 25 % jego powierzchni. Obszary te to: tereny nadpiliczne w północno-wschodniej części (214 ha), obszary w dolinie rzeki Luciąży (110 ha) i zwarty kompleks w południowo- zachodniej części miasta (ok. 356 ha).

1.4.2. Granice stref ochrony konserwatorskiej i obiekty zabytkowe

W analizach przestrzennych należy zwrócić uwagę na zagadnienie dotyczące urbanistyki, architektury i archeologii na terenie miasta Sulejowa, ze względu na ich wartość historyczną, artystyczną, estetyczną.

Układ przestrzenny miasta Sulejowa podlega ochronie konserwatorskiej w zakresie rozplanowania ochrony zabudowy i ochrony krajobrazowej. Zachował się czytelny układ przestrzenny lewobrzeżnego fragmentu miasta z uwzględnieniem rozplanowania pozostałości średniowiecznego założenia przestrzennego (pomiędzy rzeką Pilicą, kościołem św. Floriana, a ulicą Piotrkowską) oraz reliktywnym układem dawnego rynku w prawobrzeżnej części miasta. Układ ten datowany jest na 1145 rok, określany jest jako układ rozwinięty prosty z czytelnymi, średniowiecznymi, strukturami przestrzennymi.

Ponadto na terenie miasta wyróżnia się układ przestrzenny i architektura klasztoru cysterskiego na Podklasztorzu. Układ obejmuje rozplanowanie 15 obiektów architektonicznych znajdujących się w rejestrze zabytków województwa łódzkiego.

Na terenie miasta Sulejów obiektami w rejestrze zabytków są:

- kościół parafialny p.w. św. Floriana, ul. Podkurnędz 2, 1901-03, nr rej.: 358 z 21.08.1985
- zespół opactwa cystersów, XII-XIV, XVIII, nr rej.: 569 z 16.09.1971 oraz 429 z 17.08.1992, obejmujący:
 - kościół par. p.w. św. Tomasza
 - skrzydło klasztorne z kapitułarzem
 - arsenał z basztą opacką
 - zabudowania gospodarcze
 - baszta Muzyczna
 - brama Krakowska
 - baszta północno-zachodnia
 - baszta Rycerska
 - pozostałości młyna
 - baszta Mauretańska
 - obwód warowny - mury
 - teren klasztoru i pozostałości ogrodu
- kaplica p.w. NMP, 1644, nr rej.: 168-IX-14 z 7.07.1948 i z 30.01.1960 oraz 190 z 27.09.1967
- kaplica cmentarna Wackowskich, 1811, nr rej.: 495-IX-59 z 8.09.1949 oraz 189 z 27.09.1967

Zespół opactwa cystersów został uznany za Pomnik Historii, czyli obiekt o szczególnym znaczeniu dla kultury Polski, rozporządzeniem Prezydenta RP z dnia 22 października 2012 roku (Dz. U. 2012, poz. 1242).

Obiektami najwyższych wartości kulturowych oraz strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej (zapisy według Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego) objęte są obiekty i tereny w zespole cysterskim na Podklasztorzu i kościele na Podkurnędzu. Ponadto obiekty objęte są strefą chronionego krajobrazu kulturowego:

- zespół opactwa cystersów wraz z szerszym otoczeniem, rozciągającym się w kierunku wschodnim, aż do rzeki Pilicy,

- kościół parafialny p.w. św. Floriana wraz z terenem cmentarza rzymsko-katolickiego, kapliczką NMP zwaną Ligęzków oraz fragmentem zabudowy miasta i ukształtowania terenu.

W strefach ochrony krajobrazu kulturowego ustala się zakaz zabudowy obiektów o gabarytach większych niż tradycyjna zabudowa (w miejscach kolidujących z obiektami zabytkowymi) oraz zakaz realizacji napowietrznych sieci infrastruktury technicznej. Działalność inwestycyjna w tych strefach uwarunkowana jest uzyskaniem pozytywnej decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi.

Podklasztorze jest także objęte strefą ekspozycji i ochrony widokowej obiektu zabytkowego. Punkty ekspozycji widokowej usytuowane są w zakolu rzeki Pilicy oraz przy drodze głównej - krajowej nr 12. W punktach tych obowiązuje zakaz przekształcania perspektywy.

Obiektami zainteresowania konserwatorskiego są wszystkie obiekty wpisane do Ewidencji Zabytków Gminy Sulejów oraz tereny cenne przyrodniczo znajdujące się pod ochroną. W ewidencji gminnej znajduje się ogółem 88 zabytków, w tym 51 obiektów z terenu miasta. Znaczna ilość obiektów archeologicznych związana jest z doliną rzeki Pilicy. Na terenie gminy Sulejów dominują znaleziska z epoki kamienia, kultur: trzcinieckiej, łużyckiej, przeworskiej. Ogółem na terenie gminy zewidencjonowano w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski (AZO) 121 stanowisk archeologicznych, w tym 33 znajdujących się w granicach miasta. Wyjątkowe znaczenia ma kompleks osadnictwa z okresu wpływów rzymskich i średniowiecza w rejonie opactwa cystersów. W kompleksie tym znajdują się dwa stanowiska archeologiczne wpisane do rejestru zabytków archeologicznych województwa łódzkiego o numerach AZP: 75-55/6 i 75-55/12.

Na obszarach występowania stanowisk archeologicznych ustala się obowiązek wykonania badań archeologicznych podstawowych i ratunkowych po uzyskaniu stosownych decyzji administracyjnych od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Łodzi.

1.4.3. Podsumowanie uwarunkowań gminy Sulejów w zagospodarowaniu przestrzennym

Uwarunkowania kulturowe w przestrzeni miasta Sulejowa nie stwarzają ograniczeń do jego rozwoju społecznego i gospodarczego, wręcz przeciwnie mogą być ich atrakcyjną bazą. Takie tezy przedstawiane są również w strategicznych dokumentach gminy.

Głównym problemem w sferze uwarunkowań kulturowych jest mała, w stosunku do potencjalnej, atrakcyjność pod względem estetycznym obszarów chronionych, czyli całego zabytkowego układu urbanistycznego miasta. Lepszy jest stan zabytków rejestrowych, znajdujących się poza ścisłym centrum miasta, ale ich otoczenie także wykazuje się znacznym zaniedbaniem.

Dokumenty planistyczne wskazują na główne elementy tożsamości obszaru gminy:

- Rzeka Pilica z dopływami oraz Zalew Sulejowski, stanowiące materialną, naturalną bazę rozwoju funkcji sportowych, rekreacyjnych i turystycznych,
- Klasztor Cystersów w Sulejowie - Podklasztorzu z uwagi na najwyższą wartość kulturową obszaru - stanowi bazę rozwoju turystyki docelowej i ważny element rozwijającego się w Europie „Szlaku Cysterskiego”. Założenie przestrzenne klasztoru, jego architektura (oraz stanowiska archeologiczne w jego otoczeniu) podlegają ochronie ze względów poznawczych, dokumentacyjnych, estetycznych i utylitarnych.

Głównym problemem w gminie jest brak ładu przestrzennego i właściwego zagospodarowania przestrzeni, głównie w strefie śródmiejskiej miasta i jego niska

funkcjonalność, obecność terenów niezagospodarowanych i przez to zdegradowanych. Niekorzystnymi elementami zagospodarowania przestrzeni jest rozczłonkowanie miasta trasą krajową na część północną i południową, a co za tym idzie problemy z komunikacją wewnątrz gminną oraz zagrożenia bezpieczeństwa dla mieszkańców.

Negatywnymi zjawiskami w strukturze przestrzennej Sulejowa są:

- brak ładu urbanistycznego, estetyki przestrzeni i wyeksponowania walorów miasta,
- podział miasta trasą krajową na część północną i południową,
- znaczne obciążenie ruchem samochodowym (w tym: tylko tranzytowym) terenów centralnych miasta,
- utrudnienie w komunikacji wewnątrz gminnej oraz zagrożenia bezpieczeństwa dla mieszkańców,
- znaczne tereny niezagospodarowane w centrum miasta,
- brak przestrzeni do rozwoju inicjatyw kulturalnych i integrujących mieszkańców,
- niewykorzystanie znacznych powierzchni terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych.

Problemem jest zdekapitalizowana infrastruktura kubaturowa, w tym mieszkaniowa:

- rozczłonkowanie instytucji administracyjnych i społecznych w odległych częściach miasta, poza centrum,
- znaczna liczba budynków nieużytkowanych,
- niepełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną sieciową,
- zły stan techniczny budynków prywatnych właścicieli oraz ich niska efektywność energetyczna.

W celu właściwego zagospodarowania terenów na każdej działce budowlanej (budownictwo mieszkaniowe - jednorodzinne) przewiduje się pozostawienie min. 60% powierzchni działki biologicznie czynnej.

Funkcjonujące plany miejscowego zagospodarowania, ustalające przeznaczenie gruntów w gminie, określają sposób ich zagospodarowania i zabudowy, stanowią istotną informację dla mieszkańców i potencjalnych inwestorów. W gminie plany takie posiada część miasta Sulejowa i część dwóch sołectw: Barkowice, Witów Kolonia.

Kluczowym wyzwaniem w sferze funkcjonalno-przestrzennej jest wzmocnienie potencjału miasta Sulejów, w tym walorów środowiskowych i wyeksponowania obiektów zabytkowych, które w wyniku negatywnych zjawisk społeczno-ekonomicznych traci zdolność do bycia centrum usług dla otaczających je terenów wiejskich.

1.5. Sfera techniczna

1.5.1. Charakterystyka infrastruktury technicznej gminy

Łączna długość wszystkich rodzajów dróg na terenie gminy wynosi 158 km, w tym: 16 km dróg krajowych, 14 km dróg wojewódzkich, 74 km dróg powiatowych i 64 km dróg gminnych. Stan infrastruktury komunikacyjnej na terenie miasta i gminy jest rozmaity. W chwili obecnej poprawiała się jakość drogi krajowej od miasta Sulejów w kierunku Piotrkowa.

Przez teren gminy nie przebiega sieć kolejowa.

Układ komunikacyjny miasta Sulejowa stanowią łączące się drogi krajowe: nr 12 (relacji: Piotrków Trybunalski - Radom) i 74 (Sulejów - Kielce) oraz drogi powiatowe i gminne, ulice miasta. Drogi krajowe stanowią oś komunikacyjną miasta oraz gminy Sulejów. Wzdłuż nich koncentruje się zabudowa mieszkaniowa, usługowa i gospodarcza.

Infrastrukturą wodno-kanalizacyjną na terenie miasta i gminy zarządza Miejski Zakład Komunalny, w którego gestii leży również gospodarka opadami, administracja domów mieszkalnych, targowisko i oświetlenie uliczne (poniższe dane w oparciu o informacje MZK Sulejów).

W mieście sieć wodociągowa działa w oparciu o ujęcie wody pitnej "Barbara" o średnim przepływie 320 m³/h, które zlokalizowane jest na GZWP, na pokładach jurajskich, zapewnia bardzo wysoką jakość wody. Długość sieci wodociągowej (dane GUS, 2014). wynosi 189,3 km (50,8 km w mieście i 138,5 km na terenach wiejskich), przyłączonych do niej jest 5 061 gospodarstw domowych. Z sieci korzysta 6 354 mieszkańców miasta i 9 941 mieszkańców terenów wiejskich. Zużycie wody w gospodarstwach domowych w przeliczeniu na 1 mieszkańca miasta wynosi 29,1 m³ rocznie.

Sieć kanalizacji sanitarnej w mieście ma długość 32,9 km, przyłączonych do niej jest 1 100 gospodarstw domowych - budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania. Sieć kanalizacyjna znajduje się tylko na terenie miasta Z sieci korzysta 4 010 mieszkańców miasta. Ścieki kierowane są do jedynej w gminie oczyszczalni przy ul. S. Psarskiego w Sulejowie. Jest to oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna z podwyższonym usuwaniem biogenów, o średniej przepustowości 1500 m³/dobę. Na potrzeby sieci w mieście działa 6 przepompowni ścieków. W roku 2013 łącznie z terenu gminy odprowadzono do oczyszczalni 112 dm³ ścieków i wytworzono 201 Mg osadów ściekowych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca ilość produkowanych ścieków rocznie wynosi 17,6 m³.

W gminie 158 gospodarstw domowych posiada indywidualne oczyszczalnie przydomowe (miasto -1 7 szt., teren wiejski - 141 szt.) i 2 050 zbiorników bezodpływowych (miasto - 156 szt., teren wiejski - 1 894 szt.).

Sieć gazowa w gminie ogółem wynosi 32,56 km, w tym: przesyłowej 72,52 km, a rozdzielczej 15,04 km (dane GUS, 2014). Liczba przyłączy do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych na terenie miasta wynosi 534 sztuk, a ogólna liczba przyłączy wynosi 814. Liczba ludności korzystającej z sieci wynosi 2 478 osób. Przez teren wiejski biegnie sieć przesyłowa gazu ziemnego.

Sieć elektroenergetyczna Sulejowa zasilana jest ze stacji transformatorowych GPZ „Sulejów”, GPZ „Piotrków I” i GPZ „Piotrków II”. Przez teren gminy przebiega linia wysokiego napięcia 110 kV, zasilająca GPZ „Sulejów”. Aktualna sieć rozdzielcza 15 kV gminy pokrywa jej zapotrzebowanie na energię elektryczną. W mieście jest 2 604 odbiorców energii elektrycznej niskiego napięcia (GUS, 2014).

Mieszkańcy gminy korzystają z lokalnych ciepłowni opalanych paliwem stałym oraz ciepłowni opalanych gazem ziemnym, płynnym propan – butan lub olejem opałowym. Część gospodarstw domowych posiada indywidualne źródła ciepła (piece lub kotłownie domowe), bazujące głównie na paliwie węglowym. Coraz częściej instalowane są domowe urządzenia grzewcze oparte o gaz przewodowy - liczba budynków wykorzystujących gaz ziemny do ogrzewania wynosi 150.

1.5.2. Podsumowanie uwarunkowań w zakresie sfery technicznej

Na terenie Sulejowa do podstawowych zadań przekształcających układy infrastruktury technicznej zalicza się rozwój sieci komunikacyjnej oraz realizację sieci kanalizacji sanitarnej. W infrastrukturze komunikacyjnej zakłada się realizację obwodnicy miasta Sulejowa poprzez budowę trasy ruchu przyspieszonego relacji Piotrków Trybunalski - Kielce (Radom). Projektowana trasa ma przebiegać w części południowej miasta, poza zabudową, poza terenami rewitalizowanymi. Na ten cel przeznaczona jest w "Studium..." rezerwa terenowa -

pas szerokości 100 m. Ponadto w infrastrukturze komunikacyjnej zaznacza się znaczną jej degradację oraz niski poziom bezpieczeństwa ruchu drogowego z powodu wysokiego natężenia ruchu, skutkującego również powiększaniem się emisji pyłów zawieszonych PM_{2,5} i PM₁₀.

Niski stopień skanalizowania jest także problem infrastrukturalnym, zwłaszcza na rozbudowujących się terenach wiejskich i terenach miejskich.

W gminie dodatkowym problemem jest stopniowe ograniczenie dochodów samorządu (z powodu zmian demograficznych i zmniejszenia popytu na usługi rynkowe i odpłatne usługi publiczne). Dla samorządu zaistnieje konieczność zwiększenia kosztów utrzymania istniejącej infrastruktury, przy ograniczonych wpływach z tytułu jej użytkowania, co tym samym oznacza obniżenie efektywności jej wykorzystania. Konieczne zatem mogą być działania skutkujące obniżeniem kosztów utrzymania infrastruktury. Mogą to być: inwestycje obniżające zużycie energii w procesach produkcyjnych oraz inwestycje w alternatywne i odnawialne źródła energii, bądź innowacyjne technologie w świadczeniu usług publicznych.

1.6. Uwarunkowania środowiska przyrodniczego

1.6.1. Charakterystyka komponentów środowiska

Ukształtowanie powierzchni, geomorfologia i geologia

Obszar gminy Sulejów według regionalizacji J. Kondrackiego leży na pograniczu dwóch jednostek fizycznogeograficznych: Nizin Środkowopolskich i Wyżyny Małopolskiej. Granice między tymi prowincjami stanowi dolina Pilicy. W skład Nizin Środkowopolskich wchodzi m.in. makroregion Wzniesienia Południowomazowieckie, położony na lewym (zachodnim i północnym) brzegu Pilicy. Bezpośrednio na terenie gminy leżą dwa jego mezoregiony: Równina Piotrkowska i Dolina Białobrzaska. Wschodnią część gminy zajmuje fragment Wyżyny Małopolskiej, nazywany Wyżyną Przedborską. Jest to makroregion dość specyficzny, gdyż – w przeciwieństwie do pozostałej części prowincji – w obniżeniach terenu zalegają tu piaski lodowcowo-rzeczne i gliny zwałowe zlodowacenia środkowopolskiego.

Surowce mineralne

Gmina Sulejów charakteryzuje się występowaniem licznych surowców mineralnych związanych z jego akumulacyjną działalnością. Są to przede wszystkim pospolite kopaliny okruczowe i surowce ilaste (piaski, piaski ze żwirem, żwiry, gliny zwałowe) oraz wapienie i margle. Zasoby geologiczne (bilansowe) kruszywa naturalnego występujące na terenie gminy wynoszą: złoża Kałek 71 w tys. ton, złoża Kałek 1 - 16 tys. ton, złoża Kłudzice 25 tys. ton, złoża Podkałek 2732 tys. ton, złoża Bilska Wola 223 tys. ton oraz złoża łącznie 78 tys. ton.

W okolicach Sulejowa występują złoża wapieni i margli dla przemysłu cementowego:

- złoża Sulejów I (eksploatacja zaniechana) o zasobach geologicznych (bilansowych) 182 655 tys. ton
- złoża Sulejów II (eksploatacja zaniechana) o zasobach geologicznych (bilansowych) 9 311 tys. ton i zasobach przemysłowych 8 662 tys. ton
- złoża Sulejów III (złoża rozpoznane nieeksploatowane) o zasobach geologicznych (bilansowych) 51 386 tys. ton.

Hydrologia

Gmina Sulejów położona jest w zasięgu głównego zbiornika wód podziemnych – GZWP, który wymaga ochrony ze względu na wysoki stopień czystości jego wód. W obrębie gminy występują dwa piętra wodonośne: czwartorzędowe i jurajskie. Wody piętra czwartorzędowego występują w utworach piaszczysto – żwirowych, posiadają przede wszystkim charakter swobodny i pozostają w ścisłym kontakcie z wodami piętra jurajskiego. Piętro wodonośne jurajskie występuje w utworach wapieni i margli, posiada charakter warstwowo-szczelinowy lub szczelinowo-krasowy, na ogół swobodny.

Teren gminy Sulejów położony jest w dorzeczu Wisły, w obrębie zlewni Pilicy, która stanowi najważniejszy ciek wodny obszaru gminy Sulejów. Wpływają tu do niej dopływy: Luciąża, Strawa i Czarna.

Ważny element hydrograficzny obszaru, stanowi Zbiornik Sulejowski o powierzchni 2600ha, położony w północno-wschodniej części gminy.

Klimat

Według podziału Polski na dzielnice rolniczo-klimatyczne gmina Sulejów położona jest w centrum przejściowego i zmiennego klimatu w tzw. łódzkiej dzielnicy klimatycznej, która charakteryzuje się dużą zmiennością pogody oraz zróżnicowanymi warunkami meteorologicznymi w poszczególnych latach. Zaznaczają się tu wpływy zarówno mas powietrza polarno-kontynentalnego jak i polarno-morskiego. Przeważają wiatry zachodnie i południowo – zachodnie, z niewielkim zróżnicowaniem w zależności od pór roku. Średnioroczna temperatura wynosi +8,5⁰C, średnia roczna suma opadów to 600-650 mm, średni czas trwania zimy - 80 dni.

Ochrona przyrody

Na terenie gminy występują elementy środowiska przyrodniczego, które z uwagi na wysokie wartości objęte zostały różnymi formami ochrony wprowadzonymi na podstawie przepisów ogólnych z zakresu ochrony środowiska oraz miejscowych aktów prawnych. Obszary podlegające ochronie na terenie gminy Sulejów:

- Sulejowski Park Krajobrazowy,
- Obszar Natura 2000 „Lubiaszów w Puszczy Pilickiej” (PLH100026),
- Obszar Natura 2000 „Dolina Środkowej Pilicy” (PLH 100008),
- Rezerwat przyrody „Lubiaszów”,
- Rezerwat przyrody „Las Jabłoniowy”
- Pomnik przyrody,
- Użytki ekologiczne.

Na terenie miasta Sulejowa obszarami cennymi przyrodniczo są:

- Sulejowski Park Krajobrazowy - przebiegający w dolinach rzek Pilicy i Radońki oraz lewobrzeżnej części miasta,
- Obszar Natura 2000 mający znaczenia dla Wspólnoty "Dolina Środkowej Pilicy" PLH 100008 położony w południowej części miasta w dolinie rzeki Pilicy.

Rysunek 2. Obszary chronione na terenie Sulejowa (<http://geoserwis.gdos.gov.pl/>)

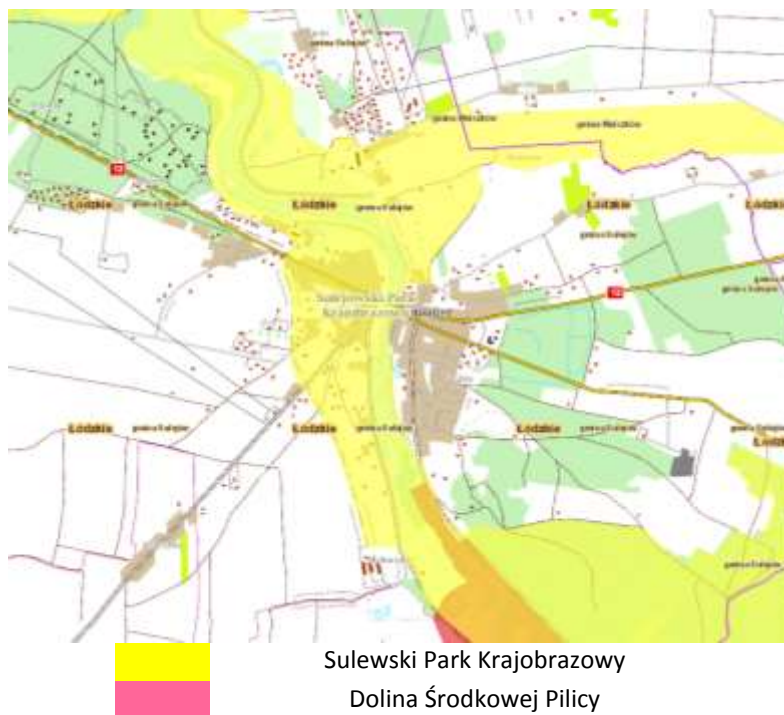

Tabela 20. Obszary chronione na terenie gminy (opracowanie własne)

Nazwa	Opis
Sulejowski Park Krajobrazowy	Całkowita powierzchnia 53 760 ha. Obejmuje obszar chroniony ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne, kulturowe i walory krajobrazowe w celu zachowania oraz popularyzacji tych wartości w warunkach zrównoważonego rozwoju. Park położony jest nad środkową Pilicą i charakteryzuje go krajobraz doliny rzeki. Na terenie Parku i jego otuliny znajduje się 9 rezerwatów przyrody. Na obszarze Parku występują murawy nawapienne - płaszczycie, torfy i łąki o podłożu piaszczysto – torfowym. Przedmiotem ochrony są jodły pospolite, świerki, buki, kłony i jawory. Spośród rzadkich okazów roślin występują: widłaki, storczyki, zimozioł północny, długosz królewski. Ze zwierząt występują tu: bóbr, wydra, łódź wędrowny, wilk oraz ptaki: gągoł, bąk, rybitwa białoczelna, kropiatka, siweczka obrożna.
Obszar Natura 2000 Mający Znaczenie dla Wspólnoty „Lubiaszów w Puszczy Pilickiej” (PLH100026)	Obszar obejmuje rezerwat Jodły Lubiaszów, chroniący ekosystemy o naturalnych cechach, dawnej Puszczy Pilickiej. Powierzchnia obszaru w zdecydowanej części zajęta jest przez fitocenozę grądu subkontynentalnego w odmianie małopolskiej, z udziałem jodły pospolitej. Grądy reprezentują szerokie spektrum zróżnicowania ekologicznego. Cechą świadczącą o naturalnym charakterze ekosystemów jest duży udział martwego drewna na dnie lasu. W obszarze stwierdzono 3 typy siedlisk leśnych. Najważniejszymi wartościami przyrodniczymi są siedliska przyrodnicze o dużej reprezentatywności oraz duże powierzchnie fitocenoz. Obszar ma znaczenie w ochronie geograficznego zróżnicowania ekosystemów leśnych z jodłą pospolitą występującą na północnej granicy zasięgu w Europie. Naturalność ekosystemów potwierdza obecność licznych gatunków związanych z martwym drewnem. Stwierdzono występowanie 306 gatunków grzybów oraz licznych bezkręgowców i ptaków typowych dla puszczańskich lasów.

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Obszar Natura 2000 Obszar Zainteresowania Wspólnoty „Dolina Środkowej Pilicy” (PLH 100008)	Obszar o powierzchni 3787,43ha, obejmuje 40-sto kilometrowy odcinek środkowej Pilicy, położony jest w większości w regionie Doliny Sulejowskiej. Wody Pilicy są stosunkowo czyste. Rzeka jest nieregulowana, przez co zachowała swój naturalny charakter, występują liczne meandry i starorzecza. Pewne fragmenty obszaru są regularnie zalewane. Łąki kośne i pastwiska pokrywają dużą część powierzchni doliny; znajdują się tu również niewielkie płyty torfowisk, trzcinowisk i turzycowisk. Znaczne połacie brzegów rzeki porośnięte są lasami łęgowymi i nadrzeczными zaroślami wierzbowymi. W na obszarze stwierdzono występowanie: 11 typów siedlisk przyrodniczych z Załącznika I Dyrektywy Rady 92/43/EWG (pokrywających ok. 50% obszaru), 8 gatunków zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG, 7 gatunków umieszczonych w polskich czerwonych listach oraz 19 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.
Rezerwat przyrody „Lubiaszów”	Utworzony w 1958 roku. Rezerwat leśny w gminie Sulejów i w gminie Wolbórz, na terenie Sulejowskiego Parku Krajobrazowego. Powierzchnia rezerwatu – 202,4ha. Przedmiotem ochrony rezerwatu są zbiorowiska leśne: grąd, dębrowa, bór jodłowy z cennym stanowiskiem jodły oraz stanowiska roślin rzadkich i chronionych. Rezerwat „Lubiaszów” należy do najważniejszych i największych obiektów chronionych w Puszczy Pilickiej. Znajdują się w nim zachowane - najcenniejsze w całej Polsce Środkowej - wielogatunkowe, stare drzewostany, w tym naturalne stanowiska jodły, kolekcja dwustuletnich dębów szypułkowych także grupa 140-letnich modrzewi polskich.
Rezerwat przyrody „Las Jabłoniowy”	Rezerwat leśny o powierzchni 19,03ha utworzony w 1996 w celu ochrony naturalnych stanowisk dzikich drzew owocowych, głównie gruszy, jabłoni i głogu występujących w poszyciu boru mieszanego. W rezerwacie występuje duże zgrupowanie dzikich drzew i krzewów owocowych: jabłoni leśnej, gruszy pospolitej, śliwy tarniny, porzeczki czerwonej i agrestu. Głównym składnikiem roślinności rezerwatu jest las lipowo-grabowo-dębowy (grąd subkontynentalny). Występuje tu ponad 80 gatunków roślin naczyniowych i około 15 gatunków mszaków. Z roślin objętych ochroną prawną stwierdzono m.in.: wawrzynka wilczełyko i lilię złotogłów. Z roślin rzadszych w regionie odnotowano tu gwiazdnicę długolistną.
Pomniki przyrody	217 lip drobnolistnych i 6 jesionów wyniosłych. Lokalizacja Uszczyń - Witów, przy drodze powiatowej Nr 30187.
Korytarz ekologiczny	Południowa część gminy Sulejów leży w zasięgu korytarza ekologicznego Dolina Pilicy Południowa.

1.6.2. Gospodarka odpadami

Odpady komunalne na terenie gminy powstają przede wszystkim w sektorze gospodarstw domowych oraz w obiektach infrastruktury. Gospodarka odpadami z sektora komunalno-bytowego prowadzona jest w ramach zbiórki odpadów stałych zmieszanych oraz selektywnej zbiórki odpadów typu workowego, z podziałem na tworzywa sztuczne, papier i tekturę, szkło oraz bioodpady. Odpady stałe zmieszane gromadzone są w pojemnikach. W zabudowie wielorodzinnej do zbierania odpadów przeznaczone są kontenery na odpady zmieszane oraz osobne kontenery na odpady zbierane selektywnie.

Mieszkańcy gminny oddają odpady zgodnie z obowiązującym harmonogramem odbioru odpadów. Stawka opłaty za gospodarowanie odpadami jest naliczana w stosunku do liczby osób zamieszkujących dane mieszkanie, czy gospodarstwo oraz od deklaracji rodzaju podjętej zbiórki.

Tabela 21. Odpady zbierane w Gminie Sulejów w latach 2009-2014 (GUS, 209-2014)

Rodzaj	Jednostka	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ilość odpadów komunalnych zebranych ogółem	Mg	1406,79	1821,31	1861,58	1469,08	1639,80	1 402,40
Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie w mieście	Mg	215,8	226,2	874,5	249,1	353,1	b.d
Wytworzone osady ściekowe	Mg	168	63	93	211	201	131

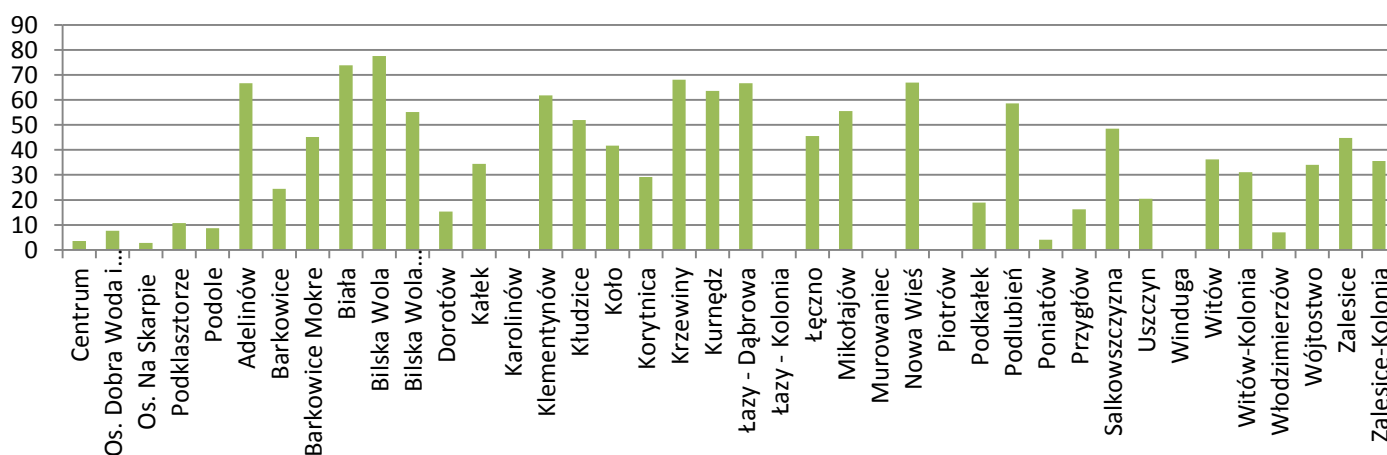
Jednym z podstawowych celów nowego systemu gospodarki odpadami komunalnymi jest osiągnięcie odpowiednich poziomów ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych na składowiska oraz zwiększenie poziomu recyklingu i odzysku odpadów zebranych selektywnie.

Na terenie oczyszczalni ścieków w Sulejowie funkcjonuje Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), gdzie m.in. zlokalizowana jest linia sortownicza do sortowania odpadów komunalnych oraz odpadów selektywnej zbiórki.

Według „Planu gospodarki odpadami dla województwa łódzkiego” wprowadza się podział województwa na 4 regiony, obejmujące obszary liczące, co najmniej 150 tys. mieszkańców. Gmina Sulejów należy do regionu 3. Instalacjami do mechaniczno-biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych i wydzielenia ze zmieszanych odpadów komunalnych frakcji nadających się w całości lub w części do odzysku są dla tego terenu regionalne instalacje w Pukininie (gm. Rawa Mazowiecka) i Płoszowie (gm. Radomsko).

Problemem w podsystemie środowiskowym jest występowanie wyrobów zawierających azbest na terenie gminy.

Wykres 9. Rozkład przestrzenny wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Sulejów w 2015 r. (Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Sulejów, UM w Sulejowie)

Na obszarze miasta Sulejów wyroby azbestowe występują w ograniczonym zakresie, niestety na terenach wiejskich jest to istotny problem. Najwyższą koncentrację wyrobów azbestowych (liczona jako wskaźnik masy wyrobów azbestowych na 100 mieszkańców) odnotowano w miejscowościach: Adelinów, Biała, Biłska Wola, Klementynów, Krzewiny, Kurnędz, Łazy-Dąbrowa, Nowa Wieś.

1.6.3. Uwarunkowania w zakresie środowiska przyrodniczego

Gmina Sulejów objęta jest łódzką strefą badań w zakresie ochrony powietrza. W latach 2011-2014 uzyskano klasę C w zakresie przekroczeń poziomu dopuszczalnego pyłu PM_{2,5}. Cały

obszar województwa w latach 2010-2014 uzyskał klasę D2 z powodu przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu.

Tabela 22. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w 2012 r., dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk) (WIOŚ, Łódź 2014)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy												
SO ₂	NO ₂	PM10	Pb	C ₆ H ₆	CO	As	Cd	Ni	BaP	PM2,5	O ₃ *	O ₃ **
A	A	C	A	A	A	A	A	A	C	C	A	D2

* według poziomu docelowego, ** według poziomu celu długoterminowego

Tabela 23. Klasyfikacja strefy łódzkiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin (WIOŚ, Łódź 2014)

Symbol klasy wynikowej dla poszczególnych zanieczyszczeń dla obszaru całej strefy			
SO ₂	NO _x	O ₃ (według poziomu docelowego)	O ₃ (według poziomu długoterminowego)
A	A	A	D2

Oprócz źródeł lokalnych znaczący wpływ na jakość powietrza atmosferycznego w gminie mają także ponadregionalne zanieczyszczenia gazowe i pyłowe pochodzące z dużych ośrodków przemysłowych (głównie z aglomeracji łódzkiej).

Gmina Sulejów objęta jest Programem ochrony powietrza, wprowadzonym Uchwałą Nr XXXV/690/13 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie Programu ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 oraz planu działań krótkoterminowych.

Pomiary hałasu komunikacyjnego na terenie województwa łódzkiego przeprowadzane były w roku 2013, w 10 punktach zlokalizowanych na terenie miast Kutno i Sieradz. Gmina Sulejów nie została nimi objęta. Przekroczenie poziomów dopuszczalnych hałasu występowało głównie przy drogach krajowych (1,1 dB dla pory dziennej, 5,4 dB dla pory nocnej) i wojewódzkich (od 0,2 - 1,8 dB dla pory nocnej). Można przyjąć, że na drogach o podobnym natężeniu ruchu, jak odcinki badane, w gminie także okresowo występują przekroczenia norm hałasu.

Według pomiarów natężenia promieniowania elektromagnetycznego na terenie powiatu piotrkowskiego w Sulejowie (ul. Konecka, ul. Łączna) średnia składowa elektryczna wynosi <0,3V/m. Nie stwierdzono przekroczeń dopuszczalnych wartości natężenia PEM. W stosunku do przesyłowych linii elektroenergetycznych oraz obiektów z nimi związanych przyjmuje się: szkodliwy wpływ linii energetycznych o napięciu 110, 220 i 400 kV obejmuje strefę o szerokości od 12 do 25 m od osi linii w obie strony, uciążliwość stacji transformatorowych zamyka się w granicach obiektu. Uciążliwość masztów telefonii komórkowej mieści się w ich strefach ochronnych.

Na obszarze gminy ze względu na położenie nad podziemnymi zasobami wód poziomów kredowych i jurajskich oraz piętra wód czwartorzędowych (zaliczanych do kategorii złóż wodnych chronionych - OWO) ustala obowiązek całkowitej hermetyzacji procesów technologicznych i funkcjonalnych. Ma to na celu przeciwdziałanie zanieczyszczeniom górnej warstwy gleb i terenów zabudowanych.

Przy realizacji zadań z zakresu ochrony i kształtowania krajobrazu przyrodniczego celem nadrzędnym jest zasada prawidłowego, a więc zbliżonego do naturalnego, funkcjonowania układów przyrodniczych we wzajemnych powiązaniach ekologiczno-przestrzennych.

W "Studium..." adaptuje się naturalne i antropogeniczne przekształcenia przełomu rzeki Pilicy na obszarze miasta, zakładając ochronę wartości przyrodniczych i wzbogacenie terenów biologicznie czynnych. Część terenów wyłącza się z zabudowy kubaturowej zakładając przekształcenia przestrzenne w kierunku estetyzującym krajobraz kulturowy i przyrodniczy przestrzeni. Ponieważ w części północnej miasta położony jest fragment Zbiornika Sulejowskiego ustala się również obowiązek przestrzegania wymagań sanitarnych i infrastrukturalnych na całym obszarze strefy pośredniej ochrony Zbiornika.

We wschodniej części miasta postuluje się wprowadzenie obszaru Zespołu Przyrodniczo – Krajobrazowego „Dolina Radońki i Podklasztorza”.

Zagrożenia dla środowiska naturalnego mogą stanowić awarie lub katastrofy. Potencjalne zagrożenie na terenie gminy Sulejów stwarzają:

- zagrożenia powodziowe
- zagrożenia pożarowe
- prowadzenie działalności przemysłowej z użyciem substancji niebezpiecznych,
- transport drogowy materiałów niebezpiecznych,
- magazynowanie i stosowanie w instalacjach technologicznych substancji niebezpiecznych,
- magazynowanie i dystrybucja produktów ropopochodnych,
- niewłaściwe postępowanie z odpadami zawierającymi substancje niebezpieczne,
- zagrożenia naturalne.

1.6.3. Podsumowanie uwarunkowań w zakresie środowiska przyrodniczego

Na obszarze gminy realizacja zadań z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej należy do zadań własnych gminy. Wykonywanie ich należy do Burmistrza, jako organu wykonawczego gminy, przy wsparciu instytucji wyspecjalizowanych w zapewnianiu bezpieczeństwa, jak np. Policja, Straż Pożarna, Siły Zbrojne oraz inne służby i inspekcje.

W kontekście stanu środowiska naturalnego dużym wyzwaniem na terenie gminy jest poprawa jakości powietrza. Głównym źródłem niskiej emisji jest zabudowa mieszkaniowa o niskich standardach energetycznych oraz spalanie paliw przez pojazdy samochodowe przejeżdżające przez gminę (centrum miasta - ruch tranzytowy). Ze względów klimatycznych konieczne jest prowadzenie polityki eliminującej zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego całopalnymi mediami energetycznymi. Skuteczne wdrożenie działań naprawczych w tym zakresie wymaga równoległe podejmowania kompleksowych działań informacyjno-edukacyjnych.

W zakresie ograniczenia uciążliwości hałasu na terenie gminy konieczna jest rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej, co wpłynie na minimalizację uciążliwości, pozwoli na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń atmosferycznych oraz hałasu do środowiska powstających w wyniku eksploatacji pojazdów na drogach w złym stanie technicznym. Działania w tym zakresie dotyczą zarówno poprawy stanu technicznego, jak i: bezpieczeństwa transportu (stan techniczny i oznakowanie), oświetlenia ulicznego, izolacji hałasu poprzez np. tworzenie pasów zieleni ochronnej wzdłuż szlaków komunikacyjnych, powstawanie infrastruktury około drogowej (parkingi, zatoki, ścieżki rowerowe itp.).

Ochrona ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych powinna polegać na właściwej lokalizacji obiektów, które mogą emitować pole elektromagnetyczne, czyli uwzględniania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy.

Na terenach zurbanizowanych gleby ulegają silnym przekształceniom łącznie z zanieczyszczeniem chemicznym. Zasadniczym zagrożeniem dla przyległych do szlaków komunikacyjnych gruntów jest emisja pyłu i metali ciężkich, która powoduje kumulację zanieczyszczeń w glebie. Należy dążyć do rozpoznania występowania przekroczenia dopuszczalnych stężeń substancji zanieczyszczających w glebach. Zwłaszcza dotyczy to gleb rolnych lub terenów zielonych.

Istnieje potrzeba rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej na terenach osiedli i nowozamieszkałych terenów wiejskich, jako ważny aspekt ochrony wód powierzchniowych i podziemnych oraz gleb.

W zakresie gospodarki odpadami konieczne jest podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców gminy w zakresie właściwego gospodarowania odpadami oraz podnoszenie skuteczności selektywnego zbierania odpadów poprzez rozwój selektywnej zbiórki odpadów w systemie pojemnikowym i workowym, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów biodegradowalnych, wielkogabarytowych i niebezpiecznych.

Do zadań z zakresu gospodarki odpadami należy eliminacja wyrobów zawierających azbest, które powinny zostać usunięte z terenu kraju do 2032 roku. Zgodnie z obowiązującym prawem, usunięcie z terenu nieruchomości wyrobów zawierających azbest ciąży na właścicielu nieruchomości

Skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom dla środowiska wymaga intensyfikacji współpracy jednostek działających w gminie Sulejów, jak i w gminach sąsiednich w celu koordynacji działań z zakresu minimalizacji zagrożeń oraz likwidacji skutków zaistniałych zdarzeń.

SYNTEZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ, PRZESTRZENNEJ, TECHNICZNEJ I ŚRODOWISKOWEJ NA OBSZARZE GMINY SULEJÓW

Na potrzeby opracowania "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" starano się wyselekcjonować zjawiska negatywne występujące na terenie gminy, które przekładają się na obecny stan obszaru wymagającego wsparcia. Z przeprowadzonej diagnozy i analizy poszczególnych sfer funkcjonowania Miasta i Gminy Sulejów (społecznej, gospodarczej, funkcjonalno-przestrzennej, technicznej i środowiskowej) wynika następująca skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych.

2.2. Analiza SWOT

Metodą obrazowego opisu i zdiagnozowania gminy Sulejów jest wykorzystanie metody badawczej w postaci analizy SWOT. Jest ona jedną z metod, którą można się posłużyć przy planowaniu strategicznym i w której określa się:

- mocne i słabe strony (opisujących czynniki wewnętrzne),
- szanse i zagrożenia (opisujących czynniki zewnętrzne mające wpływ na dany obszar).

Analiza słabych i mocnych stron pozwala na określenie potencjału gminy w zakresie analizowanych sfer: społecznych, gospodarczych, rozwojowych.

Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, rozszerzanie, właściwe wykorzystanie istniejących zasobów, procentujące na przyszłość. Słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki.

Tabela 24. Analiza SWOT

Sfera	Element analizy	Cechy analizy
SFERA SPOŁECZNA	Mocne strony	<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność do oświaty (rozwinęta sieć placówek oświatowych) • Działające stowarzyszenia i organizacje społeczne • Działalność klubów sportowych
	Słabe strony	<ul style="list-style-type: none"> • Brak miejsc pracy • Stosunkowo wysoki odsetek osób pobierających świadczenia społeczne • Słaba dostępność do służby zdrowia • Niewystarczająca oferta zagospodarowania czasu wolnego dla mieszkańców • Brak centrum administracyjnego skupiającego wszystkie instytucje publiczne • Występowanie barier architektonicznych dla niepełnosprawnych
	Szanse	<ul style="list-style-type: none"> • Poprawa komunikacji pomiędzy władzami lokalnymi, instytucjami a mieszkańcami • Poprawa bezpieczeństwa publicznego • Rozwój działalności organizacji pozarządowych w sferze społecznej • Wzbogacenie oferty kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej dla mieszkańców i gości przyjezdnych • Wykorzystanie atutu położenia w sąsiedztwie Piotrkowa Trybunalskiego • Współpraca międzygminna
	Zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost bezrobocia i postępujące ubożenie społeczeństwa • Starzenie się społeczeństwa • Emigracja młodzieży • Stagnacja - mała aktywność i integracja społeczna • Kryzys wartości moralnych oraz wzrost patologii społecznych • Skomplikowana procedura pozyskiwania środków unijnych

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

SFERA GOSPODARCZA	Mocne strony	<ul style="list-style-type: none"> • Dostępność terenów rekreacyjno- wypoczynkowych we władaniu gminy
	Słabe strony	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięty przemysł lokalny • Brak inwestorów strategicznych • Brak branż wiodących • Mała liczba małych i średnich przedsiębiorstw • Niewykorzystanie terenów wypoczynkowych
	Szanse	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie marki Sulejów • Napływ inwestorów zewnętrznych • Rozwój małej przedsiębiorczości • Wykorzystanie wsparcia PUP w aktywizacji bezrobotnych i wspieraniu zatrudnienia • Rozbudowa infrastruktury sportowej • Znaczący napływ turystów • Wykorzystanie rolniczej przestrzeni produkcyjnej
	Zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> • Spadek liczby przedsiębiorstw • Wzrost bezrobocia • Mała stabilność prawa • Wysokie koszty rozpoczynania działalności gospodarczej • Brak opłacalności małotowarowej produkcji rolnej
SFERA PRZESTRZENNA	Mocne strony	<ul style="list-style-type: none"> • Położenie komunikacyjne i geograficzne • Walory przyrodnicze: <ul style="list-style-type: none"> - duża lesistość - rzeki Pilica, Radońka - Zbiornik Sulejowski - tereny chronione: Sulejowski Park Krajobrazowy, Natura 2000 Dolina Dolnej Pilicy • Walory historyczno-kulturowe: <ul style="list-style-type: none"> - unikatowe zabytki architektoniczne: opactwo cystersów, kościół - wapienniki - kolejka wąskotorowa
	Słabe strony	<ul style="list-style-type: none"> • Brak spójności przestrzennej miasta poprzez przecięcie komunikacyjne drogami krajowymi nr 12 i 74 oraz rzeką Pilicą • Brak przestrzeni publicznej spełniającej rolę centrum • Niewykorzystanie walorów turystycznych, przyrodniczych i historycznych • Braki w infrastrukturze technicznej, w tym okołodrogowej
	Szanse	<ul style="list-style-type: none"> • Gminne zasoby gruntów i infrastruktury, możliwe do zagospodarowania • Budowa obwodnicy miasta • Potencjalne możliwości rozwoju funkcji turystycznych i rekreacyjnych • Kompleksowa modernizacja i budowa infrastruktury technicznej (drogi, kanalizacja) • Przeprowadzenie rewaloryzacji przestrzeni • Odnowa obiektów zabytkowych • Wzmocnienie roli terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych w mieście
	Zagrożenia	<ul style="list-style-type: none"> • Brak planów miejscowych • Brak wystarczających środków na inwestycje i działania rewitalizacyjne • Wysokie koszty modernizacji systemów grzewczych, termomodernizacji budynków • Niewykorzystywanie nowoczesnych technologii i odnawialnych źródeł energii

NAWIĄZANIE DO STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNEGO, SPOŁECZNEGO I GOSPODARCZEGO

3.1. Krajowe dokumenty strategiczne

Narodowy Plan Rewitalizacji 2022

Głównym celem NPR jest poprawa warunków rozwoju obszarów zdegradowanych w wymiarze przestrzennym, społecznym, kulturowym i gospodarczym. Realizacji tego celu służyć będzie tworzenie korzystnych warunków dla prowadzenia rewitalizacji w Polsce i położenie nacisku na holistyczne, zintegrowane podejście do prowadzenia takich działań.

Strategia Rozwoju Kraju 2020- Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

W Strategii Rozwoju Kraju 2020 wyróżniono następujące cele strategiczne:

- Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem,
- Zapewnienie środków na działania rozwojowe,
- Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela,
- Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej,
- Wzrost wydajności gospodarki,
- Zwiększenie innowacyjności gospodarki,
- Rozwój kapitału ludzkiego,
- Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych,
- Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,
- Zwiększenie efektywności transportu,
- Integracja społeczna,
- Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych,
- Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Celem strategicznym jest: efektywne wykorzystanie przestrzeni kraju i jej terytorialnie zróżnicowanych potencjałów rozwojowych dla osiągnięcia ogólnych celów rozwojowych – konkurencyjności, zwiększenia zatrudnienia, sprawności funkcjonowania państwa oraz spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym i terytorialnym w długim okresie.

Strategia "Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko- perspektywa do 2020 r."

Celem głównym Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę.

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

Cel 3. Poprawa stanu środowiska

Strategia Rozwoju Transportu do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)

Cel główny: Zwiększenie dostępności transportowej oraz poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu i efektywności sektora transportowego, przez tworzenie spójnego i przyjaznego użytkownikowi systemu transportowego w wymiarze krajowym, europejskim i globalnym

CEL STRATEGICZNY 1: Stworzenie zintegrowanego systemu transportowego

CEL STRATEGICZNY 2: Stworzenie warunków dla sprawnego funkcjonowania rynków transportowych i rozwoju efektywnych systemów przewozowych

Cele szczegółowe:

- Stworzenie nowoczesnej, spójnej sieci infrastruktury transportowej
- Poprawa sposobu organizacji i zarządzania systemem transportowym
- Bezpieczeństwo i niezawodność
- Ograniczanie negatywnego wpływu transportu na środowisko
- Zbudowanie racjonalnego modelu finansowania inwestycji infrastrukturalnych.

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020

Do najważniejszych zadań polityki państwa w obszarze rozwoju kapitału ludzkiego należą:

- 1) zwiększenie dzietności;
- 2) zwiększenie zatrudnienia;
- 3) zwiększenie liczby lat przeżywanych w zdrowiu;
- 4) poprawa jakości wykształcenia Polaków;
- 5) wykorzystanie potencjału młodej generacji szczególnie na rynku pracy, w tym przedsiębiorczości młodego pokolenia;
- 6) wykorzystanie potencjału osób starszych w obszarze aktywności zawodowej i społecznej;
- 7) zmniejszenie ubóstwa, w szczególności wśród grup najbardziej zagrożonych: rodzin wielodzietnych, rodzin osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, biednych pracujących.

Głównym celem działań zaplanowanych w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego jest rozwijanie kapitału ludzkiego poprzez wydobywanie potencjałów osób, tak aby mogły one w pełni uczestniczyć w życiu społecznym, politycznym i ekonomicznym na wszystkich etapach życia.

Cele szczegółowe:

1. Wzrost zatrudnienia
2. Wydłużenie okresu aktywności zawodowej i zapewnienie lepszej jakości funkcjonowania osób starszych
3. Poprawa sytuacji osób i grup zagrożonych wykluczeniem społecznym
4. Poprawa zdrowia obywateli oraz efektywności systemu opieki zdrowotnej
5. Podniesienie poziomu kompetencji oraz kwalifikacji obywateli

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Misja: Tworzenie, utrzymywanie i doskonalenie warunków rozwoju kapitału społecznego w Polsce przez wspieranie działań na rzecz aktywności i kreatywności obywateli oraz ich współpracy dla dobra wspólnego.

Cel główny: Wzmocnienie udziału kapitału społecznego w rozwoju społeczno-gospodarczym Polski.

Cele szczegółowe:

1. Kształtowanie postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji
2. Poprawa mechanizmów partycypacji społecznej i wpływu obywateli na życie publiczne
3. Usprawnienie procesów komunikacji społecznej oraz wymiany wiedzy
4. Rozwój i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego i kreatywnego

3.2. Dokumenty strategiczne województwa, powiatu i gminy

Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020

Regionalna polityka rozwoju realizowana będzie w dwóch płaszczyznach: horyzontalnej, odnoszącej się do obszaru województwa i terytorialno – funkcjonalnej, odnoszącej się do obszarów miejskich, wiejskich oraz obszarów funkcjonalnych.

PŁASZCZYZNA HORYZONTALNA

Filar 1. Spójność gospodarcza

Cel strategiczny: Region wykorzystujący potencjał endogeniczny do rozwoju inteligentnej gospodarki, oparty na kreatywności i przedsiębiorczości mieszkańców

Cel operacyjny 1: Zaawansowana gospodarka wiedzy i innowacji

Cel operacyjny 2: Nowoczesny kapitał ludzki i rynek pracy,

Cel operacyjny 3: Zintegrowane środowisko przedsiębiorczości dla rozwoju gospodarki

Filar 2. Spójność społeczna

Cel strategiczny: Aktywne społeczeństwo obywatelskie, z dobrym dostępem do usług publicznych, sprzyjające włączeniu społecznemu grup wykluczonych

Cel operacyjny 4: Wysoki poziom kapitału społecznego i silne społeczeństwo obywatelskie

Cel operacyjny 5: Wysoki standard i dostęp do usług publicznych

Cel operacyjny 6: Reintegracja społeczna grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym

Filar 3. Spójność przestrzenna

Cel strategiczny: Zrównoważony rozwój przestrzenny regionu z silnie powiązaniem z systemem osadniczym, z nowoczesną infrastrukturą i racjonalnie wykorzystywanymi zasobami środowiska przyrodniczego

Cel operacyjny 7: Wysoka jakość i dostępność infrastruktury transportowej i technicznej

Cel Operacyjny 8: Wysoka jakość środowiska przyrodniczego,

Cel operacyjny 9: Zrównoważony system osadniczy

PŁASZCZYZNA TERYTORIALNO - FUNKCJONALNA

Obszary miejskie - Cel strategiczny: Obszary miejskie zapewniające mieszkańcom wysoki poziom życia, wykorzystujące przewagę konkurencyjną do dynamicznego wzrostu gospodarczego oraz adaptujące się do zmian demograficznych i klimatycznych

Obszary wiejskie - Cel strategiczny: Atrakcyjne osadniczo obszary wiejskie, wykorzystujące potencjały wewnętrzne dla rozwoju wielofunkcyjnego

Obszary funkcjonalne;

- Łódzki obszar metropolitalny - Cel strategiczny: Spójny, dynamiczny i konkurencyjny obszar rozwoju funkcji metropolitalnych, współtworzący krajowy system metropolii oraz wpisujący się w proces rozwoju bipolarnego układu metropolitalnego Łódź – Warszawa

- Zagłębie górniczo-energetyczne Bełchatów – Szczerców - Złoczew - Cel strategiczny: Obszar rozwoju nowoczesnej gospodarki energetycznej tworzącej i wykorzystującej innowacyjne i przyjazne środowisku technologie
- Zagłębie ceramiczno-budowlane Opoczno – Tomaszów Mazowiecki - Cel strategiczny: Obszar nowoczesnego przemysłu materiałów budowlanych, opartego na zasobach surowcowych i wykorzystującego innowacyjne technologie oraz kreatywne rozwiązania w zakresie projektowania i wzornictwa
- Obszar rozwoju intensywnego rolnictwa - Cel strategiczny: Obszar rozwoju konkurencyjnego, produktywnego rolnictwa oraz nowoczesnego przetwórstwa rolno spożywczego, opartego na tradycjach przedsiębiorczych oraz strukturach sieciowych powiązanych z sektorem naukowo – badawczym
- Obszary turystyczne dolin rzecznych - Cel strategiczny: Obszary rozwoju turystyki uzdrowskiej, konferencyjnej, sportowej i aktywnej o znaczeniu ponadlokalnym, wykorzystujące endogeniczne potencjały środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego.

Plan zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego - aktualizacja

Wizja rozwoju - główne filary:

1. Rozwój kluczowych inwestycji z zakresu infrastruktury transportowej i technicznej
2. Rozwój gospodarki innowacyjnej wykorzystującej endogeniczny potencjał rozwoju i tworzącej nowoczesne formy organizacyjne w postaci struktur sieciowych
3. System osadniczy, którego rdzeń w postaci metropolii łódzkiej i Aglomeracji Łódzkiej będzie wspomagany przez regionalne i ponadlokalne bieguny wzrosty
4. Kształtowanie spójnego systemu ekologicznego oraz kulturowo-turystycznego.

Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020

W "Strategii..." przyjęto osiągnięcie celów w trzech zakresach spójności: społecznym, gospodarczym i terytorialnym.

W zakresie spójności społecznej zakładane jest osiągnięcie trzech celów operacyjnych:

- CEL 1.: Dążenie do osiągnięcia stabilności demograficznej, dobrobytu mieszkańców przekładającego się na wysoki poziom kapitału zasobów ludzkich oraz zakorzenienia postaw obywatelskich
- CEL 2.: Dążenie do osiągnięcia wysokich standardów działań służb powiatowych i maksymalnego stopnia zadowolenia mieszkańców powiatu z jakości usług publicznych
- CEL 3.: Rewitalizacja społeczna osób dysfunkcyjnych i wykluczonych

W zakresie spójności gospodarczej:

- CEL 1.: Osiągnięcie maksymalnie możliwego stopnia zaawansowania rozwoju gospodarczego powiatu, opartego na wiedzy i innowacji
- CEL 2.: Oparcia rozwoju gospodarczego powiatu o lokalne zasoby ludzkie
- CEL 3.: Budowa zintegrowanego środowiska gospodarczego

W zakresie spójności terytorialnej:

- CEL 1.: Osiągnięcie wysokiego poziomu dostępności i wysokiej jakości infrastruktury technicznej;
- CEL 2.: Dbłość o środowisko naturalne;
- CEL 3.: Dbłość o ład przestrzenny, w sposób adekwatny do wyzwań stojących przed powiatem.

Strategia Rozwoju Gminy Sulejów (projekt)

Wizja: Sulejów gminą zrównoważonego rozwoju, atrakcyjną turystycznie, zapewniająca wysoki standard życia mieszkańców.

Misja: Gmina Sulejów to nowoczesny obszar zapewniający mieszkańcom wysoką jakość życia w oparciu o dynamiczny rozwój przedsiębiorczości oraz turystyki i rekreacji, dbający o środowisko naturalne i kreujący poczucie przynależności do lokalnej społeczności.

Obszar strategiczny: Gospodarka lokalna

I cel strategiczny: Zrównoważony rozwój gospodarczy gminy

- Przyspieszenie rozwoju gospodarczego gminy w wyniku kreowania przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości
- Rozwój zrównoważonego rolnictwa oraz wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich do wzmocnienia lokalnej gospodarki
- Potencjał intelektualny dla rozwoju gospodarczego gminy

Obszar strategiczny: Turystyka i rekreacja

II cel strategiczny: Wysoka atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna gminy

- Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego i dziedzictwa kulturowego do celów rekreacyjnych i turystycznych
- Promocja gminy

Obszar strategiczny: Komfort i jakość życia mieszkańców

III cel strategiczny: Pełna i nowoczesna infrastruktura techniczna oraz czyste środowisko naturalne zapewniające wysoki komfort życia mieszkańców

- Rozwój wewnętrznej i zewnętrznej dostępności komunikacyjnej
- Rozwój systemu infrastruktury technicznej i ochrony środowiska
- Poprawa jakości i dostępności usług społecznych
- Rozwój oferty kulturalnej i dbałość o lokalne dziedzictwo kulturowe

Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sulejów

Cel strategiczny: Bogate walory i wartości kulturowe gminy źródłem dumy i podstawą rozwoju obszaru

Cel operacyjny: Kreowanie wartości regionalnych

Działanie 1: Zachowanie ciągłości dziedzictwa kulturowego

Działanie 2: Kreowanie poczucia tożsamości regionalnej

Działanie 3: Rozwój turystyki kulturowej w oparciu o walory krajobrazowe i historię obszaru

Strategia Rozwoju Turystyki i Kultury w Gminie Sulejów na lata 2007-2020

Wizja: Gmina Sulejów dysponuje niezwykle cennym dziedzictwem historyczno-kulturowym, któremu można przypisać rangę krajową, oraz nieprzeciętnymi w skali regionu walorami przyrodniczymi. To bogactwo obszaru, dobra dostępność komunikacyjna, a także rozwinięta już baza turystyczna predestynują ją do wykorzystania turystyki, jako głównego motoru rozwoju społeczno-gospodarczego. Tym bardziej, że inne gałęzie i dziedziny gospodarki (rolnictwo, przemysł) nie są w stanie pełnić tej roli.

Nadrzędnym celem rozwoju turystyki w gminie Sulejów jest: wzrost wielkości ruchu turystycznego, rozwój instytucjonalnej obsługi turystów.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Sulejów

Z syntezy uwarunkowań rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy i miasta Sulejowa wynikają następujące zadania do realizacji dedykowane obszarom zdegradowanym zidentyfikowanym w Studium:

- A – Modernizacja, przebudowa i budowa sieci infrastruktury technicznej w zakresie układu dróg kołowych
- B – Budowa i modernizacja sieci infrastruktury technicznej w zakresie kanalizacji sanitarnej
- C – Rewaloryzacja, rewitalizacja i sanacja najwartościowszych obiektów chronionych w zakresie ochrony dóbr kultury
- F – Wdrożenie opracowań miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, wyraźnie ukierunkowanych na koncentrację zabudowy i poprawę stanu ładu przestrzennego

Studium wskazuje iż obszarem problemowym w zakresie kształtowania ładu przestrzennego jest cała zachodnia część miasta, która winna zostać poddana procesom rehabilitacji funkcjonalno – przestrzennej. Studium ustaliło również przystąpienie do rewaloryzacji i rekultywacji obszarów położonych na południe od centrum miasta w celu otworzenia nowych terenów sportu i rekreacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Dla Gminy Sulejów na Lata 2009-2019

Poniżej wskazano cele strategiczne powiązane z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016 - 2023

Cel strategiczny 1: TWORZENIE WARUNKÓW DLA PEŁNEGO (FIZYCZNEGO I INTELEKTUALNEGO) ROZWOJU DZIECI I MŁODZIEŻY

Cel zostanie osiągnięty poprzez :

- podejmowanie działań, które stanowiąby atrakcyjną formę spędzania czasu wolnego młodzieży i dzieci;

Cel strategiczny 2 : AKTYWIZACJA MIESZKAŃCÓW GMINY W WSZYSTKICH OBSZARACH ŻYCIA SPOŁECZNEGO I GOSPODARCZEGO

Cel zostanie osiągnięty poprzez :

- Inicjowanie zakładania stowarzyszeń i innych organizacji pozarządowych oraz wzmacnianie już istniejących;
- Poprawę elastyczności zawodowej i aktywności w poszukiwaniu miejsc zatrudnienia wśród mieszkańców gminy;
- Angażowanie mieszkańców w atrakcyjności przebywania na terenie gminy;
- Wzmocnienie poczucia odpowiedzialności i samorządności wśród mieszkańców Gminy;
- Pomoc przy rozwiązywaniu specyficznych problemów, w tym w pozyskiwaniu środków z funduszy unijnych.

Cel strategiczny 3: TWORZENIE WARUNKÓW RÓWNEGO DOSTĘPU OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I STARSZYCH DO ŻYCIA SPOŁECZNEGO

Cel zostanie osiągnięty poprzez :

- Podejmowania działań na rzecz poprawy jakości życia osób starszych i niepełnosprawnych;
- Działania na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w zakresie dostępu do edukacji i zatrudnienia;

- Promowania wzrostu aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych;
- Inspirowania działań na rzecz zwiększenia aktywności środowisk osób niepełnosprawnych w kreowaniu rozwiązań systemowych;
- Wspierania funkcjonowania osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym;
- Integracja społeczna, zwłaszcza ze środowiskiem lokalnym;
- Wykorzystanie potencjału osób w wieku emerytalnym;
- Promowania kierunków zmian pomocy społecznej w stosunku do osób starszych;
- Popularyzacja wiedzy na temat form pomocy ludziom starszym w środowisku lokalnym;

Cel strategiczny 4: STYMULACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ DO PROWADZENIA ZDROWEGO, WOLNEGO OD ALKOHOLU STYLU ŻYCIA

Cel zostanie osiągnięty poprzez :

- Popularyzacje wiedzy na temat konsekwencji zdrowotnych prowadzonego trybu życia;
- Propagowanie badań kontrolnych;
- Promocję higieny, zdrowej diety, zachowania właściwej proporcji między wypoczynkiem, rozrywką i pracą;
- Promowanie życia wolnego od nałogów;
- Uczenie kultury spotkań towarzyskich bez używek;
- Ułatwianie dostępu do placówek specjalistycznych (rehabilitacyjnych, odwykowych, zdrowia psychicznego)

Cel strategiczny 6: POPRAWA JAKOŚCI I DOSTĘPU DO USŁUG SOCJALNYCH

- Podnoszenie kwalifikacji i kompetencji mające na celu lepszą organizację polityki społecznej w gminie, większą optymalizację wydawanych środków finansowych na realizację zadań z tego zakresu, lepszą jakość usług społecznych, większą skuteczność pracy, sprawniejsze przystosowywanie się do zachodzących zmian w systemie prawnym;
- Popularyzacja oraz wspieranie innowacyjnych metod w zakresie polityki społecznej poprzez organizację prezentacji, szkoleń, konferencji, a także tworzenie warunków do wdrażania w życie nowych metod terapeutycznych, zabiegów rehabilitacyjnych, projektów na rzecz integracji społecznej;
- Wzmacnianie współpracy między publicznymi i prywatnymi w zakresie pomocy społecznej.

Program Wspierania Rodziny w gminie Sulejów na lata 2016-2018

Głównym celem programu jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, związanych z opieką, wychowaniem i skuteczną ochroną dzieci, jak również profilaktyka środowiska lokalnego w zakresie promowania społecznie pożądanego modelu rodziny. Aby móc zrealizować cel główny programu wyznacza cele szczegółowe, która są powiązane z celami Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016 – 2023:

Cel szczegółowy I: Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych na rzecz rodziny.

Cel szczegółowy II: Wsparcie materialne ubogich rodzin z dziećmi zagrożonych bezradnością.

Cel szczegółowy III: Wspieranie rodzin dysfunkcyjnych i niewydolnych wychowawczo w rozwiązywaniu ich problemów życiowych oraz wzmacnianie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach.

DIAGNOZA CZYNNIKÓW I ZJAWISK KRYZYSOWYCH ORAZ WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO

4.1. Metodologia prac nad Programem

"Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" (LPR) opracowany został z wykorzystaniem modelu partycypacyjnego przy aktywnym udziale społeczeństwa lokalnego, polegającego na możliwie szerokim udziale wszystkich interesariuszy w pracach nad programem.

Oznacza to, że dokument na każdym etapie jego tworzenia został przedyskutowany i skonsultowany z poszczególnymi stronami biorącymi udział w procesie odnowy. Do głównych grup uczestniczących w procesie tworzenia dokumentu należą:

- Mieszkańcy Miasta i Gminy Sulejów,
- Władze samorządowe i urzędnicy Urzędu Miejskiego w Sulejowie,
- Pracownicy miejskich jednostek organizacyjnych w tym Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Dyrektorzy i pracownicy jednostek oświatowych
- Przedstawiciele organizacji społecznych
- Przedsiębiorcy

Etapy prac nad "Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" obejmowały następujące działania związane z włączeniem grup interesariuszy w proces rewitalizacji na etapie diagnozowania i programowania :

- Prace nad opracowaniem dokumentu rozpoczęto od zorganizowania sesji planowania strategicznego które przeprowadzono z udziałem przedstawicieli władz Gminy Sulejów, Radnych Rady Miejskiej, Przedsiębiorców, Przedstawicieli Organizacji Pozarządowych i mieszkańców chcących aktywnie uczestniczących w procesie tworzenia założeń i samego Planu Rewitalizacji. Sesje zgromadziły kilku dziesięciu uczestników. Na tym etapie diagnozowania problemu rewitalizacji, wstępnie omawiano sytuację lokalną pod kątem potrzeb rewitalizacyjnych. Celem sesji było wypracowanie założeń wyjściowych do określenia obszarów kryzysowych na terenie miasta i gminy Sulejów. Uczestnicy sesji pracowali w grupach i wspólnie z moderatorem prowadzącym zajęcia, wstępnie diagnozowali zjawiska kryzysowe na wskazanych obszarach i proponowali rozwiązania zaistniałych sytuacji kryzysowych. Dyskusji poddano trafność proponowanych obszarów zdegradowanych, oraz natężenie poszczególnych negatywnych zjawisk społecznych. Zebrano także uwagi i wnioski dotyczące zaproponowanych działań rewitalizacyjnych. W trakcie sesji i później w trakcie prac warsztatowych wypracowano wspólne propozycje w zakresie zadań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych realizujących potrzeby „obszarów zdegradowanych” wymagających jak najszybszego wsparcia. W trakcie prac warsztatowych odbyły się też wizje lokalne na wskazanych w trakcie prac obszarach zdegradowanych.
- Innym rodzajem włączenia interesariuszy w proces rewitalizacji na etapie diagnozowania było przeprowadzenie badania ankietowego mającego na celu określenie potrzeb mieszkańców gminy oraz podmiotów działających lokalnie w zakresie realizacji przedsięwzięć jakie powinny zostać ujęte w programie rewitalizacji. Badania ankietowe

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

prowadzone były w okresie od 01.04.2016 do 31.05.2016 r. Ankiety były dostępne na stronie www Urzędu Miejskiego oraz w siedzibie Biblioteki Publicznej w Sulejowie, ul. Rynek 1.

- W przygotowanie programu zaangażowano społeczność lokalną i umożliwiono szeroką partycypację społeczną. Zorganizowano i przeprowadzono konsultacje społeczne z przedstawicielami różnych grup z terenu Gminy Sulejów mające na celu poznanie opinii na temat uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, aktualnych potrzeb oraz przyszłych kierunków rozwoju gminy oraz propozycji projektów i zadań rewitalizacyjnych, które mogłyby zostać ujęte w LPR.
- Równoległe prowadzono działania komunikacyjne i informacyjne przybliżające mieszkańcom gminy zagadnienia rewitalizacji poprzez publikację artykułów w prasie, organizację spotkań z mieszkańcami oraz publikację bieżących informacji na www.sulejow.pl i www.facebook.com.
- Dodatkowym narzędziem służącym pozyskaniu informacji, było badanie bezpośrednie realizowane podczas spotkań konsultacyjnych założeń programowych rewitalizacji z udziałem mieszkańców, przedstawicieli instytucji miejskich, organizacji pozarządowych oraz firm, przeprowadzonych w dniu 02.03.2016 r. W kolejnym etapie konsultacji Burmistrz Sulejowa zorganizował wystawę założeń rewitalizacji w kościele pw. św. Floriana w Sulejowie w dniach od 11.03 do 18.03.2016 r. Od dnia 19.03.2016 r. do dnia 31.05.2016 r. wystawa została przeniesiona do Biblioteki Publicznej w Sulejowie przy ul. Rynek 1, gdzie odbyła się zasadnicza część konsultacji. Zainteresowani mieszkańcy gminy za pomocą formularza konsultacyjnego, włączyli się w proces konsultacji i programowania założeń rewitalizacji. W tym celu został uruchomiony dodatkowo w siedzibie biblioteki punkt konsultacyjny, w którym dyżury pełnił Burmistrz Sulejowa – Pan Wojciech Ostrowski w każdy piątek w godz. 16.00 do 18.00 – w okresie od 01.04.2016 do 31.05.2016 r. Celem spotkań była analiza głównych wyzwań i wypracowanie rozwiązań, które mogą być zaadaptowane do programu rewitalizacji dla wyznaczonych terenów zdegradowanych w gminie. Podczas spotkań poznano opinie mieszkańców na temat obszarów gminy szczególnie wymagających podjęcia działań rewitalizacyjnych, jak również dokonano oceny kluczowych problemów na terenie zdegradowanym. W ten sposób wizja odnowy miasta została przedstawiona społeczeństwu, które ją zwrotnie zaopiniowało, a wnioski z konsultacji ujęte zostały w przedmiotowym programie .

Opracowany projekt dokumentu "Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" - zgodnie z *Wytycznymi w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015r.* - w kolejnym etapie poddany będzie konsultacją. Po przyjęciu LPR przez Radę Miejską w Sulejowie w formie uchwały zostanie powołany Zarządzeniem Burmistrza Sulejowa interdyscyplinarny Zespół ds. wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023.

LPR został zaplanowany do realizacji na najbliższe osiem lat. Złożoność procesu rewitalizacji wymaga średnio- i długookresowego planowania oraz zarządzania, stąd przyjęty horyzont

czasowy pozwalający na zintegrowanie działań na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni, środowiska i gospodarki.

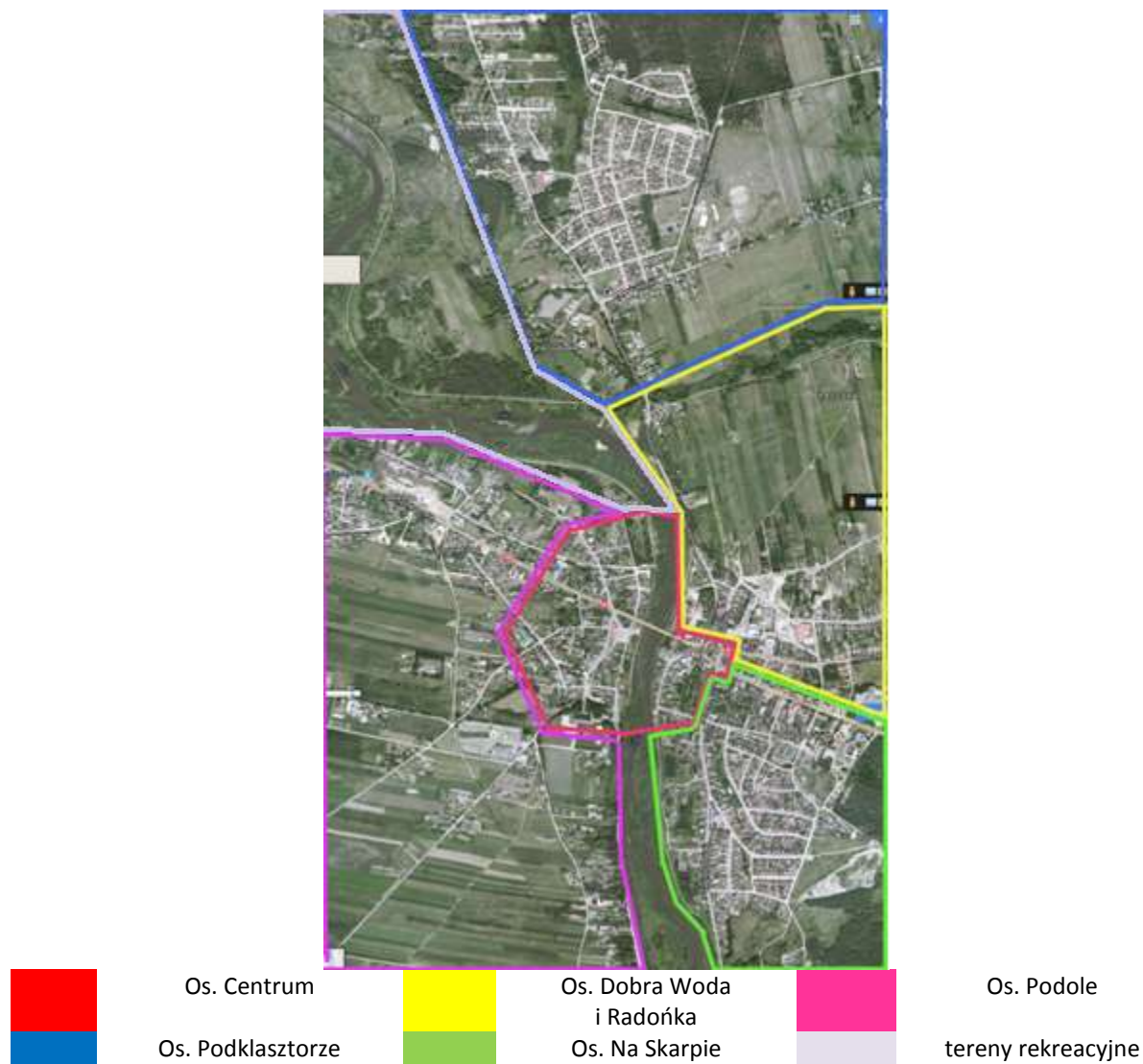
Przeprowadzona pogłębiona diagnoza stanu gminy Sulejów, uwzględniająca szeroką partycypację społeczną pozwoliła na wyznaczenie obszarów problemowych oraz wskazanie działań mających na celu ich ożywienie. W trakcie tych prac wykonano pogłębioną analizę kwestii społecznych dla określenia potrzeb i niezbędnych działań.

4.2. Metodologia wyznaczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Kompleksowa rewitalizacja może być podejmowana wyłącznie na obszarach zdegradowanych, dla których interwencja została zaplanowana w programie rewitalizacji.

Na etapie programowania rewitalizacji konieczne jest więc wyznaczenie obszarów zdegradowanych, w których mierniki poziomu rozwoju społecznego oraz gospodarczego, środowiskowego i przestrzennego są na niskim poziomie, a spośród nich konkretnego obszaru lub obszarów o relatywnie najgorszej sytuacji, tym samym predestynowanych do objęcia kompleksową interwencją w zakresie rewitalizacji.

Dla potrzeb wyznaczenia obszaru zdegradowanego w Gminie Sulejów określono listę potencjalnych wskaźników zgodnych z zapisami Wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju. Obszary zdegradowane zostały wyznaczone w procesie porównywania wewnątrz gminnego stopnia zróżnicowania poszczególnych wskaźników cząstkowych, określających poziom degradacji. Dla przestrzennego zobrazowania wyników analizy, gminę podzielono zgodnie ze strukturą jednostek pomocniczych na sołectwa oraz ulice w mieście Sulejów (w związku z brakiem wydzielonych przestrzennie na obszarze miasta innych struktur pomocniczych). Opracowanie objęło więc swym zasięgiem 113 ulic w mieście Sulejów oraz 35 miejscowości na terenie gminy.

Dla wydzielonych obszarów pozyskano materiał statystyczny dostępny w zasobach Urzędu Miejskiego w Sulejowie, jak i specjalnie w tym celu wygenerowany przez instytucje zewnętrzne, m.in. Powiatowy Urząd Pracy, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie czy Komisariat Policji w Sulejowie.

Uzyskane dane przeanalizowano pod kątem budowy listy porównywalnych wskaźników odnoszących wartość danej zmiennej do ulicy lub sołectwa. Weryfikacja wskaźników objęła następujące elementy:

- poprawność metodologiczną - wskaźnik powinien opisywać w sposób czytelny i przejrzysty dany problem, powinien być łatwy w odbiorze przez czytelnika, łatwo weryfikowalny, powinien również różnicować przestrzeń Gminy i być skonstruowany zgodnie z zasadami matematycznymi i statystycznymi.
- poprawność przestrzenną - wskaźnik powinien zostać odniesiony do jednostki mniejszej niż Gmina, w tym przypadku do ulicy lub sołectwa.

W wyniku tak przeprowadzonej procedury wskazano listę 11 wskaźników, które zastosowano dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Wskaźniki te obejmują sferę społeczną (bezrobocie, ubóstwo, przestępczość/patologie, przemoc, uczestnictwo w życiu publicznym), sferę gospodarczą (stopień przedsiębiorczości, liczba osób

w wieku poprodukcyjnym) oraz sferę środowiskową (występowanie niebezpiecznych dla zdrowia i życia ludzi odpadów - wyrobów zawierających azbest).

Tabela 25. Wskaźniki oceny podsystemu społecznego, gospodarczego, środowiskowego (UM w Sulejowie)

Wskaźniki obligatoryjne	Wskaźniki fakultatywne
Podsystem społeczny	
<ul style="list-style-type: none"> • Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1 tys. ludności • Liczba przestępstw na 1 tys. ludności • Udział długotrwale bezrobotnych wśród osób w wieku produkcyjnym 	<ul style="list-style-type: none"> • Liczba niebieskich kart na 100 mieszkańców • Liczba NGO na 100 mieszkańców • Liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. osób • Wielkość zaległości czynszowych na 100 osób • Liczba ofiar przemocy na 1000 osób • Czyny karalne nieletnich na 1000 osób
Podsystem gospodarczy	
<ul style="list-style-type: none"> • Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób • Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności 	-
Podsystem środowiskowy	
<ul style="list-style-type: none"> • Masa wyrobów zawierających azbest na 100 mieszkańców 	-

4.3. Delimitacja obszaru zdegradowanego

Obszar zdegradowany, zgodnie z treścią Wytycznych w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju z dnia 3 lipca 2015 r. to obszar, na którym zidentyfikowano stan kryzysowy, tj. stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- gospodarczej (w szczególności w zakresie niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw),
- środowiskowej (w szczególności w zakresie przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska),
- przestrzenno-funkcjonalnej (w szczególności w zakresie niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, deficytu lub niskiej jakości terenów publicznych),
- technicznej (w szczególności w zakresie degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz braku funkcjonowania rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska).

Obszar zdegradowany może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic pod warunkiem stwierdzenia sytuacji kryzysowej na każdym z podobszarów.

W kolejnym etapie diagnozy podjęto próbę określenia, które obszary Gminy Sulejów charakteryzują się kumulacją ww. zjawisk kryzysowych.

Metodologię wyznaczenia obszaru zdegradowanego gminy Sulejów oparto na założeniu jednoczesnego występowania:

- minimum 4. wskaźników z 8. potwierdzających sytuację kryzysową w podsystemie społecznym,
- minimum 1. wskaźnika z 2. potwierdzających sytuację kryzysową w podsystemie gospodarczym,
- sytuacji kryzysowej w podsystemie środowiskowym rozumianej jako obecność odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska, tj. obecność wyrobów zawierających azbest.

4.3.1. Podsystem społeczny

Jednym z ważnych problemów społecznych jest bezrobocie. Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Piotrkowie Trybunalskim w gminie Sulejów w 2014 r. zarejestrowanych było 792 bezrobotnych, co stanowiło 7,7% liczby mieszkańców w wieku produkcyjnym. W 2014 r. w porównaniu z 2013 r. liczba bezrobotnych zmniejszyła się aż o 202 osoby, ale wskaźniki z ostatnich lat wykazują wahania, dlatego nie mogą stanowić trendów. Występujące, na terenie gminy, zjawisko długotrwałego bezrobocia (głównie bezrobotni o najniższym wykształceniu - wykształcenie gimnazjalne i poniżej oraz zasadnicze zawodowe) jest szczególnie niekorzystne ze względu na spadek aktywności społecznej i zawodowej mieszkańców oraz rosnące zagrożenie wynikające ze względów ekonomicznych (konieczność wsparcia z tytułu pomocy społecznej).

W przeliczeniu na 1 tysiąc ludności udział osób korzystających z pomocy społecznej pozostaje

w mieście Sulejów bardzo wysoka - os. Centrum 82,24%, os. Na Skarpie (99,5%) w porównaniu do średniej wartości referencyjnej dla całej gminy (70,37%). Jednak najwyższe odchylenie powyżej wartości referencyjnej występuje w miejscowościach wiejskich: Winduga (90,91%), Piotrów (81,08%). Wysokie wartości wskaźnik osiągnęte są w sołectwach: Wójtostwo (74,47%), Biała (70,09%), Kałek (70,77%), Korytnica (72,92%), Kurnędz (70,38%).

Wartość referencyjna wskaźnika liczby przestępstw dla gminy Sulejów w przeliczeniu na 1 tys. ludności wynosi 5,55 (Komisariat Policji w Sulejowie według stanu na koniec 2015 r.). Najwięcej przestępstw zostało stwierdzonych w mieście Sulejów na osiedlu Centrum (14,63%), gdzie wartość wskaźnika najbardziej odbiega od wartości referencyjnej dla całej gminy, oraz w miejscowościach Barkowice Mokre, Koło, Kurnędz, Łazy-Dąbrowa, Nowa Wieś, Podkałek, Podlubień.

Na terenie gminy Sulejów w 2015 r. odnotowano 6 przestępstw przeciwko rodzinie i opiece. Wartość wskaźnika liczby tych przestępstw w przeliczeniu na 10,0 tys. osób odbiega znacząco od średniej referencyjnej (3,7%) w Sulejowie na os. Centrum (10,09%) oraz os. Podklasztorze (8,57%). Na terenie wiejskim wskaźnik osiąga najwyższe odchylenie w miejscowościach: Uszczyn (16,13%), Przygłów (9,58%) oraz Włodzimierzów (6,05%).

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskiej Karty” na przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty i ochrony zdrowia. Podejmowaniem interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą w oparciu o procedurę niebieskiej karty zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie. W przeliczeniu na 100 mieszkańców wartość wskaźnika odbiega znacząco od średniej referencyjnej (0,31%) w Sulejowie na os. Centrum (4,04%) oraz os. Na Skarpie (8,59%), jak również os. Podole (0,39%). Natomiast w ujęciu wskaźnika liczby ofiar przemocy na 1,0 tys. osób największe odchylenie od wartości referencyjnej (2,41%) występuje na terenie Sulejowa na osiedlach Centrum (4,04%), Na Skarpie (8,59%), Dobra Woda (3,12%).

Na os. Centrum w Sulejowie, jako jedyne na terenie gminy w 2015 r., zostały również zarejestrowane przez Policję czyny karalne nieletnich w ilości 2 zdarzeń.

Na terenie gminy Sulejów funkcjonuje 38 różnego typu fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych. Najwięcej z nich siedziby ma w mieście Sulejów (17), pozostałe rozproszone są w poszczególnych sołectwach gminy. Często, niezależnie od lokalizacji siedziby danej organizacji, zasięg jej działania obejmuje całą gminę. Jednostki, w których wartość wskaźnika liczby NGO na 100 mieszkańców odbiega znacząco od średniej referencyjnej dla gminy (0,23) obejmują miejscowości zlokalizowane w peryferyjnych częściach gminy (m.in. Adelinów, Bilska Wola, Dorotów, Karolinów, Klementynów, Łazy Dabrowa, Piotrów, Mikołajów, Salkowszczyzna, Podlubień, Zalesice-Kolonia, Winduga).

Wg danych Miejskiego Zakładu Komunalnego, będącego zarządcą gminnego zasoby mieszkaniowego, zaległości czynszowe mieszkańców gminy wynosiły łącznie na koniec 2015 r. 214,8 tys. zł. W przeliczeniu na 100 osób wartość wskaźnika zaległości czynszowych osiągał najwyższe odchylenie od wartości referencyjnej (1325 zł) w miejscowościach Witów-Kolonia (11,2 tys. zł), Włodzimierzów (3,2 tys. zł), w Sulejowie – os. Centrum (4,1 tys. zł), Podole (2,3 tys. zł).

Tabela 26. Rozkład przestrzenny wskaźników podsystemu społecznego na obszarze gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie)

Dzielnica/ sołectwo	W1 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób	W2 - Liczba przestępstw na 1000 osób	W3 - liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. osób	W4 - Liczba niebieskich kart na 100 osób	W5 - Liczba ofiar przemocy na 1000 osób	W6 - Czyny karalne nieletnich na 1000 osób	W9 - Ilość NGO na 100 osób	W10 - Wielkość zaległości czynszowych na 100 osób
Centrum	82,24	14,63	10,09	0,55	4,04	1,01	0,3	4137,02
Os. Dobra Woda i Radońka	55,04	4,15	0	0,1	3,12	0	0,31	0
Os. Na Skarpie	99,5	4,29	0	0,64	8,59	0	0,07	656,99
Podklasztorze	41,99	3,43	8,57	0,17	0	0	0,34	580,53
Podole	60,88	2,59	0	0,39	1,3	0	0,39	2343,54
tereny rekreacyjne*	nie dotyczy							
Adelinów	0	0	0	0,24	1,51	0	0	0
Barkowice	70,05	4,83	0	0,24	1,51	0	0,24	0
Barkowice Mokre	69,44	6,94	0	0,24	1,51	0	0,69	0
Biała	70,09	4,67	0	0,24	1,51	0	0,47	0
Bilska Wola	68,03	6,8	0	0,24	1,51	0	0,68	0
Bilska Wola Kolonia	67,26	4,48	0	0,24	1,51	0	0	0
Dorotów	64,1	0	0	0,24	1,51	0	0	0

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Kątek	70,77	3,08	0	0,24	1,51	0	0,31	0
Karolinów	64,52	0	0	0,24	1,51	0	0	0
Klementynów	58,82	0	0	0,24	1,51	0	0	0
Kłudzice	70,5	5,22	0	0,24	1,51	0	0,26	0
Koło	69,89	5,38	0	0,24	1,51	0	0,27	0
Korytnica	72,92	0	0	0,24	1,51	0	0	0
Krzewiny	68,09	4,26	0	0,24	1,51	0	0,43	0
Kurnędz	70,38	5,87	0	0,24	1,51	0	0,29	0
Łazy - Dąbrowa	67,8	5,65	0	0,24	1,51	0	0,56	0
Łazy - Kolonia	0	0	0	0	0	0	0	0
Łęczno	69,51	4,48	0	0,24	1,51	0	0,22	0
Mikołajów	55,56	0	0	0,24	1,51	0	0	0
Murowaniec	0	0	0	0	0	0	0	0
Nowa Wieś	70,42	7,04	0	0,24	1,51	0	0	0
Piotrów	81,08	0	0	0,24	1,51	0	0	0
Podkątek	67,07	6,1	0	0,24	1,51	0	0	0
Podlubień	67,9	6,17	0	0,24	1,51	0	0	0
Poniatów	69,23	4,4	0	0,24	1,51	0	0	0
Przygłów	69,92	4,79	9,58	0,24	1,51	0	0,1	0
Salkowszczyzna	60,61	0	0	0,24	1,51	0	0	0
Uszczyń	69,35	4,84	16,13	0,24	1,51	0	0,32	0
Winduga	90,91	0	0	0,24	1,51	0	0	0
Witów	70,11	3,69	0	0,24	1,51	0	0,37	0
Witów-Kolonia	70,56	4,87	0	0,24	1,51	0	0,49	11220,12
Włodzimierzów	69,61	4,24	6,05	0,24	1,51	0	0,12	3188,95
Wójtostwo	74,47	0	0	0,24	1,51	0	0	0
Zalesice	69,5	3,86	0	0,24	1,51	0	0,39	0
Zalesice-Kolonia	67,01	5,15	0	0,24	1,51	0	0	0
Średnia dla gminy	70,37	5,55	3,7	0,31	2,41	0,12	0,23	1325,01

* tereny rekreacyjne nie są terenami zamieszkałymi, dlatego nie można dla nich określić w/w wskaźników

Jednostki, w których wartość wskaźników podsystemu społecznego odbiega znacząco od średniej referencyjnej dla gminy zlokalizowane są głównie w mieście Sulejów (os. Centrum – 7 obszarów kryzysowych; os. na Skarpie- 4 obszary kryzysowe; Podole – 2 obszary kryzysowe) oraz w miejscowościach: Włodzimierzów, Nowa Wieś (po 3 obszary kryzysowe), Korytnica, Kurnędz, Piotrów, Podkątek, Podlubień, Przygłów, Winduga, Witów Kolonia, Wójtostwo (po 2 obszary kryzysowe).

Rysunek 5. Rozkład przestrzenny obszarów kryzysowych w podsystemie społecznym (opracowanie własne UM w Sulejowie)

4.3.2. Podsystem gospodarczy

Według danych systemu REGON liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze na terenie gminy na koniec 2014 r. wynosi 1 264. Należy zaznaczyć, że wskaźnik liczby zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób odnosi się do podmiotów wg adresu zamieszkania właściciela, co w pewnym zakresie pokazuje poziom przedsiębiorczości ludności.

Najwięcej przedsiębiorstw znajduje się w mieście Sulejów oraz w miejscowościach Włodzimierzów, Poniatów, Przyglów. Odchylenie poniżej wartości referencyjnej dla całej gminy (5,53%) występuje głównie w miejscowościach wiejskich: Barkowice, Barkowice Mokre, Biała, Biłska Wola Kolonia, Dorotów, Kałek, Klementynów, Kłudzice, Koło, Korytnica, Krzewiony, Kurnędz, Łazy Dabrowa, Łazy Kolonia, Łęczno, Nowa Wieś, Piotrów, Podkałek, Podlubień, Salkowszczyzna, Winduga, Witów, Witów-Kolonia, Wójtostwo, Zalesice, Zalesice-Kolonia.

Właściwa proporcja między liczbą ludności pracującej i ludności niepracującej (dzieci, ludzie starzy) ma istotne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego. Zmiana tej proporcji, polegająca na wzroście liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym, powoduje zmniejszanie się zasobów pracy oraz generuje koszty utrzymania grup niepracujących (m.in. wzrost kosztów usług medycznych i opiekuńczych dla ludzi starych), co istotnie hamuje wzrost gospodarczy.

Liczba osób w wieku poprodukcyjnym w gminie Sulejów jest wysoka, co potwierdza postępujący proces starzenia się społeczeństwa. Wysoki odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w stosunku do ogólnej liczby ludności charakteryzuje najstarszą część gminy - m. Sulejów. Jest to uwarunkowane historią i kierunkami rozwoju miasta. Najwięcej najstarszych osób mieszka w najstarszych częściach miasta – os. Centrum, os. Podklasztorze. Powyżej wartości referencyjnej wskaźnik odsetka osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności osiąga najwyższe odchylenie w peryferyjnych miejscowościach wiejskich: Karolinów, Klementynów, Salkowszczyzna, Winduga, Zalesice Kolonia.

Tabela 27. Rozkład przestrzenny wskaźników podsystemu gospodarczego na obszarze gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie)

Dzielnica/ sołectwo	W7 - Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarki narodowej na 100 osób	W11 - Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności
Centrum	7,21	22,2
Os. Dobra Woda i Radońka	8	15,89
Os. Na Skarpie	5,65	16,61
Podklasztorze	6,43	17,82
Podole	5,05	16,45
tereny rekreacyjne*	nie dotyczy	
Adelinów	16,67	16,67
Barkowice	4,11	17,15
Barkowice Mokre	4,17	17,36
Biała	3,97	17,06
Biłska Wola	7,48	17,01
Biłska Wola Kolonia	0	17,04
Dorotów	0	16,67
Kałek	4,62	16,92
Karolinów	8,06	17,74
Klementynów	0	17,65
Kłudzice	5,48	16,97
Koło	4,57	16,94

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Korytnica	3,13	16,67
Krzewiny	2,55	17,02
Kurnędz	4,99	17,01
Łazy - Dąbrowa	0	16,95
Łazy - Kolonia	0	0
Łącznie	3,81	17,04
Mikołajów	5,56	16,67
Murowaniec	0	0
Nowa Wieś	4,23	16,9
Piotrów	2,7	16,22
Podkałek	5,49	17,07
Podlubień	3,7	17,28
Poniatów	8,79	17,03
Przyglów	6,51	17,05
Salkowszczyzna	0	18,18
Uszczyn	6,13	17,1
Winduga	0	18,18
Witów	4,8	16,97
Witów-Kolonia	0	17,03
Włodzimierzów	5,93	17,07
Wójtostwo	2,13	17,02
Zalesice	3,09	16,99
Zalesice-Kolonia	0	18,04
Średnia dla gminy	5,53	17,61

* tereny rekreacyjne nie są terenami zamieszkałymi, dlatego nie można dla nich określić w/w wskaźników

Jednostki, w których wartość wskaźników podsystemu gospodarczego odbiega znacząco od średniej referencyjnej dla gminy zlokalizowane są głównie w mieście Sulejów (os. Centrum, os. Podklasztorze, Podole – po 1 obszarze kryzysowym) oraz w miejscowościach: Klementynów, Salkowszczyzna, Winduga, Zalesice-Kolonia (po 2 obszary kryzysowe), Zalesice, Wójtostwo, Witów-Kolonia, Witów, Podlubień, Podkałek, Piotrów, Nowa Wieś, Łącznie, Łazy-Kolonia, Kłudzice, Koło, Korytnica, Krzewiny, Kurnędz, Łazy – Dąbrowa, Barkowice, Barkowice Mokre, Biała, Bilska Wola Kolonia, Dorotów, Kałek, Karolinów – po 1 obszarze kryzysowym.

W podsystemie gospodarczym należy zwrócić uwagę na tereny rekreacyjne w zachodniej części miasta Sulejowa, gdzie działa kilkadziesiąt podmiotów gospodarczych. Dla tego terenu nie ma możliwości wyliczenia wskaźników w przeliczeniu na mieszkańca. Obszar ten w chwili obecnej nie jest w pełni wykorzystany, nie jest funkcjonalny - pod względem gospodarczym uznawany jest za zdegradowany. Jako taki zostaje zaliczony do obszarów kryzysowych na terenie miasta.

Rysunek 6. Rozkład przestrzenny obszarów kryzysowych w podsystemie gospodarczym (opracowanie własne UM w Sulejowie)

4.3.3. Podsystem przestrzenny

W podsystemie przestrzennym nie wykazano wskaźników dla oznaczenia obszarów kryzysowych.

Na obszarach wiejskich nie zaznaczają się wyraźnie znaczne braki czy niedoskonałości w zagospodarowaniu przestrzeni. Większość miejscowości to typowe ulicówki, bez centrum. Terenów kryzysowych nie ma jednak dużo, zazwyczaj są to niewielkie, mało lub słabo zagospodarowane przestrzenie lub obiekty.

Znaczną część miasta stanowią obszary wyłączone z zabudowy - jest ich ogółem 680 ha, tj. aż 25 % jego powierzchni. Obszary te to: tereny nadpiliczne w północno-wschodniej części (214 ha), obszary w dolinie rzeki Luciędzy (110 ha) i zwarty kompleks leśny w południowo-zachodniej części miasta (ok. 356 ha).

Hydrologia gminy decyduje o rozplanowaniu przestrzeni i dostosowywaniu przestrzeni do naturalnego ukształtowania dolin (przykładami są: teren klasztoru cysterskiego usytuowanego w zakolu Pilicy oraz w pobliżu doliny Radońki oraz rozplanowanie dwóch rynków miasta po obu stronach Pilicy).

Na obszarze miasta Sulejowa zaznaczają się negatywne zjawiska w strukturze przestrzennej, które były możliwe do identyfikacji na podstawie przeprowadzonej wizji lokalnej, badań ankietowych, przeanalizowaniu diagnoz dla gminy. Za obszary kryzysowe uznaje się:

- Centrum miasta - występuje zbyt duże mieszanie funkcji mieszkaniowych i usługowych, brak usług administracyjnych. Rozczłonkowanie centrum poprzez drogę krajową i rz. Pilicę sprzyja niewłaściwemu wykorzystaniu terenu dla spełniania

funkcji przestrzeni śródmiejskiej i miejsca publicznego. Na tym terenie znajdują się znaczne obszary niewykorzystane - ugory,

- os. Podklasztorze - na obszarze znajduje się klasztor cystersów (Pomnik Historii) - teren zdegradowany obejmuje częściowo teren klasztoru i obszary wokół z parkiem. Stan techniczny budynków jest rozmaity: częściowo odnowiony jest kościół, inne obiekty zaadaptowane są na cele związane z działalnością parafii, np. plebania oraz hotelu Podklasztorze (dawne skrzydła klasztorne). Niektóre obiekty niszczeją, nie są użytkowane i wymagają remontów, w ruinie zachował się dawny pałac opactwa. Teren wokół jest zaniedbany, niereprezentacyjny całość nie jest wyeksponowana odpowiednio dla rangi,
- tereny rekreacyjne (tzw. Polana) - obszar ponad 100 ha gdzie, znajdują się zarówno budynki letniskowe osób prywatnych jak i przedsiębiorstw, prowadzących ośrodki wypoczynkowe. Obecnie teren jest bardzo zaniedbany, bez infrastruktury technicznej (np. dróg) infrastruktury rekreacyjno-wypoczynkowej. Teren tylko w niewielkim procencie spełnia wyznaczone mu funkcje,
- tereny przemysłowe, składowe - niewielkie rozczłonkowane obszary w różnych częściach miasta (np. ul. Piotrkowska, ul. Góra Strzelecka) - stanowią dysonanse w ładzie przestrzennym ze względu głównie nieuporządkowania terenu,
- miejsca dawnej eksploatacji surowców mineralnych (wapieni dla przemysłu wapienniczego) - złoża surowców znajdują się we południowo-wschodniej części - nie są w chwili obecnej eksploatowane. Tereny są nieużytkowane i zaniedbane, występują problemy z własnością gruntów, mogą również zagrażać bezpieczeństwu.

Rysunek 7. Dokumentacja fotograficzna terenów kryzysowych pod względem przestrzennym na terenie miasta Sulejowa (opracowanie własne)

Plac Straży

Pilica pomiędzy rynkami (most na drodze krajowej)

Tereny przy ul. Rynek

Teren przy ul. Szkolnej (ugór)

Tereny na os. Podklasztorze

Tereny rekreacyjne Polana

Tereny wydobywcze

Tereny przemysłowe - składowe

4.3.4. Podsystem techniczny

Według danych Miejskiego Zakładu Komunalnego w Sulejowie, zarządcy substancji mieszkaniowej będącej własnością gminy Sulejów, komunalna substancja mieszkaniowa obejmuje 131 mieszkań. Łącznie na terenie gminy Sulejów znajduje się 5 343 mieszkań w ramach 4907 budynków (prywatnych i komunalnych).

Z uwagi na fakt, iż komunalny zasób mieszkaniowy stanowi 2,4% łącznej zabudowy mieszkaniowej w gminie, odstąpiono od analizy stanu technicznego tego zasobu z uwagi na brak jego reprezentatywności, jak również brak danych w przedmiotowym zakresie w obszarze prywatnej zabudowy mieszkaniowej.

Problemem na terenie miasta jest zdekapitalizowana infrastruktura kubaturowa, w tym mieszkaniowa: niepełne wyposażenie w infrastrukturę techniczną sieciową, niska efektywność energetyczna budynków, znaczna liczba budynków nieużytkowanych.

Na terenie miejskim znacznym problemem jest przebieg drogi krajowej przez centrum Sulejowa. Zakłada się realizację obwodnicy poprzez budowę trasy ruchu przyspieszonego S-12 relacji Piotrków Trybunalski - Kielce (Radom) w części północnej miasta.

Problematyczne jest także zaopatrzenie w infrastrukturę sieciową tj. kanalizację sanitarną (na terenach wiejskich i rozbudowujących się częściach miasta) i gaz ziemny (teren całej gminy).

4.3.5. Podsystem środowiskowy

Dla oceny sytuacji kryzysowej w podsystemie środowiskowym wykorzystywane mogą być mierniki dot. przekroczenia standardów jakości środowiska, jak również obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia, ludzi bądź stanu środowiska.

W kontekście stanu środowiska naturalnego dużym wyzwaniem na terenie gminy jest poprawa jakości powietrza. Przekroczenia występują w zakresie pyłu PM10, pyłu PM2,5 oraz benzo(a)pirenu. Cały obszar województwa w latach 2010-2014 uzyskał klasę D2 z powodu przekroczenia poziomu celu długoterminowego ozonu. Pod względem jakości powietrza należy uznać cały obszar gminy za niespełniający norm jakości środowiska.

Przekroczenia i zagrożenia dla ludności niesie za sobą także hałas komunikacyjny - przekroczenie poziomów dopuszczalnych hałasu występowało głównie przy drogach krajowych (1,1 dB dla pory dziennej, 5,4 dB dla pory nocnej) i wojewódzkich (od 0,2 - 1,8 dB dla pory nocnej).

Według danych Referatu Rozwoju i Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Sulejowie w gminie znajdują się odpady stwarzające zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska tj. wyroby zawierające azbest. Zgodnie z Inwentaryzacją wyrobów zawierających azbest w gminie Sulejów, wykonaną w 2015 r. na terenie gminy znajduje się 3 463 Mg wyrobów zawierających azbest. W tej sytuacji obecność odpadów zawierających azbest w obrębie wszystkich osiedli miasta Sulejów oraz w 30 miejscowościach wiejskich powoduje uznanie je za kryzysowe w sferze środowiskowej.

Tabela 28. Rozkład przestrzenny wskaźnika podsystemu środowiskowego na obszarze gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie)

Dzielnica/ sołectwo	W8 - Masa odpadów azbestowych na 100 osób
Centrum	3,52
Os. Dobra Woda i Radońka	7,64
Os. Na Skarpie	2,84
Podklasztorze	10,74
Podole	8,64
tereny rekreacyjne	nie dotyczy
Adelinów	66,67
Barkowice	24,4
Barkowice Mokre	45,14
Biała	73,83
Bilska Wola	77,55
Bilska Wola Kolonia	55,16
Dorotów	15,38
Kałek	34,46
Karolinów	0
Klementynów	61,76
Kłudzice	51,96
Koło	41,67
Korytnica	29,17
Krzewiny	68,09
Kurnędz	63,64
Łazy - Dąbrowa	66,67
Łazy - Kolonia	0
Łęczno	45,52
Mikołajów	55,56
Murowaniec	0
Nowa Wieś	66,9
Piotrów	0
Podkałek	18,9
Podlubień	58,64
Poniatów	4,07
Przyglów	16,19
Salkowszczyzna	48,48
Uszczyn	20,48
Winduga	0
Witów	36,16
Witów-Kolonia	31,14
Włodzimierzów	7,08
Wójtostwo	34,04
Zalesice	44,79
Zalesice-Kolonia	35,57
Średnia dla gminy	21,36

Odchylenie powyżej wartości referencyjnej dla gminy (21,36 Mg) występuje w 24 miejscowościach wiejskich, z czego najwyższą wartość osiąga w jednostkach: Nowa Wieś (66,9Mg), Biała (73,8Mg), Bilska Wola(77,5 Mg), Łazy Dabrowa (66,6Mg), Krzewiny (68,1 Mg).

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Tabela 29. Rozkład przestrzenny wskaźników potwierdzających sytuację kryzysową na obszarze gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie)

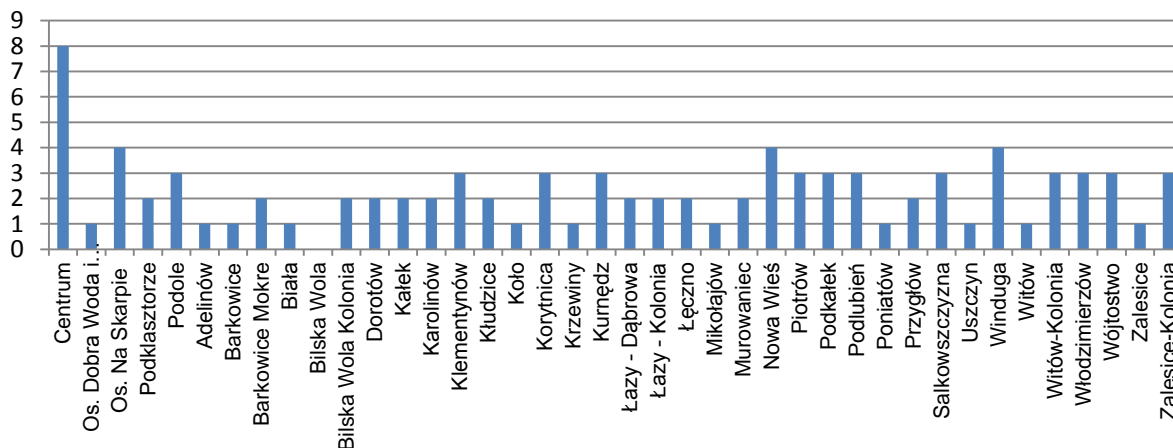
Dzielnica	Liczba wskaźników potwierdzających sytuację kryzysową	Minimum 4. wskaźniki z 8. potwierdzają sytuację kryzysową w podsystemie społecznym (TAK/NIE)	Obszar charakteryzuje się problemami w sferze gospodarczej (TAK/NIE)	Obszar charakteryzuje się problemami w sferze przestrzennej (TAK/NIE)	Obszar charakteryzuje się problemami w sferze technicznej (TAK/NIE)	Obszar charakteryzuje się problemami w sferze środowiskowej (TAK/NIE)	Obszar zdegradowany (TAK/NIE)
Centrum	8	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
Os. Dobra Woda i Radońka	1	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
Os. Na Skarpie	4	TAK	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
Podklasztorze	2	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
Podole	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
tereny rekreacyjne	nie dotyczy	NIE	TAK	TAK	TAK	TAK	NIE
Adelinów	1	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
Barkowice	1	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Barkowice Mokre	2	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Biała	1	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Bilska Wola	0	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
Bilska Wola Kolonia	2	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Dorotów	2	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Kałek	2	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Karolinów	2	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE
Klementynów	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Kłudzice	2	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Koło	1	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Korytnica	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Krzewiny	1	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Kurnędz	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Łazy - Dąbrowa	2	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Łazy - Kolonia	2	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE
Łęczno	2	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Mikołajów	1	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
Murowaniec	2	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Nowa Wieś	4	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Piotrów	3	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE
Podkałek	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Podlubień	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Poniatów	1	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
Przygłów	2	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
Salkowszczyzna	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Uszczyń	1	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
Winduga	4	NIE	TAK	NIE	TAK	NIE	NIE
Witów	1	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Witów-Kolonia	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Włodzimierzów	3	NIE	NIE	NIE	TAK	TAK	NIE
Wójtostwo	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Zalesice	1	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE
Zalesice-Kolonia	3	NIE	TAK	NIE	TAK	TAK	NIE

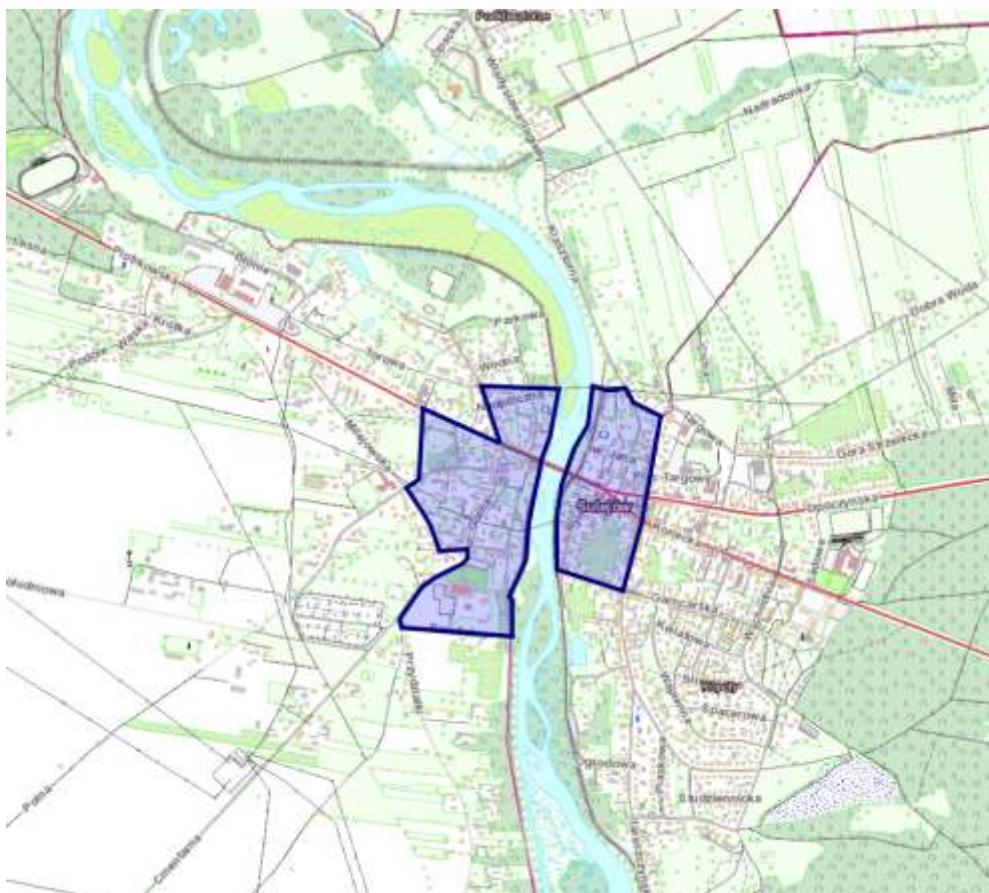
Przeprowadzone postępowanie badawcze pozwoliło wyznaczyć obszary, które charakteryzują się koncentracją negatywnych zjawisk, tj. noszą znamiona obszaru zdegradowanego.

Wykres 10. Ilość i rozkład przestrzenny wskaźników potwierdzających sytuację kryzysową na terenie gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie)

Z analizowanych - według systemu wskaźników – jednostek (obszarów) tylko jedna spełniła jednocześnie wszystkie ww. kryteria obszaru zdegradowanego - najstarsza, centralna część miasta Sulejów zwana Centrum, która charakteryzuje się najwyższą koncentracją sytuacji kryzysowych aż w 8 obszarach.

Rysunek 9. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego (opracowanie własne)

4.5. Pogłębiona diagnoza sfery społecznej dla obszaru zdegradowanego

Obszar Centrum Sulejowa stanowi teren o dużej roli reprezentacyjnej i funkcjonalnej dla miasta. Jakość tej przestrzeni w kontekście społecznym, funkcjonalno-przestrzennym, gospodarczym i środowiskowym ma duże znaczenie dla mieszkańców miasta, ale także dla odwiedzających je turystów i potencjalnych inwestorów.

Centralna część miasta ma ogromne walory historyczne i kulturowe. Sulejów pomimo pięknego usytuowania, a co za tym idzie niewątpliwiej atrakcyjności turystycznej pozostaje nadal miastem, którego motorem rozwoju jest drobna przedsiębiorczość. W tym kontekście kondycja społeczna i przestrzenno-funkcjonalna centralnej, historycznej części miasta ma zasadnicze znaczenie. Obszar Centrum wymaga działań rewitalizacyjnych, w szczególności w kontekście społecznym, ponieważ sfera społeczna determinuje szeroko rozumianą kondycję obszaru i wpływa na jego wizerunek.

Obszar Centrum Sulejowa cechuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk w sferze społecznej w odniesieniu do wartości dla całej gminy, co potwierdzają wskaźniki przyjęte do analizy. Przeprowadzając analizę wskaźnikową obszaru zdegradowanego przyjęto założenie, że dany wskaźnik potwierdza sytuację kryzysową jeżeli przyjmuje on wartość mniej korzystną niż wartość dla całej gminy. W zależności od rodzaju wskaźnika może być to wartość większa lub mniejsza niż średnia dla całej gminy. Analiza pozwoliła wyprowadzić wskaźniki, które wskazują na niską kondycję społeczną obszaru Centrum. Poniżej przedstawiono wskaźniki obrazujące w porównaniu z wartościami dla całej gminy. Kolorem zaznaczono wartości niekorzystne w obszarze Centrum w porównaniu do wartości wskaźnika dla reszty gminy.

Wyniki porównania przedstawia poniższa tabela.

SFERA	WSKAŹNIK	ŚREDNIA WARTOŚĆ DLA GMINY	WARTOŚĆ DLA OBSZARU ZDEGRADOWANEGO
SPOŁECZNA	W1 - Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na 1000 osób	70,37	82,24
	W2 - Liczba przestępstw na 1000 osób	5,55	14,63
	W3 - liczba przestępstw przeciwko rodzinie i opiece na 10 tys. osób	3,7	10,09
	W4 - Liczba niebieskich kart na 100 osób	0,31	0,55
	W5 - Liczba ofiar przemocy na 1000 osób	2,41	4,04
	W6 - Czyny karalne nieletnich na 1000 osób	0,12	1,01
	W9 - Ilość NGO na 100 osób	0,23	0,3
	W10 - Wielkość zaległości czynszowych na 100 osób	1325,01	4137,02

Podczas analizy sfer życia najwięcej problemów zdiagnozowano w sferze społecznej. Zlekceważenie tych problemów może mieć wpływ na jakość życia mieszkańców gminy, a w konsekwencji na zjawisko ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Mając na względzie przeprowadzenie pogłębionej diagnozy obszaru zdegradowanego i występujących tam zjawisk kryzysowych, dane ilościowe uzupełniono badaniami jakościowymi, które polegały na przeprowadzeniu ankiet, wywiadów indywidualnych i grupowych z mieszkańcami, przedstawicielami podmiotów gospodarczych, organizacji pozarządowych oraz instytucji publicznych.

Respondenci biorący udział w badaniu ankietowym potwierdzili występowanie problemów społecznych na wyznaczonym obszarze zdegradowanym. Najwięcej odpowiedzi badanych dotyczyło problemu związanego z ubóstwem, wykluczeniem społecznym, bezrobociem a także brakiem poczucia bezpieczeństwa i występowania przemocy.

Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorców osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów. Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe. Dlatego istotnym aspektem w kontekście planowania działań rewitalizacyjnych, ukazującym kondycję obszaru Centrum jest sytuacja w zakresie koniecznych działań pomocowych skierowanych do mieszkańców obszaru. Skala wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulejowie udzielonego dla mieszkańców tego terenu wynika przede wszystkim z dużych problemów, takich jak: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, alkoholizm, przemoc w rodzinie, bezdomność, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, narkomania, sieroctwo. Potwierdza to przeprowadzona analiza danych uzyskanych dla obszaru Centrum. Bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia osób w gospodarstwach domowych, długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością czy wielodzietnością ma wpływ na rozszerzanie się skali ubóstwa i sposobu funkcjonowania rodzin. Jedną z pochodnych poziomu bezrobocia jest liczba osób korzystających z usług pomocy społecznej. Ponieważ bezrobocie jest najczęstszym powodem objęcia pomocą społeczną, można przypuszczać, że liczba osób czy rodzin z niej korzystających będzie się zmieniać adekwatnie do liczby osób bezrobotnych.

Skuteczna walka z ubóstwem wiąże się z koniecznością identyfikacji grup społecznych najbardziej nim zagrożonych, a także identyfikacją przyczyn. W efekcie przeprowadzonych badań, których celem głównym była jakościowa diagnoza problemów społecznych na obszarze zdegradowanym, możliwe stało się wyróżnienie następujących grup zagrożonych ubóstwem:

- samotne matki, najczęściej bezrobotne lub uzależnione od alkoholu,
- rodziny małe (1 dziecko) z bardzo niewielkim dochodem (tzw. pracujący ubodzy - osoby aktywne zawodowo, których dochody nie wystarczają na pokrycie kosztów życia), niezdolne do samodzielnego zaspokojenia potrzeb, ale nie mogące liczyć na program rządowy Rodzina 500+,
- rodziny pozbawione dochodu ze względu na bezrobocie: długotrwałe (skutkujące, w opinii badanych, niechęcią do podejmowania pracy) oraz bezrobocie powiązane z niskimi (bądź wąskimi) kwalifikacjami,

- rodziny, w których obserwowane jest dziedziczenie biedy oraz towarzyszącego jej wzoru życia,
- osoby chore i niesamodzielne, u których dysproporcja między dochodami, a wydatkami na leczenie prowadzi do spirali zadłużenia.

W przypadku badanych rodzin zależność od pomocy społecznej jest bardzo wysoka – stanowi ona podstawowe, a często jedyne, źródło utrzymania rodziny.

Istotnym czynnikiem w zakresie pomocy społecznej jest pomoc nie tylko w znaczeniu materialnym, ale także wsparcie terapeutyczne dla rodzin. Wśród beneficjentów działań pomocowych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulejowie są osoby, które korzystają ze wsparcia psychologicznego, prawnego i doradczego ze względu na zjawisko przemocy w rodzinie. Przyczyny obecności i nasilania się zjawisk negatywnych, społecznie niepożądanych w obszarze Centrum podyktowane są specyfiką terenu i jego mieszkańców. Wykształcenie tych osób to zwykle poziom zasadniczego zawodowego i podstawowego, co obniża elastyczność w znalezieniu zatrudnienia i przystosowaniu się do nowych warunków pracy. W konsekwencji owocuje to bezrobociem, często długotrwałym, obniżeniem materialnego poziomu życia, frustracją, problemami z nadużywaniem alkoholu. Osoby te często prezentują postawy społeczne przejawiające się zniechęceniem i brakiem konstruktywnych działań, które mogłyby zmienić ich sytuację. Dlatego konieczne jest ich wsparcie, aby powstrzymać negatywne zjawiska i ich ewentualne dziedziczenie.

Kondycję społeczną danego obszaru określamy również w kontekście poziomu bezpieczeństwa, określanego za pomocą danych dotyczących liczby przestępstw i wykroczeń, co ma znaczenie dla planowanych działań rewitalizacyjnych. Analiza porównawcza danych w obszarze Centrum wykazała przekroczenia wartości wskaźników związanych z odnotowanymi zgłoszeniami przestępstw i wykroczeń w stosunku do tych samych danych przedstawionych dla całej gminy. Biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców obszaru Centrum można stwierdzić, iż jest to sytuacja wskazująca na duże skupisko zachowań patologicznych.

Wcześniejsze analizy wskazują, że na obszarze zdegradowanym występuje problem przemocy domowej, o różnym nasileniu zależnie od charakteru jednostki urbanistycznej. Przemoc występuje częściej w tych obszarach, które jednocześnie cechują się dużym nagromadzeniem osób bezrobotnych oraz zależnych od pomocy społecznej – dotyczy to w szczególności wyznaczonego obszaru zdegradowanego.

Mimo to badani podkreślali, że mieszkańcy budując swoje poczucie bezpieczeństwa przede wszystkim szukają symbolicznego wsparcia, może nim być: wyraźna obecność służb mundurowych, monitoring wizyjny. Jednocześnie jednak mają świadomość, że to raczej środki odstraszające ewentualnych przestępców lub wandalii, natomiast istotą działania władz miasta powinno być zapobieganie zachowaniom niebezpiecznym przez:

- objęcie osób uzależnionych skuteczną leczeniem oraz profilaktyką uzależnień,
- włączenie młodzieży skłonnej do wandalizmu w akcje kulturalne, edukacyjne, sportowe, w których znajdą pole do ekspresji,
- systematyczna praca z osobami uzależnionymi, stosującymi przemoc dzięki włączeniu większej liczby asystentów rodziny lub terapeutów podwórkowych (tzw. streetworkerów) do działania,

- podejmowanie działań integrujących społeczność i włączających osoby zmarginalizowane,
- budzenie świadomości mieszkańców konieczności interwencji (np. wobec aktów przemocy domowej)

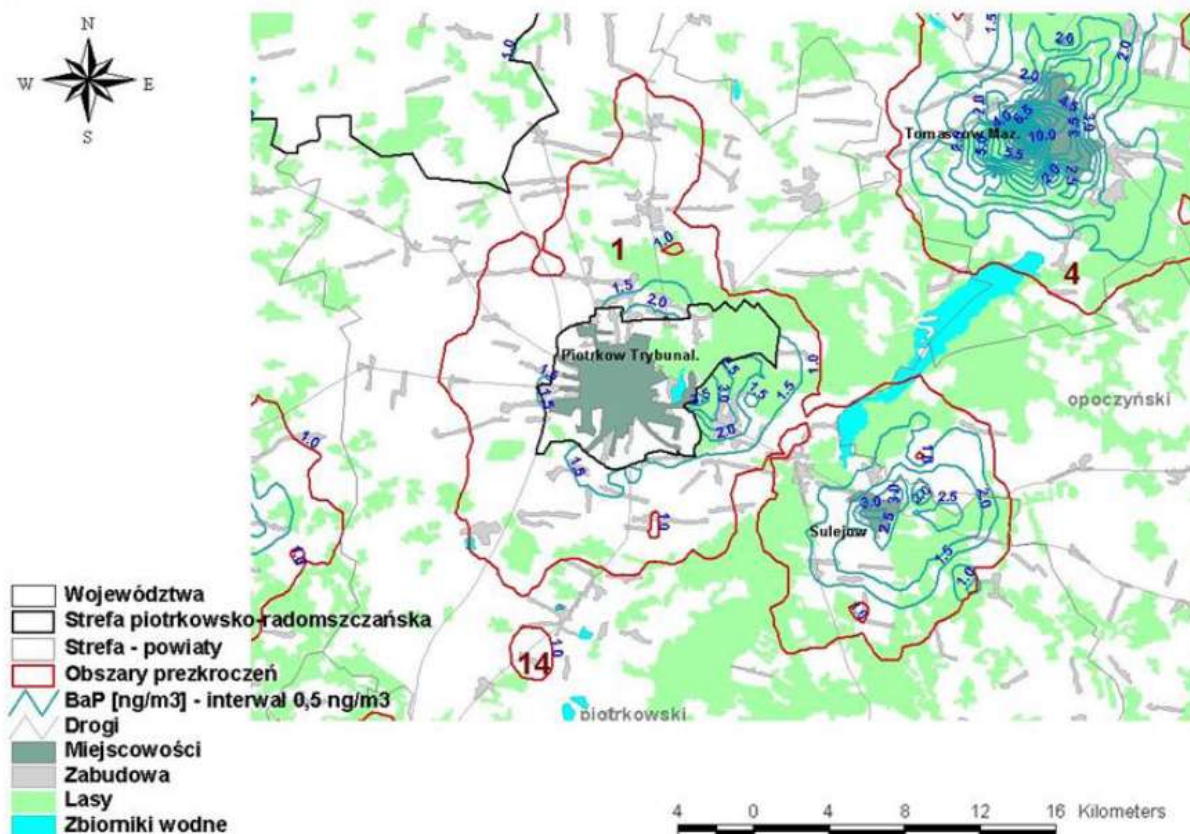
Władze samorządowe widzą konieczność wzmocnienia roli aktywnej polityki społecznej miasta tak, aby zmniejszać skalę zagrożeń wynikających ze zdiagnozowanych problemów i przeciwdziałać rozwojowi negatywnych zjawisk społecznych. Szanse na realizację takich działań i długotrwałe efekty zdecydowanie niesie opracowanie Lokalnego Programu Rewitalizacji, skoncentrowanego właśnie na czynnikach społecznych, aktywizacji społeczności lokalnej, a w szczególności aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym

Dodatkowa sfera negatywnych zjawisk

Wśród powodów niskiej jakości życia w obszarze zdegradowanym zdiagnozować można dodatkowo problem zanieczyszczenia powietrza oraz nadmiernego hałasu.

Szczególnie trudna sytuacja w obszarze Centrum Sulejowa występuje w sferze środowiskowej, na którym obserwowane są przekroczenia norm dotyczących emisji zanieczyszczeń. Głównym składnikiem emitowanych do atmosfery zanieczyszczeń gazowych jest dwutlenek węgla, który jest głównym produktem reakcji spalania paliw kopalnych w celach energetycznych i technologicznych. Nie stanowi on zagrożenia dla zdrowia ludzi, zwierząt i roślin, jednak ma znaczący wpływ na zmiany klimatyczne tzw. ocieplenie globalne. Natomiast takie związki jak: dwutlenek siarki, tlenki azotu, tlenek węgla i pyły stanowią już bezpośrednie zagrożenie dla zdrowia. Znaczne przekroczenia dopuszczalnych wielkości występują przy pomiarze pyłu zawieszonego oraz benzo(a)pirenu. Ten ostatni wykazuje szczególnie wysokie stężenie w okresie zimowym (sezon grzewczy), kiedy to wzrasta emisja z domów jednorodzinnych przy spalaniu paliw dla celów grzewczych. Wysoki poziom ubóstwa powoduje wykorzystanie do spalania opału niskiej jakości oraz często także odpadów komunalnych. Zgodnie z Uchwałą Sejmiku Województwa Łódzkiego w sprawie programu ochrony powietrza dla strefy w województwie łódzkim w celu osiągnięcia poziomu dopuszczalnego pyłu zawieszonego i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe zawieszonym PM10 oraz planu działań krótkoterminowych, miasto Sulejów zaliczono do Obszar przekroczeń Ld10SldB(a)Pa04 zlokalizowanego jest w powiecie piotrkowskim.

Obszar przekroczeń o kodzie Ld10SI dB(a)Pa03

Powyższy rysunek przedstawia obszary przekroczeń stężeń zanieczyszczeń na terenie miasta Sulejów. Stężenia zanieczyszczeń największe są w Centrum Sulejowa i osiągają maksymalne 3,5 ng/m³. Rysunek potwierdza, że obszar największego stężenia zanieczyszczeń pokrywa się z obszarem zdegradowanym zlokalizowanym w Centrum Sulejowa.

Dużym problemem dla mieszkańców Centrum Sulejowa jest hałas komunikacyjny. Nadmierny hałas spowodowany jest natężeniem ruchu wśród głównych ulic – zwłaszcza przebiegających przez Centrum Sulejowa dróg krajowych nr 12 i nr 74. Natężenie hałasu głównie związane jest ogromną ilością pojazdów przemieszczających się przez Sulejów w tym zwłaszcza samochodów ciężarowych. Na obszarze Centrum Sulejowa na przestrzeni ostatnich lat nie prowadzono szczegółowych pomiarów hałasu, jednak o tej uciążliwości informują mieszkańcy w trakcie spotkań z władzami gminy Sulejów.

4.6. Skala i charakter potrzeb rewitalizacyjnych na obszarze zdegradowanym

Przystępując do opracowywania „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023” przeprowadzono konsultacje społeczne dotyczące potrzeb oraz zakresu rewitalizacji na terenie zdegradowanym. W konsultacjach i badaniach ankietowych wzięli udział przedstawiciele lokalnej społeczności.

Ankieta dotyczyła wyznaczenia i oceny skali problemów ekonomicznych, społecznych, dotyczących jakości życia oraz wykazania działań inwestycyjnych i organizacyjnych, które umożliwiłyby poprawę funkcjonalności obszarów zdegradowanych, wzrost jakości życia i ożywienie społeczno-gospodarcze w Sulejowie.

W obszarze potrzeb ekonomicznych za najważniejsze uznano:

- stymulowanie i wsparcie rozwoju małej przedsiębiorczości ze względu na brak wystarczającej liczby miejsc pracy oraz brak widoków na poprawę tego stanu rzeczy, ze względu na: zbyt małą ilość małych i średnich przedsiębiorstw oraz problemy z przyciągnięciem strategicznych inwestorów (kolejne problemy ekonomiczne miasta i gminy)
- zwiększenie wydatkowania środków na inwestycje z budżetu gminy ze względu na brak przygotowania lub zły stan techniczny terenów inwestycyjnych, które mogłyby być atrakcyjne dla większych, strategicznych inwestorów,
- zmiana niekorzystnej polityki, która nie wspiera powstawania nowych podmiotów gospodarczych, nowych miejsc pracy. Konieczne są działania aktywizujące zawodowo mieszkańców przyczyniając się do zmiany ich statusu na rynku pracy
- uruchomienie działań aktywizujących zawodowo mieszkańców wchodzących na rynek pracy poprzez zwiększenie dostępności do programów podnoszących kwalifikacje zawodowe

W obszarze potrzeb społecznych za najważniejsze uznano:

- wsparcie rodzin w walce z ubóstwem (najważniejszy i najbardziej widoczny problem), którego przyczyn można upatrywać w innych problemach społecznych: bezrobociu, zjawiskach patologicznych, wsparcie w zakresie pomocy społecznej, aktywizacja ludzi zagrożonych wykluczeniem społecznym
- przeciwdziałania bezrobociu, które w największym stopniu ma wpływ na rozwój Miasta i Gminy Sulejów, zjawisko to generuje inne problemy zarówno społeczne (np. demograficzne), jak i ekonomiczne (brak aktywności gospodarczej), potrzebne są w tym zakresie szerokie działania aktywizujące osoby na rynku pracy tak same młode jak i osoby o dużym stażu zawodowym ale posiadające niskie lub nieaktualne kwalifikacje
- zmiana wizerunku miasta, kreowanie pozytywnego odbioru Miasta i Gminy Sulejów jak atrakcyjnego miejsca do pracy i zamieszkania, i dzięki temu zahamowanie niekorzystnego trendu odpływu ludzi młodych i wykształconych, ze względu na niską atrakcyjność lokalnego rynku pracy,
- większe zaangażowanie instytucji pomocy społecznej w walce ze zjawiskami patologicznymi związanymi z używkami (nadużywaniem alkoholu) oraz z przemocą, realizacja programów promujących aktywny i zdrowy styl życia
- zwiększenie aktywności mieszkańców w życiu społecznym poprzez wsparcie organizacji pozarządowych, wielu respondentów uważa, że mała aktywność społeczna, słaba samoorganizacja i integracja w znacznym stopniu wpływa na rozwój gminy,

W obszarze potrzeb infrastrukturalnych i zagospodarowania przestrzennego za najważniejsze uznano:

- poprawę estetyki obszaru - widoczne zaniedbania w przestrzeni śródmiejskiej,
- polepszenie komunikacji i bezpieczeństwo w ruchu drogowym - ze względu na strukturę przestrzenną miasta występują znaczne utrudnienia w ruchu komunikacyjnym, uciążliwe jest zwłaszcza położenie przy drogach krajowych, przebiegających przez ścisłe centrum miasta, koniecznym jest zadbanie o odpowiedni standard dróg i otoczenia drogowego, właściwe oświetlenie i oznakowanie oraz o wszelkiego rodzaju ułatwienia komunikacyjne,
- zwiększenie funkcjonalności obszaru - głównym problemem w gminie jest brak ładu przestrzennego i właściwego zagospodarowania przestrzeni, głównie śródmiejskiej i jego niska funkcjonalność, utrudniona poprzez przeszkody komunikacyjne: drogi krajowe i rzekę Pilicę,
- dostępność kompleksowej infrastruktury technicznej - z uwagi na położenie miasta w strefach ochronnych Parku Krajobrazowego, przy dolinie rzeki Pilicy i Zbiorniku Sulejowskim, należałoby zadbać przede wszystkim o dostępność sieci kanalizacyjnej oraz rozbudowę sieci gazowej,
- potrzebę wzmocnienia i wyeksponowania walorów obiektów zabytkowych miasta,
- konieczność rewitalizacji dawnych terenów wypoczynkowo-rekreacyjnych (Polanka) w odniesieniu do potrzeb turystów i mieszkańców.

Powyższe potrzeby określą i ukształtują najważniejsze działania, jakie należy przeprowadzić na obszarze rewitalizowanym, które według opinii respondentów wpłynęłyby na rozwój Sulejowa jako miasta przyjaznego dla mieszkańców i otwartego dla turystów. Propozycje działań wzięte były po uwagę przy formułowaniu projektów i zadań do niniejszego "LPR...".

ZAŁOŻENIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA I GMINY SULEJÓW

5.1. Wyznaczenie terenu rewitalizacji

Dla wyznaczenia zasięgu obszaru rewitalizacji kierowano się następującymi przesłankami wynikającymi z Wytycznych Ministerstwa Infrastruktury i Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020:

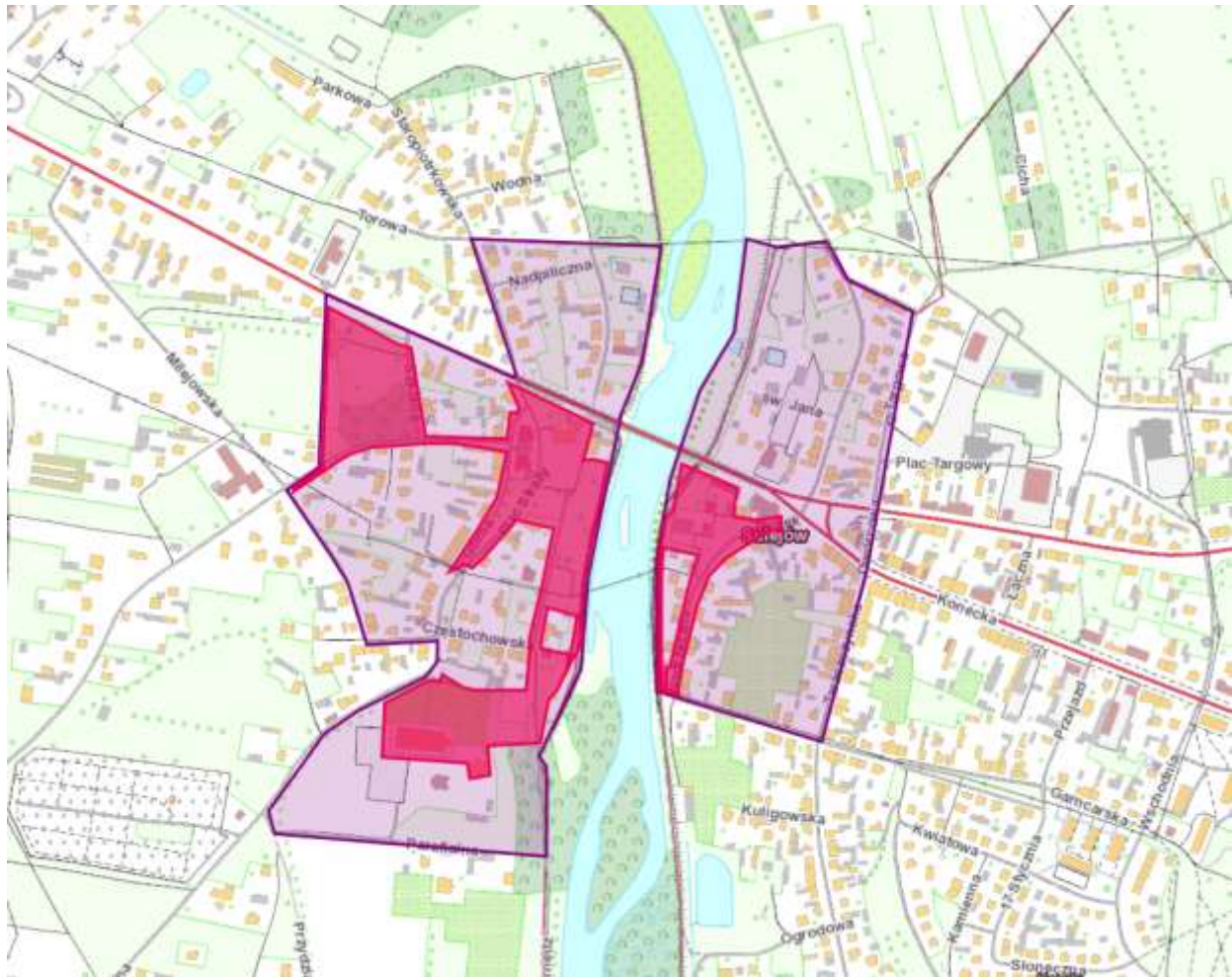
- obszar rewitalizacji to całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację,
- obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic,
- obszar rewitalizacji to obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego,
- obszar rewitalizacji nie może obejmować terenów większych niż 20% gminy oraz nie może być zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy.,
- w skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (w tym portowe i powydobywcze), powojenne lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji.

Przyjęte założenia oraz procedura badawcza pozwoliła określić, że wszystkie powyższe warunki spełnia śródmiejska część miasta Sulejów – Centrum, charakteryzująca się najwyższą koncentracją obszarów problemowych w podsystemie społecznym przy jednoczesnym występowaniu kryzysu w obszarze gospodarczym oraz środowiskowym, wskazane jako teren zdegradowany. Tym samym teren ten wskazany został jako podstawowy obszar rewitalizacji gminy Sulejów.

Określana jako Centrum część miasta Sulejów obejmują strefę śródmiejską, w tym historyczny układ przestrzenny rynków na obu brzegach Pilicy. W jego skład wchodzi ulice: Plac Straży, ul. Górna, ul. Polna, ul. Szkolna, ul. Krakowska, ul. Podkurnędz, ul. Częstochowska, ul. Nadpiliczna, ul. Staropiotrkowska, ul. Cmentarna, tereny pomiędzy ulicami: Piotrkowską, Szkolną i Polną, oraz ul. Rynek, ul. Garncarska, ul. Konecka, ul. Nadrzeczna, ul. Klasztorna, ul. Targowa.

Na wyznaczonym obszarze planowane są działania rozwojowe we wszystkich obszarach problemowych. Centrum Sulejowa poza koncentracją negatywnych zjawisk posiada także niewykorzystany potencjał rozwojowy nie tylko dla samego miasta ale także i gminy. Proces rewitalizacji wykorzystujący potencjał dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego uruchomi mechanizmy sprzyjające lokalnemu rozwojowi. W granicach obszaru rewitalizacji zlokalizowanych jest wiele obiektów użyteczności publicznej, w tym (m.in. placówki edukacyjne, instytucje kultury, miejsca kultu religijnego itp..) świadczących różnorodne usługi na rzecz mieszkańców Sulejowa. Centrum Sulejowa jest miejscem częstych wizyt innych użytkowników (tj. osób nie mieszkających w samym mieście, lecz korzystających ze zlokalizowanych w nim usług) oraz turystów. Centrum Sulejowa to także istotny obszar z punktu widzenia wzmocnienia funkcji centrotwórczych, powstrzymujących proces depopulacji i odpływu podmiotów gospodarczych.

Rysunek 11. Mapa poglądowa lokalizacji terenów przeznaczonych do rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w mieście Sulejowie (opracowanie własne)

Rysunek 12. Fotografie przedstawiające stan obecny strefy śródmiejskiej w Sulejowie (zdjęcia własne)

Część A Terenu 1. (fragment) - Niezagospodarowane tereny przy ul. Szkolnej

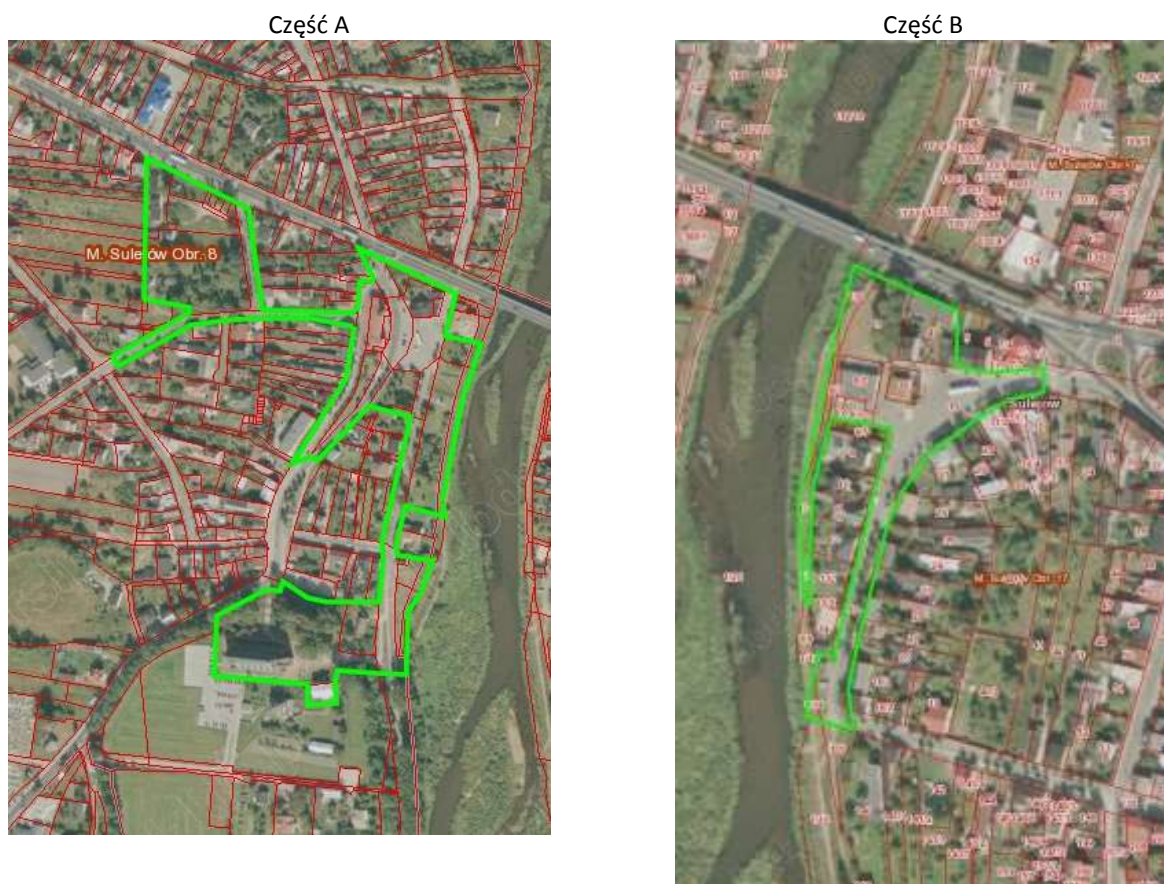

Część A Terenu 1. (fragment) - Plac Straży i tereny nadpiliczne

Część B Terenu 1 - ul. Rynek

Rysunek 12. Zakres strefy śródmiejskiej miasta Sulejów (opracowanie własne)

Obszar o powierzchni łącznej: 3,75 ha, w tym:

- Część A - 3,28 ha,
- Część B - 1,07 ha.

Obszar wiodący. Obejmują strefę śródmiejską Sulejowa, historyczny układ przestrzenny rynków na obu brzegach Pilicy. W jego skład wchodzi:

Część A:

- Plac Straży (nr ewid. działek: 354, 356/3, 356/4, 356/5, 356/7, 356/8, 356/9, 361/1, 361/2, 361/3, 1/3)
- ul. Krakowska (nr ewid. działki: 370)
- ul. Górna (nr ewid. działek: 353/1, 355),
- ul. Polna (nr ewid. działek: 277/1, 277/2),
- ul. Szkolna (nr ewid. działki: 263),
- tereny pomiędzy ulicami: Piotrkowską, Szkolną i Polną (nr ewid. działek: 259/2, 259/3, 259/4, 259/5, 259/6, 259/7, 259/8, 260),
- ul. Podkurnędz (nr ewid. działki: 389, 390, 391, 1/4, 1/5, 409/1, 408/1, 410/5, 392)

Część B:

- ul. Rynek (nr ewid. działek: 3, 8/1, 8/2, 8/5, 8/6, 15,16).

Właścicielem większości działek, na których przewidziane są działania rewitalizacyjne jest Gmina Sulejów (nr ewid. w części A: 259/2, 259/3, 259/4, 259/5, 259/6, 259/7, 259/8, 260, 263, 277/1, 277/2, 355, 356/3, 356/4, 356/5, 356/7, 356/8, 356/9, 361/1, 361/2, 361/3, 370, i w części B: 3, 8/3, 15).

Właścicielami pozostałych działek są w części A:

- Powiat Piotrkowski (nr ewid.: 353/1),
- Ochotnicza Straż Pożarna w Sulejowie (nr ewid.: 354)
- Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (nr ewid.: 35, 357/1)
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (nr ewid.: 1/4, 1/5)

Właścicielami pozostałych działek są w części B:

- Gmina Sulejów (nr ewid.: 3, 8/3, 15)
- Skarb Państwa (nr ewid.: 16)
- "Jagielonka" Sp. z o.o. (nr ewid.: 8/1, 8/2, 8/5, 8/6)
- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej (nr ewid.: 1/6, 1/7, 1/8, 1/9)

Tereny w części A charakteryzują się mało atrakcyjną zabudową mieszkaniową, częściowo usługowo- mieszkaniową (usługi w parterze budynku). Kamienice zostały wybudowane w latach powojennych, ich stan techniczny i wyposażenie w infrastrukturę są różne.

Przy Placu Straży dominuje budynek remizy OSP - obiekt zabytkowy z 1905 roku (z odnowioną elewacją) oraz budynek mieszkalny nr 2 i 3 (przylega do terenu rewitalizacji) z początku XX wieku (niezagospodarowany, niszczący). Oba obiekty znajdują się w Gminnej Ewidencji Zabytków. W niedalekiej odległości od rynku (ul. Podkurnędz 2) położony jest kościół parafii rzymsko-katolickiej p. w. św. Floriana - stanowiący dominantę w krajobrazie - obiekt wpisany do rejestru zabytków województwa łódzkiego pod numerem 358 z dnia 21.08 1985 r. teren rewitalizacji obejmuje zabytkowy kościółek, starą plebanię oraz kościół św. Floriana z otaczającym go parkiem. Zagospodarowany zielenią jest teren przy Pomniku poległych podczas II wojny światowej (rok 1985), znajdujący się na małym wzniesieniu, otoczony dywanem kwiatowym i zadrzewieniami. W części wschodniej wydzielonego terenu znajduje się znaczny, niezagospodarowany plac (ugór).

Na tym terenie jest sieć wodociągowa i kanalizacyjna, nie ma natomiast sieci gazowej ani ciepłowniczej. Sieć elektroenergetyczna w większości prowadzona jest liniami napowietrznymi. Stan infrastruktury drogowej nie jest dobry, a rozplanowanie komunikacyjne obszaru nie funkcjonalne i zagrażające bezpieczeństwu pieszych. Brakuje np. wydzielonych przestrzeni pieszych, drogowych, miejsc parkingowych.

Część B obejmuje przestrzeń dawnego rynku, a obecnie ulicy, z zabudową mieszkaniową i mieszkaniowo-usługową, o podobnym standardzie i zaopatrzeniu w infrastrukturę jak w części A. Mieści się tu ponadto Biblioteka Miejska wraz z Gminnym Centrum Informacji. Problem w tej części jest całkowity brak zagospodarowania terenu, niekonsekwentna zabudowa usługowa i nieużytkowane, zaniedbane obszary.

Tereny bezpośrednio przylegają do brzegów rzeki Pilicy, a połączenie komunikacyjne pomiędzy nimi stanowi most na drodze krajowej z jednostronnych chodnikiem.

Tabela 30. Wskaźniki koncentracji obszaru rewitalizacji Gminy Sulejów (opracowanie własne)

Obszar rewitalizacji	Powierzchnia w ha	Liczba mieszkańców
Strefa śródmiejska	4,35	632
Udział obszaru rewitalizacji w powierzchni oraz liczbie mieszkańców gminy Sulejów	0,2%	3,93%

Wyznaczony obszar rewitalizacji stanowi 0,2 % powierzchni gminy i jest zamieszkały przez 3,93 % ludności Gminy Sulejów. Na tym terenie prowadzona będzie kompleksowa rewitalizacja, zakładająca optymalne wykorzystanie specyficznych uwarunkowań tego

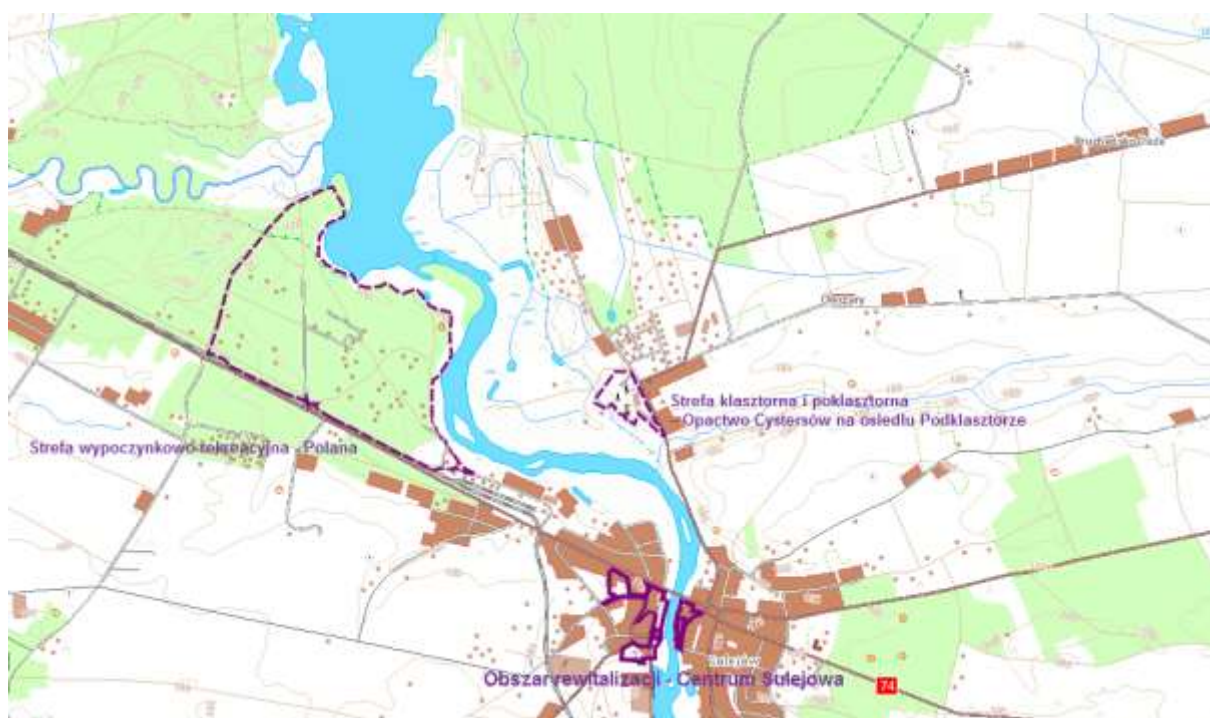
obszaru oraz wzmacnianie jego lokalnych potencjałów we współpracy z lokalną społecznością.

5.2. Obszary wspierające proces rewitalizacji

W obrębie miasta występują dwa obszary na których obserwowane są zjawiska kryzysowe jednak ich mała skala nie pozwala określić ich mianem obszarów zdegradowanych. Jednak ich znaczenie dla rozwoju miasta Sulejowa jest nie do przecenienia. Są to tereny zabytkowego Opactwa Cystersów na osiedlu Podklasztorze oraz tereny Ośrodków Rekreacyjnych i Wypoczynkowych. Podjęcie działań na tych obszarach będzie wspierać procesy rewitalizacyjne na obszarze zdegradowanym oraz współtworzyć będzie pozytywny obraz miasta. Potrzeba uruchomienia działań na tych terenach wyniknęła podczas prac nad dokumentem (w trakcie diagnozowania oraz programowania), gdzie płynęło wiele wniosków aby zatrzymać degradację tych terenów. Opactwo Cystersów to zabytek będący Pomnikiem Historii o znaczeniu ponad regionalnym, jednak należałoby podjąć działania związane z jego renowacją konserwatorską i udostępnieniu na cele kulturalne i turystyczne. Natomiast blisko 100 ha teren ośrodków wypoczynkowych to teren na którym jeszcze nie dawno tętniło życie. Obecnie degradacja tego terenu powoduje odpływ turystów i przedsiębiorców a sam teren traci swoje niepowtarzalne walory. Inwestycje w infrastrukturę na tych terenach w powiązaniu z działaniami na terenie rewitalizowanym wywoła efekt synergii. Dzięki temu sam proces rewitalizacyjny w centrum miasta Sulejowa będzie miał większy efekt oddziaływania na rozwój Gminy Sulejów.

Ponadto przewidziano inicjatywę scalającą tkankę miejską Sulejowa - wiążącą obszary rewitalizacji w jedną, spójną, zintegrowaną całość w postaci połączenia ich ścieżka pieszo-rowerową

Rysunek 13. Mapa poglądowa lokalizacji terenów wspierających proces rewitalizacji w mieście Sulejowie (opracowanie własne)

Teren nr1. Strefa klasztorna i poklasztorna – Opactwo Cystersów na osiedlu Podklasztorze

Teren strefy obejmuje częściowo dawne zabudowania klasztorne oraz teren podklasztorny. Na tym terenie znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków województwa łódzkiego - zespół klasztorny - pod numerem 569/A z dnia 16.09.1971 r. Zabytek ten jako unikatowy został również objęty ochroną w formie Pomnika Historii.

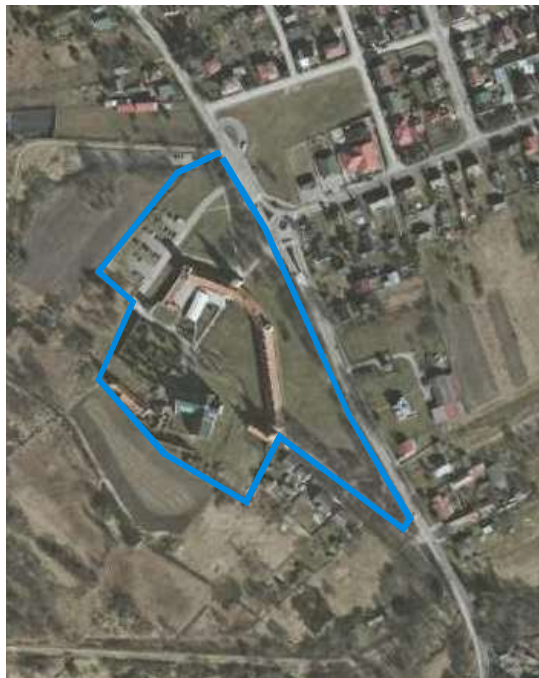
Rysunek 13. Fotografie przedstawiające stan obecny terenu klasztoru cystersów i jego otoczenia w Sulejowie (zdjęcia własne)

Zespół klasztorny opactwa cystersów i jego bezpośrednie otoczenie

Obszar o powierzchni łącznej: 4,26ha.

Rysunek 14. Zakres terenu klasztornego i przyklasztornego w Sulejowie (opracowanie własne)

Teren uzupełniający. Strefa obejmuje teren klasztoru ojców cystersów z kościołem p.w. Najświętszej Marii Panny i św. Tomasza Kantuaryjskiego oraz park przyklasztorny i sąsiadujące ulice. W skład strefy wchodzi:

- teren klasztoru cystersów (nr ewid. działki: 232),
- ul. Opacka (nr ewid. działek: 231, 245),
- teren parku na Podklasztorzu (nr ewid. działek: 239, 240).

Działki, będące własnością Gminy Sulejów (nr ewid.: 231, 239, 240, 245), to drogi i fragment alei parkowej przy klasztorze. Działki: 228, 229, 231, 232, 240 są własnością Parafii pw. Najświętszej Maryi Panny i św. Tomasza Kantuaryjskiego w Sulejowie. Natomiast działki ewidencyjne nr: 230, 237, 238 są własnością Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym Przedsiębiorstwa Turystyczno-Handlowego „Trybunalskie” S.A.

Od XIII w. klasztor w Sulejowie - Podklasztorzu jest najważniejszym elementem infrastruktury społecznej tego obszaru. Dawne opactwo stanowi bazę rozwoju turystyki ponadregionalnej i ważny element rozwijającego się w Europie „Szłaku Cysterskiego”. Założenie przestrzenne klasztoru, jego architektura (oraz stanowiska archeologiczne w jego otoczeniu) podlegają w wysokim stopniu ochronie konserwatorskiej z uwagi na objęcie terenu statusem Pomnika Historii Prezydenta RP (ze względów poznawczych, dokumentacyjnych, estetycznych i użytecznych). Jednocześnie opactwo Cystersów jest głównym motorem rozwoju sektora turystycznego, na którym opiera się lokalna gospodarka gminy Sulejów. Rozwój gospodarczy części śródmiejskiej Sulejowa oparty jest na handlu i usługach okołoturystycznych występujących łącznie z głównym produktem turystycznym, jakim jest potencjał kulturowy opactwa. Założenie to jest uzasadnione historycznie - historia miasta Sulejów począwszy od końca XII w. jest nierozdzielnie związana z Klasztorem Cystersów z uwagi na pełnioną przez miasto funkcję osady targowej oraz komory celnej, świadczoną na rzecz Cystersów.

Obszar rewitalizacji nie obejmuje zasięgiem całości zespołu klasztornego, a jedynie jej część działek i obiektów należących do Parafii rzymsko-katolickiej (nr ewid.: 232, 240). W dawnych skrzydłach klasztornych obecnie znajduje się Hotel "Podklasztorze", będący własnością prywatną, w którym planuje się działania poprawy standardu bazy.

Stan techniczny budynków jest rozmaity: częściowo odnowiony jest kościół, inne obiekty zaadaptowane są na cele związane z działalnością parafii, np. plebania, niektóre obiekty niszczej, nie są użytkowane i wymagają remontów, w ruinie zachował się dawny pałac opactwa. W obrębie strefy nie znajdują się budynki mieszkalne, są natomiast budynki parafii i Hotelu Podklasztorze.

Terennr2. Strefa wypoczynkowo-rekreacyjna - Polana

Jest to teren, który niegdyś pełnił funkcje wypoczynkowe, działały tu ośrodki wczasowe z domkami letniskowymi i indywidualne letniska. Zapleczem rekreacyjnym była rzeka Pilica, pobliski Zalew Sulejowski oraz zorganizowana infrastruktura rekreacyjna, w tym plaża z kąpieliskiem.

Rysunek 15. Fotografie przedstawiające stan obecny strefy wypoczynkowo-rekreacyjnej - Polana w Sulejowie (zdjęcia własne)

Widok na rzekę Pilicę i fragment obecnego zagospodarowania terenów letniskowych

Obszar o powierzchni łącznej: 100,7 ha.

Rysunek 16. Mapa poglądowa strefy wypoczynkowo-rekreacyjnej - Polana w Sulejowie (opracowanie własne)

Teren uzupełniający. Obszar o powierzchni łącznej: 100,7 ha. W jego skład wchodzi tereny będące własnością Gminy Sulejów działki o numerach ewidencyjnych: 1,2,3, 4/2, 5/2, 6/1, 6/2, 6/3, 6/7, 6/9, 6/12, 6/16.

W chwili obecnej teren ten zdecydowanie stracił na walorach wypoczynkowych, działają tylko pojedyncze ośrodki, istnieją liczne zaniedbania i braki, które uniemożliwiają pełne wykorzystanie terenu i jego walorów. Jedynym wykorzystywanym obiektem sportowym jest boisko trawiaste (bez zaplecza i w słabym stanie technicznym). Pozostałe zagospodarowanie stanowią: wymagające remontów domki letniskowe, obiekty restauracji przy leśnym parkingu obsługującym drogę nr 12. Obiekty są nieatrakcyjne wizualnie, wymagające odświeżenia, remontu, a nawet rozbiórki.

W obszarze nie ma wyznaczonych ciągów komunikacyjnych. Ponadto brak jest infrastruktury technicznej, bazy hotelowej i letniskowej na dobrym poziomie, infrastruktury rekreacyjnej i sportowej odpowiedniej dla turystów i mieszkańców.

Obszar w dużej części pokryty jest zielenią naturalną, wymagającą uporządkowania i oczyszczenia z istniejących drobnych zarośli oraz częściowego zagospodarowania w obiekty rekreacji ruchowej.

CELE LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA I GMINY SULEJÓW NA LATA 2016-2023

6.1. Cele, misja i wizja Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Program rewitalizacji ma na celu współuczestniczenie – wraz ze strategią rozwoju, planami zagospodarowania przestrzennego i innymi dokumentami o charakterze strategicznym – w rozwiązaniu problemów z zakresu: mieszkalnictwa, handlu, usług, zatrudnienia, komunikacji, ochrony środowiska, ochrony zabytków, rozwoju społecznego i ekonomicznego. Program rewitalizacji jest dokumentem opracowanym z myślą o wyznaczeniu terenów na obszarze gminy, które wymagają ożywienia i odnowy. Jest on programem wieloletnim, interdyscyplinarnym i zintegrowanym, który bazuje na współpracy różnych podmiotów podczas przygotowania, opracowania i realizacji.

Rolą programu rewitalizacji jest określenie kierunków i działań zmierzających do wyprowadzenia danego obszaru ze stanu kryzysowego poprzez usunięcie zjawisk, które spowodowały jego degradację. W ramach procesu rewitalizacji Centrum Sulejowa określono następujące kierunki działań w odniesieniu do poszczególnych sfer życia mieszkańców :

- kierunki działań w sferze społecznej:
 - ✓ poprawy jakości życia mieszkańców Sulejowa
 - ✓ spadku niekorzystnych zjawisk społecznych: bezrobocia, przestępczości, zaniku więzi rodzinnych i sąsiedzkich, migracji zarobkowej wykształconej młodzieży, marginalizacji grup mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym występujących na obszarze zdegradowanego Centrum Sulejowa
 - ✓ odbudowy i zacieśnieniu więzi społecznych mieszkańców Sulejowa a zwłaszcza mieszkańców obszaru zdegradowanego
 - ✓ rozwoju kultury i edukacji na obszarze rewitalizowanym
- kierunki działań w sferze gospodarczej:
 - ✓ ożywienia gospodarczego: zachęcenie do rozwijania nowych form aktywności gospodarczej mieszkańców gminy zamieszkujących Centrum Sulejowa oraz do inwestowania na terenie gminy, znalezienie inwestorów strategicznych
 - ✓ zwiększenia potencjału turystycznego Centrum Sulejowa
 - ✓ wzrostu gospodarczego na obszarze rewitalizowanym
- kierunki działań w sferze przestrzenno-funkcjonalnej:
 - ✓ przywrócenia ładu przestrzennego: właściwego zagospodarowania, wyznaczenia i wzmocnienia funkcji dla poszczególnych obszarów, zwłaszcza dla obszaru Centrum miasta,
 - ✓ poprawy estetyki Centrum miasta
 - ✓ poprawy funkcjonalności i bezpieczeństwa ruchu kołowego i pieszego w obrębie ulic Centrum Sulejowa
 - ✓ ochrony walorów środowiska obszaru rewitalizowanego Centrum,

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

- ✓ tworzenia warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości oraz działania nowych przedsiębiorstw w obrębie Centrum Sulejowa i otaczających je ulic,
- ✓ rewitalizacji zabytków i obiektów historycznych znajdujących się na terenie rewitalizowanym i w jego sąsiedztwie,
- ✓ poprawy standardu obiektów infrastruktury społecznej Centrum Sulejowa,
- ✓ przebudowy i remontów publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji: turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych, połączonych z działalnością gospodarczą na terenie rewitalizowanego Centrum Sulejowa,
- kierunki działań w sferze technicznej:
 - ✓ poprawy stanu technicznego infrastruktury drogowej i okołodrogowej w celu zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Sulejowa
 - ✓ uzupełnienia infrastruktury technicznej przyjaznej środowisku naturalnemu,
 - ✓ poprawy efektywności energetycznej budynków znajdujących się na obszarze rewitalizowanym,
- kierunki działań w sferze środowiskowej:
 - ✓ uporządkowania gospodarki odpadami, w tym usunięcie azbestu z budynków znajdujących się na obszarze rewitalizacji
 - ✓ zwiększeniu inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie Gminy Sulejów
 - ✓ poprawy stanu zieleni, wyekspozowanie terenów wartościowych krajobrazowo i ochrony obszarów cennych przyrodniczo w obrębie miasta Sulejowa zwłaszcza na obszarze rewitalizowanym oraz na obszarach wspierających rewitalizację.

SFERA	KIERUNKI DZIAŁAŃ	NAJWAŻNIEJSZE ZADANIA PRZEWIDZIANE DO REALIZACJI
SPOŁECZNA	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa jakości życia mieszkańców Sulejowa - spadku niekorzystnych zjawisk społecznych: bezrobocia, przestępczości, zaniku więzi rodzinnych i sąsiedzkich, migracji zarobkowej wykształconej młodzieży, marginalizacji grup mieszkańców zagrożonych wykluczeniem społecznym występujących na obszarze zdegradowanego Centrum Sulejowa - odbudowy i zacieśnieniu więzi społecznych mieszkańców Sulejowa a zwłaszcza mieszkańców obszaru zdegradowanego - rozwoju kultury i edukacji na obszarze rewitalizowanym 	<ul style="list-style-type: none"> - Zahamowanie negatywnych tendencji społecznych w rodzinach poprzez szerokie działania instytucji pomocy społecznej i innych podmiotów działających w tym obszarze - Zwiększenie dostępu do edukacji, kultury, sportu, rekreacji oraz wspieranie działań z zakresu organizacji czasu wolnego dzieci, młodzieży i całych rodzin - Wzmocnienie partnerstwa instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej - Edukacja zdrowotna społeczeństwa

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">GOSPODARCZA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ożywienia gospodarczego: zachęcenie do rozwijania nowych form aktywności gospodarczej mieszkańców gminy zamieszkujących Centrum Sulejowa oraz do inwestowania na terenie gminy, znalezienie inwestorów strategicznych - zwiększenia potencjału turystycznego Centrum Sulejowa - wzrostu gospodarczego na obszarze rewitalizowanym 	<ul style="list-style-type: none"> - Podejmowanie działań wspierających dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw w działalności produkcyjnej i usługowej - Stymulowanie rozwoju specjalistycznych usług dla różnych grup odbiorców (np.: obsługi ruchu turystycznego, opieki nad osobami starszymi, itp.) - Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej miasta i gminy
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - przywrócenia ładu przestrzennego: właściwego zagospodarowania, wyznaczenia i wzmocnienia funkcji dla poszczególnych obszarów, zwłaszcza dla obszaru Centrum miasta, - poprawy estetyki Centrum miasta - poprawy funkcjonalności i bezpieczeństwa ruchu kołowego i pieszego w obrębie ulic Centrum Sulejowa - ochrony walorów środowiska obszaru rewitalizowanego Centrum, - tworzenia warunków lokalowych i infrastrukturalnych do rozwoju małej i średniej przedsiębiorczości oraz działania nowych przedsiębiorstw w obrębie Centrum Sulejowa i otaczających je ulic, - rewaloryzacji zabytków i obiektów historycznych znajdujących się na terenie rewitalizowanym i w jego sąsiedztwie, - poprawy standardu obiektów infrastruktury społecznej Centrum Sulejowa, - przebudowy i remontów publicznej infrastruktury związanej z rozwojem funkcji: turystycznych, rekreacyjnych, kulturalnych i sportowych, połączonych z działalnością gospodarczą na terenie rewitalizowanego Centrum Sulejowa, 	<ul style="list-style-type: none"> - Rewitalizacja Centrum Sulejowa poprzez przebudowę Placu Straży i ul. Krakowskiej wraz z infrastrukturą komunalną - Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez zagospodarowanie terenu przy ulicy Szkolnej w Sulejowie na cele turystyczno – rekreacyjne - Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez przebudowę ulicy Rynek w Sulejowie - Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez budowę kładki pieszo rowerowej nad rz. Pilicą w celu rozwoju turystyki i rekreacji pieszo – rowerowej - Rewitalizacja obiektów zabytkowych przy ul. Podkurnędz - Opracowanie i przyjęcie Planu Ochrony Parku Kulturowego dla strefy śródmiejskiej Sulejowa
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">TECHNICZNA</p>	<ul style="list-style-type: none"> - poprawy stanu technicznego infrastruktury drogowej i okołodrogowej w celu zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców Sulejowa - uzupełnienia infrastruktury technicznej przyjaznej środowisku naturalnemu, - poprawy efektywności energetycznej budynków znajdujących się na obszarze rewitalizowanym, 	<ul style="list-style-type: none"> - Zapewnienie bezpieczeństwa komunikacyjnego w centrum miasta poprzez modernizację i rozbudowę dróg w centrum miasta. - Wspieranie wzrostu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i budynków prywatnych (termomodernizacje i modernizacje źródeł ciepła)

ŚRODOWISKOWA

- uporządkowania gospodarki odpadami, w tym usunięcie azbestu z budynków znajdujących się na obszarze rewitalizacji
 - zwiększeniu inwestycji w odnawialne źródła energii na terenie Gminy Sulejów
 - poprawy stanu zieleni, wyeksponowanie terenów wartościowych krajobrazowo i ochrony obszarów cennych przyrodniczo w obrębie miasta Sulejowa zwłaszcza na obszarze rewitalizowanym oraz na obszarach wspierających rewitalizację.
- Wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w budynkach użyteczności publicznej, przedsiębiorstwach i budynkach prywatnych
 - Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i przyłączy do budynków indywidualnych

Cel główny

"Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023"

Wzmocnienie roli Sulejowa jako silnego ośrodka lokalnego, wykorzystującego walory położenia i posiadanych zasobów kulturowych i środowiskowych

Cele szczegółowe

"Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023"

Cel 1: Poprawa jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji w sferze społecznej i gospodarczej

Cel 2: Poprawa jakości infrastruktury, ładu przestrzennego i estetyki przestrzeni miejskiej przy uwzględnieniu aspektów środowiskowych

Misja "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023"

Odnowa zdegradowanych obszarów gminy Sulejów w celu wzmocnienia jej potencjałów rozwojowych

Wizja "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Obszary zrewitalizowane gminy Sulejów rozwijają się harmonijnie z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju. Poprawie ulegnie standard warunków zamieszkiwania i obsługi ludności oraz materialne warunki jej bytu dzięki wieloaspektowej rewitalizacji przestrzennego zagospodarowania, stabilnej sytuacji na rynku pracy i wyraźnemu ograniczeniu zjawiska bezrobocia. Zwiększy się poczucie bezpieczeństwa publicznego oraz społeczna aktywność. W ślad za tym zmniejszy się wyraźnie natężenie zjawisk patologicznych oraz stopień zagrożenia problemami społecznego wykluczenia. Wzrośnie poczucie lokalnej tożsamości, poziom społecznej integracji oraz świadomość ekologiczna mieszkańców. Wysoka jakość komponentów środowiska naturalnego, poprawa ładu przestrzennego i estetyki stanowiąc będą istotne impulsy rozwoju aktywności społecznych i gospodarczych na zrewitalizowanych obszarach. Powstrzymana zostanie społeczna, fizyczna i ekonomiczna degradacja przestrzeni publicznej (terenów i obiektów). Jej zwiększona funkcjonalna wartość, atrakcyjność i konkurencyjność nada zrewitalizowanym obszarom pozytywnego wizerunku.

6.2. Czas realizacji "LPR..."

"Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów..." obejmuje okres 2016-2023. Taka perspektywa czasowa pozwala zaplanować działania długofalowe, zwłaszcza w działaniach organizacyjnych podejmowanych dla rozwoju społecznego miasta. Główne działania inwestycyjne związane są III Okresem Programowania, to jest czasem do roku 2020, kiedy funkcjonować będzie Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020.

6.3. Komplementarność projektów i działań w ramach "LPR..."

Podejmowane działania w w/w obszarach będą przenikać się nawzajem, funkcjonować w całkowitej symbiozie, ponieważ: każda z inwestycji i inicjatywy podejmowanych z zakresu rozwoju infrastruktury służy realizacji celów społecznych i gospodarczych, a także osiągnięciu lepszych wskaźników środowiskowych, z kolei działania w sferze gospodarczej przyczyniają się do poprawy warunków życia w gminie, a inicjatywy w sferze społecznej mogą wpływać na wzrost aktywności gospodarczej mieszkańców.

Metodologia zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami/ przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi oraz pomiędzy działaniami różnych podmiotów i

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

funduszy na obszarze objętym programem rewitalizacji w sferach: przestrzennej, problemowej, proceduralno-instytucjonalnej, międzyokresowej, źródeł finansowania.

Tabela 31. Metodologia zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami oraz działaniami innych podmiotów na obszarze rewitalizacji

Obszary komplementarności	Opis metodologii zapewnienia komplementarności
Przestrzenna	Wszystkie projekty wpisane do Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 dotyczą obszaru rewitalizacji, charakteryzującego się najwyższym potencjałem rozwojowym, dzięki czemu efekty projektów oddziaływać będą pośrednio na pozostałe obszary gminy. W procesie programowania LPR pod uwagę wzięto wzajemne powiązania projektów rewitalizacyjnych w ramach sfer – społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej.
Problemowa	Projekty wskazane do realizacji przyczyniają się do rozwiązania problemów w sferach: społecznej, gospodarczej, technicznej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej tworząc tym samym spójną i komplementarną całość. Dla każdej ze sfer zaproponowano realizację działań o największym potencjale oddziaływania przestrzennego i problemowego. Wśród przykładów wymienić można przeciwdziałanie degradacji przestrzeni miejskiej, zabudowy mieszkaniowej, nadanie nowych funkcji istniejącym niezagospodarowanym budynkom, rozwój infrastruktury technicznej, zagospodarowanie przestrzeni publicznej, przeciwdziałanie patologiom społecznym, rozwój kapitału społecznego, lokalnego rynku pracy. Przedmiotowe przedsięwzięcia wpisują się w kierunki działań wynikające z dokumentów strategicznych gminy (Strategia Rozwoju Gminy, Strategia Rozwoju Turystyki, Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Dla Gminy Sulejów, Program Wspierania Rodziny w gminie Sulejów), dzięki czemu rozwiązują jednocześnie obszary problemowe na wielu płaszczyznach określonych przez ww. opracowania.
Proceduralno-instytucjonalna	Komplementarność proceduralno-instytucjonalna zapewniona zostanie poprzez powołanie interdyscyplinarnego Zespołu ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023, planowanego do powołania Zarządzeniem Burmistrza Sulejowa spośród głównych komórek merytorycznych oraz jednostek organizacyjnych Urzędu Miejskiego, zapewniających kompleksowość problemową oraz reprezentujących różne grupy interesów społeczności lokalnej. Projekty objęte LPR zostały zidentyfikowane w ramach zrealizowanych konsultacji społecznych i są oddolnymi inicjatywami zgłoszonymi przez poszczególne grupy interesariuszy (Gmina Sulejów, mieszkańcy, przedsiębiorcy). Wszystkie przedsięwzięcia wykazują spójność z celami i kierunkami działań wynikającymi z LPR. Zaplanowane przedsięwzięcia uzupełniają się wzajemnie. Wszystkie grupy interesariuszy posiadają potencjał do przygotowania wniosku aplikacyjnego oraz wdrożenia i rozliczenia dotacji. Z ramienia gminy Sulejów za aplikowanie o dofinansowanie i rozliczanie dotacji odpowiedzialny jest komórka organizacyjna ds. pozyskiwania i rozliczania środków zewnętrznych oraz Referat Infrastruktury i Gospodarki Przestrzennej.
Międzyokresowa	Projekty planowane do realizacji w programie rewitalizacji są uzupełnieniem i kontynuacją projektów realizowanych na terenie miasta w latach 2007-2015 w oparciu o dokumenty strategiczne gminy oraz Regionalny Program Operacyjny dla Województwa Łódzkiego na lata 2007-2013. W związku z powyższym zachowana zostanie ciągłość programowa, wykorzystane zostaną doświadczenia z poprzedniej perspektywy oraz wnioski z przeprowadzonych działań ewaluacyjnych.

Źródła finansowania	Wszystkie podmioty zaangażowane we wdrażanie projektów rewitalizacyjnych (gmina, przedsiębiorcy itd.) zakładają finansowanie projektów z wkładu własnego i/lub kredytu oraz funduszy strukturalnych UE, ze szczególnym uwzględnieniem Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Łódzkiego 2014-2020. Ponadto projekty rewitalizacyjne, wynikające z LPR będą uzupełniać i łączyć wsparcie ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego ze środkami pochodzącymi z: Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko 2014-2020, Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa 2014-2020, Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020, Programów Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Programów Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Rządowego Programu Na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych, Programu Fundusz Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020, Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Narodowego Programu Przebudowy Dróg Lokalnych. Dywersyfikacja źródeł finansowania pozwala założyć efektywne wdrożenie zakładanych projektów i osiągnięcie celów założonych przez niniejszy program.
---------------------	--

PLANOWANE DZIAŁANIA W OBSZARZE REWITALIZOWANYM

7.1. Planowane działania inwestycyjne

W "Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 wyznaczono projekty inwestycyjnych, na które składać się będą zadania realizowane według szczegółowych planów. Projekty te mają wymiar przestrzenny, ponieważ wprowadzają zmiany i porządkują przestrzeń publiczną Sulejowa, ale też mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców. Działania inwestycyjne mają też służyć wzrostowi aktywności gospodarczej, ożywieniu ruchu turystycznego i gwarantować wykorzystanie zasobów kulturowych i przyrodniczych miasta, a w konsekwencji doprowadzić do odnowy zdegradowanej części gminy Sulejów..

Na obszarze rewitalizowanym - Strefa śródmiejska – Centrum Sulejowa, wyznaczono do realizacji 5 projektów inwestycyjnych:

- 1) Rewitalizacja Centrum Sulejowa poprzez przebudowę Placu Straży i ul. Krakowskiej wraz z infrastrukturą komunalną
- 2) Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez zagospodarowanie terenu przy ulicy Szkolnej w Sulejowie na cele turystyczno – rekreacyjne
- 3) Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez przebudowę ulicy Rynek w Sulejowie
- 4) Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez budowę kładki pieszo rowerowej nad rz. Pilicą w celu rozwoju turystyki i rekreacji pieszo – rowerowej
- 5) Rewitalizacja obiektów zabytkowych przy ul. Podkurnędz

W wyniku aktualizacji Programu w roku 2021 dodano projekt:

1) Przebudowa targowiska miejskiego w Sulejowie wraz z urządzeniami budowlanymi – „Mój Rynek”

Tabela 32. Projekt - Rewitalizacja Centrum Sulejowa poprzez przebudowę Placu Straży i ul. Krakowskiej wraz z infrastrukturą komunalną

Opis projektu:	Konieczne jest przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszaru, przywrócenie mu historycznie spełnianej funkcji, a zwłaszcza funkcji centrotwórczej. Stworzenie miejsca atrakcyjnego dla mieszkańców i turystów: przestrzeni kulturowej, integracji społecznej, strefy ruchu pieszego, wydarzeń kulturalnych oraz powiązania z dotychczasową funkcją handlowo-usługową. Inwestycje rewitalizacyjne będą po przeprowadzeniu działań w zakresie infrastruktury technicznej sieciowej. Plac powinien odzyskać miejski charakter, funkcjonować w świadomości mieszkańców jako miejsce wypoczynku, miejsce reprezentujące gminę. Realizacja zaplanowanych zadań sprzyjać będzie ograniczeniu ubóstwa, bezrobocia, poprawie bezpieczeństwa oraz przeciwdziałaniu dyskryminacji grup wykluczonych lub narażonych na wykluczenie społeczne poprzez rozwój działalności gospodarczej na tym terenie.
Podmiot realizujący projekt	Gmina Sulejów, ul. Konecka 42, 97-330 Sulejów
Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizowanym. Projekt dotyczy zagospodarowania terenu obejmującego: Plac Straży, ulice: Szkolna, Polna i Górna oraz bulwary nadpiliczne.
Grupa docelowa	<ul style="list-style-type: none"> - mieszkańcy obszaru rewitalizacji; - przedsiębiorcy planujący rozpocząć działalność w obszarze rewitalizacji; - przedsiębiorcy działający w obszarze rewitalizacji; - instytucje publiczne z obszaru rewitalizacji; - organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji; - osoby niepełnosprawne.
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - wzmocnienie funkcji centrotwórczej - wyeksponowanie walorów śródmiejskich Sulejowa - zwiększenie funkcjonalności obszaru - zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego - swobodna komunikacja pieszo-rowerowa pomiędzy najważniejszymi obszarami miasta - poprawa ogólnego poziomu cywilizacyjnego w mieście - wzrost aktywności gospodarczej
Zakres rzeczowy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacja sieci podziemnych wod.-kan. oraz elektrycznych - oświetlenie słupowe odpowiadające miejskiemu charakterowi przestrzeni - przebieg ulicy Górnej przed budynkiem straży pozostaje zachowany z odnowioną jezdnią asfaltową - utworzenie parkingu przy ulicy Krakowskiej - centralna część placu - całkowicie wyłączona z możliwości ruchu pojazdów, wydzielona pasami zieleni - uporządkowanie istniejącej zieleni, wymiana chodników, instalacja monitoringu
Sfera oddziaływania	Projekt realizowany będzie oddziaływał w sferze: <ul style="list-style-type: none"> - przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej - poprzez modernizację infrastruktury technicznej oraz uporządkowania przestrzeni publicznej; - społecznej - poprzez ograniczenie problemów społecznych, takich jak

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

	<p>wykluczenie społeczne związane m.in. z niskim udziałem w kulturze i życiu społecznym;</p> <ul style="list-style-type: none"> - gospodarczej poprzez stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości - środowiskowej poprzez m.in. działania zwiększające efektywność energetyczną związaną z budową energooszczędnego oświetlenia oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> - powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich (CO38) - długość przebudowanych dróg gminnych
Szacowana wartość	<ul style="list-style-type: none"> - 5 000 000,00 PLN; w tym 4 250 000,00 RPO WŁ - EFRR, 750 000,00 Gmina Sulejów
Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba przedsiębiorstw ulokowanych na rewitalizowanych obszarach - liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne
Sposób oceny i mierzenia rezultatów	<p>Ocena i sposób mierzenia rezultatów prowadzony będzie zgodnie z zaplanowanym systemem monitorowania i ewaluacji. Ocena dokonywana w ramach systemu ewaluacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ex-ante - ocena poprzedzająca realizację procesu, - mid-term - ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, - ex-post - przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem <p>Ocena wskaźników realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 będzie dokonywana przez planowany do powołania Zespół ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sulejów na lata 2016-2023. Ocena dokonywana będzie w okresach trzyletnich – pierwsza w 2018 r., kolejna w 2021 r. oraz w 2024 r.</p>

Tabela 33. Projekt - Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez zagospodarowanie terenu przy ulicy Szkolnej w Sulejowie na cele turystyczno – rekreacyjne

Opis projektu:	<p>Teren ten powinien pełnić rekreacyjno – wypoczynkową funkcję uzupełniającą dla rewitalizowanych placów. Ze względu na turystyczny charakter Sulejowa należy stworzyć zaplecze dla osób odwiedzających miasto nastawionych na aktywną formę wypoczynku. Południowa część z atrakcyjnymi zadrzewieniami powinna dopełniać funkcję centrotwórczą rewitalizowanych placów poprzez stworzenie parku miejskiego z zapleczem rekreacyjno – wypoczynkowym. Parking powinien być ulokowany w północnej części ugoru, przystający do drogi krajowej nr 12, na której w tej okolicy usytuowane są przystanki komunikacji zbiorowej.</p>
Podmiot realizujący projekt	Gmina Sulejów, ul. Konecka 42, 97-330 Sulejów
Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizowanym. Projekt dotyczy zagospodarowania obszaru znajdującego się pomiędzy ul. Piotrkowską, Szkolną i Polną. Gmina Sulejów jest właścicielem niezagospodarowanego terenu przy ul. Szkolnej (ugór).
Grupa docelowa	<ul style="list-style-type: none"> - mieszkańcy obszaru rewitalizacji; - przedsiębiorcy planujący rozpocząć działalność w obszarze rewitalizacji; - przedsiębiorcy działający w obszarze rewitalizacji; - instytucje publiczne z obszaru rewitalizacji; - organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji;

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

	- osoby niepełnosprawne.
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - poprawa stanu technicznego przestrzeni publicznych - zapewnienie kompleksowości usług administracyjnych w centrum miasta - zapewnienie dostępu do rekreacji i wypoczynku - poprawa ogólnego poziomu cywilizacyjnego w mieście
Zakres rzeczowy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - w części północnej - parking samochodów osobowych na ok. 60 aut, dostępny z ulicy Szkolnej - w zachodniej części - centrum sportów raketowych: kort tenisowy, boiska do badmintonu lub siatkówki, terenowy stół do tenisa stołowego, siłownia terenowa - organizacja parku ze ścieżkami z przeznaczeniem dla biegaczy i do jazdy na rolkach, z infrastrukturą parkową, - w południowej części - wyгородzony żywopłotem teren przeznaczony dla zabaw dzieci młodszych (plac zabaw, mini park linowy) - modernizacja sieci podziemnych wod.-kan. oraz elektrycznych
Sfera oddziaływania	<p>Projekt realizowany będzie oddziaływał w sferze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej - poprzez modernizację infrastruktury technicznej oraz uporządkowania przestrzeni publicznej; - społecznej - poprzez ograniczenie problemów społecznych, takich jak wykluczenie społeczne związane m.in. z niskim udziałem w kulturze i życiu społecznym; - gospodarczej poprzez stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości - środowiskowej poprzez m.in. działania zwiększające efektywność energetyczną związaną z budową energooszczędnego oświetlenia oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> - otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich (CO38) - liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej - powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją
Szacowana wartość	<ul style="list-style-type: none"> - 2 500 000,00 PLN; w tym 2 125 000,00 RPO Wł - EFRR, 375 000,00 Gmina Sulejów
Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba przedsiębiorstw ulokowanych na rewitalizowanych obszarach - Wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne
Sposób oceny i mierzenia rezultatów	<p>Ocena i sposób mierzenia rezultatów prowadzony będzie zgodnie z zaplanowanym systemem monitorowania i ewaluacji. Ocena dokonywana w ramach systemu ewaluacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ex-ante - ocena poprzedzająca realizację procesu, - mid-term - ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, - ex-post - przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem - Ocena wskaźników realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 będzie dokonywana przez planowany do powołania Zespół ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sulejów na lata 2016-2023. Ocena dokonywana będzie w okresach trzyletnich – pierwsza w 2018 r., kolejna w 2021 r. oraz w 2024 r.

Tabela 34. Projekt - Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez przebudowę ulicy Rynek w Sulejowie

Opis projektu:	Projekt dotyczy zagospodarowania terenu w Części B Terenu 1., czyli ul. Rynek.
-----------------------	--

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

	<p>Konieczne jest przeprowadzenie kompleksowej rewitalizacji obszaru, przywrócenie mu historycznie spełnianej funkcji, stworzenie miejsca atrakcyjnego dla mieszkańców i turystów. Inwestycje rewitalizacyjne będą realizowane po przeprowadzeniu działań w zakresie infrastruktury technicznej sieciowej.</p> <p>Stary Rynek powinien uzyskać szerszą funkcję handlową, przyciągając mieszkańców i przyjezdnych poprzez dobrą komunikację z terenem miasta oraz z rzeką poprzez nową kładkę pieszo-jezdną łączącą dwa brzegi. Uporządkowanie, odnowienie oraz wydzielenie stref nawierzchni na komunikację samochodową, pieszą, jedną i handlową oraz skomunikowanie działek prywatnych z rewitalizowanym założeniem Starego Rynku powinno być priorytetem. Jednocześnie Rynek powinien wspierać funkcjonalnie Plac Straży poprzez okazjonalne imprezy handlowe odbywające się w jego obszarze. Planowana jest modernizacja infrastruktury podziemnej i naziemnej, oraz nowa aranżacja rynku wraz z otaczającymi terenami.</p>
Podmiot realizujący projekt	Gmina Sulejów, ul. Konecka 42, 97-330 Sulejów
Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizowanym. Projekt dotyczy zagospodarowania terenu ul. Rynek w Sulejowie.
Grupa docelowa	<ul style="list-style-type: none"> - mieszkańcy obszaru rewitalizacji; - przedsiębiorcy planujący rozpocząć działalność w obszarze rewitalizacji; - przedsiębiorcy działający w obszarze rewitalizacji; - instytucje publiczne z obszaru rewitalizacji; - organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji; - osoby niepełnosprawne.
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - wyeksponowanie walorów śródmiejskich Sulejowa - zwiększenie funkcjonalności obszaru - zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego - swobodna komunikacja pieszo-rowerowa pomiędzy najważniejszymi obszarami miasta - poszerzenie oferty edukacyjnej i kulturalnej MOK, Biblioteki i GCI - eliminacja niedogodności architektonicznych, również dla osób niepełnosprawnych - wzrost efektywności energetycznej budynków - stworzenie miejsca, które umożliwi rozwój współpracy władz samorządowych, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych, instytucji oświatowych i kulturalnych, przedsiębiorców oraz innych instytucji i stowarzyszeń - poprawa ogólnego poziomu cywilizacyjnego w mieście - wzrost aktywności gospodarczej
Zakres rzeczowy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - modernizacja infrastruktury: wymiana biegnących pod Rynkiem i w jego obrębie instalacji, skablowanie istniejących naziemnych sieci energetycznych, wymiana oświetlenia na oświetlenie słupowe odpowiadające miejskiemu charakterowi przestrzeni, zapewnienie punktów przyłączeniowych dla tymczasowych obiektów handlowych zlokalizowanych w części utwardzonej Rynku - wykonanie małej architektury: ławki, kosze - w części południowo-wschodniej Rynku wydzielenie miejsc postojowych dla samochodów i rowerów - od strony wału projektowane są ścieżki parkowe wraz z zejściem z kładki pieszo-jezdnej,

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

	<ul style="list-style-type: none"> - budowa ścieżki pieszo-rowerowej wzdłuż rzeki łączące bezpośrednio Rynek z ulicą Piotrkowską, - w obszarze Biblioteki, od strony północnej Rynku, zostanie wydzielony utwardzony skwer, - rozbudowa budynku Biblioteki pod salę widowiskową dla około 200 osób. - uporządkowanie istniejącej zieleni - wymiana chodników, - instalacja monitoringu
Sfera oddziaływania	<p>Projekt realizowany będzie oddziaływał w sferze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej - poprzez modernizację infrastruktury technicznej oraz uporządkowania przestrzeni publicznej; - społecznej - poprzez ograniczenie problemów społecznych, takich jak wykluczenie społeczne związane m.in. z niskim udziałem w kulturze i życiu społecznym; - gospodarczej poprzez stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości - środowiskowej poprzez m.in. działania zwiększające efektywność energetyczną związaną z budową energooszczędnego oświetlenia oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - Długość przebudowanych dróg gminnych
Szacowana wartość	<ul style="list-style-type: none"> - 5 000 000,00 PLN; w tym 4 250 000,00 RPO WŁ - EFRR, 750 000,00 Gmina Sulejów
Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem
Sposób oceny i mierzenia rezultatów	<p>Ocena i sposób mierzenia rezultatów prowadzony będzie zgodnie z zaplanowanym systemem monitorowania i ewaluacji. Ocena dokonywana w ramach systemu ewaluacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ex-ante - ocena poprzedzająca realizację procesu, - mid-term - ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, - ex-post - przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem - Ocena wskaźników realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 będzie dokonywana przez planowany do powołania Zespół ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sulejów na lata 2016-2023. Ocena dokonywana będzie w okresach trzyletnich – pierwsza w 2018 r., kolejna w 2021 r. oraz w 2024 r.

Tabela 35. Projekt - Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez budowę kładki pieszo rowerowej nad rz. Pilicą w celu rozwoju turystyki i rekreacji pieszo – rowerowe

Opis projektu:	<p>Inicjatywa na służyć połączeniu dwóch historycznie ukształtowanych rynków Miasta Sulejowa, ma ona polegać na odtworzeniu- istniejącego przed wojną - mostku, kładki przez rzekę. Planuje się wykonanie mostku do przejścia pieszego łącznie ze ścieżką rowerową.</p> <p>Ze względu na zapewnienie bardziej komfortowej i bezpieczniejszej przeprawy przejmie znaczną część pieszych i rowerzystów, co przełoży się na atrakcyjność usługową i turystyczną obiektów zlokalizowanych przy placach. Drugim czynnikiem przemawiającym za powstaniem kładki jest zapewnienie obsługi turystów rowerowych poprzez połączenie przeprawy z siecią ścieżek rowerowych łączących lewobrzeżne tereny Pilicy z trasami prowadzącymi do terenów atrakcyjnych turystycznie na Podklasztorzu.</p>
-----------------------	---

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Podmiot realizujący projekt	Gmina Sulejów, ul. Konecka 42, 97-330 Sulejów
Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizowanym. Inwestycja zlokalizowana na linii pomiędzy ul. Plac Straży a ul. Rynek w Sulejowie.
Grupa docelowa	<ul style="list-style-type: none"> - mieszkańcy obszaru rewitalizacji; - przedsiębiorcy planujący rozpocząć działalność w obszarze rewitalizacji; - przedsiębiorcy działający w obszarze rewitalizacji; - instytucje publiczne z obszaru rewitalizacji; - organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji; - osoby niepełnosprawne.
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - odtworzenie historycznego układu dwóch rynków sulejowskich połączonych kładką - stworzenie ważnego elementu centrotwórczego przestrzeni miejskiej - swobodna komunikacja pieszo-rowerowa pomiędzy najważniejszymi obszarami miasta - zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego poprzez znaczne ograniczenie ruchu pieszego i rowerowego na moście przy trasie krajowej nr 12
Zakres rzeczowy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - wyznaczenie lokalizacji mostku o rozpiętości 69 m (projekt uzgodniony z RZGW) - budowa obiektu wraz z dogodnymi zejściami po obu stronach rzeki na bulwary przyrzeczne, włączenie kładki w zagospodarowanie obu rynków
Sfera oddziaływania	<p>Projekt realizowany będzie oddziaływał w sferze:</p> <ul style="list-style-type: none"> - przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej - poprzez modernizację infrastruktury technicznej oraz uporządkowania przestrzeni publicznej; - społecznej - poprzez ograniczenie problemów społecznych, takich jak wykluczenie społeczne związane m.in. z niskim udziałem w kulturze i życiu społecznym; - gospodarczej poprzez stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości - środowiskowej poprzez m.in. działania zwiększające efektywność energetyczną związaną z budową energooszczędnego oświetlenia oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba wybudowanej infrastruktury turystycznej - Powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją
Szacowana wartość	<ul style="list-style-type: none"> - 3 500 000,00 PLN; w tym 2 975 000,00 RPO WŁ - EFRR, 525 000,00 Gmina Sulejów
Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba obiektów dostosowanych do osób z niepełnosprawnościami
Sposób oceny i mierzenia rezultatów	<p>Ocena i sposób mierzenia rezultatów prowadzony będzie zgodnie z zaplanowanym systemem monitorowania i ewaluacji. Ocena dokonywana w ramach systemu ewaluacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ex-ante - ocena poprzedzająca realizację procesu, - mid-term - ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, - ex-post - przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem - Ocena wskaźników realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 będzie dokonywana przez planowany do powołania Zespół ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sulejów na lata 2016-2023. Ocena dokonywana będzie w okresach trzyletnich – pierwsza w 2018 r., kolejna w 2021 r. oraz w 2024 r.

Tabela 36. Projekt - Rewitalizacja obiektów zabytkowych przy ul. Podkurnędz

Opis projektu:	Neogotycki kościół pw. św. Floriana w Sulejowie góruje nad centrum miasta, jest to obiekt, który stanowi cenne dziedzictwo gminy. Dobrze wyeksponowany, odnowiony, z zagospodarowanymi terenami wokół stanowiłby uzupełnienie części rewitalizacji przeprowadzanej na terenie śródmieścia. Do zadań należy: przeprowadzenie renowacji obiektów, zabezpieczenie budynków przed zniszczeniem, zagospodarowanie nieużytkowanych obiektów i przestrzeni itp. Prace będą wykonywane w zakresie wskazanym i pod kierunkiem Konserwatora zabytków.
Podmiot realizujący projekt	Gmina Sulejów, ul. Konecka 42, 97-330 Sulejów Parafia rzymskokatolicka pw. św. Floriana w Sulejowie
Lokalizacja	Projekt realizowany na obszarze rewitalizowanym. Zabytkowe obiekty znajdujące się przy ul. Podkurnędz w Sulejowie tj. Neogotycki kościół pw. św. Floriana w Sulejowie, budynek dawnej parafii, Kaplica Najświętszej Marii Panny.
Grupa docelowa	<ul style="list-style-type: none"> - mieszkańcy obszaru rewitalizacji; - przedsiębiorcy planujący rozpocząć działalność w obszarze rewitalizacji; - przedsiębiorcy działający w obszarze rewitalizacji; - instytucje publiczne z obszaru rewitalizacji; - organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji; - osoby niepełnosprawne.
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - wyeksponowanie walorów zabytkowego kościoła - lepsza obsługa ruchu turystycznego - poprawa dostępności obiektów dla zwiedzających
Zakres rzeczowy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - przeprowadzenie napraw, remontów, modernizacji obiektów - adaptacja budynku starej plebani na cele społeczne i kulturalne - adaptacja obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych - wprowadzenie zabezpieczeń przeciwpożarowych i antywłamaniowych - przeprowadzenie oznakowania obiektów
Sfera oddziaływania	Projekt realizowany będzie oddziaływał w sferze: <ul style="list-style-type: none"> - przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej - poprzez modernizację infrastruktury technicznej oraz uporządkowania przestrzeni publicznej; - społecznej - poprzez ograniczenie problemów społecznych, takich jak wykluczenie społeczne związane m.in. z niskim udziałem w kulturze i życiu społecznym; - gospodarczej poprzez stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości - środowiskowej poprzez m.in. działania zwiększające efektywność energetyczną związaną z budową energooszczędnego oświetlenia oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii
Wskaźniki produktu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba zabytków nieruchomości objętych wsparciem - powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - liczba wspartych obiektów infrastruktury zlokalizowanych na rewitalizowanych obszarach
Szacowana wartość	<ul style="list-style-type: none"> - 2 000 000,00 PLN; w tym 400 000,00 RPO WŁ - EFRR, 300 000,00 Gmina Sulejów, 300 000,00 Parafia rzymskokatolicka pw. św. Floriana w Sulejowie 1 000 000,00 Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego 400 000,00 RPO WŁ – EFRR -2014-2020

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Wskaźniki rezultatu	<ul style="list-style-type: none"> - liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem - wzrost oczekiwanej liczby odwiedzin w objętych wsparciem miejscach należących do dziedzictwa kulturalnego i naturalnego oraz stanowiących atrakcje turystyczne
Sposób oceny i mierzenia rezultatów	<p>Ocena i sposób mierzenia rezultatów prowadzony będzie zgodnie z zaplanowanym systemem monitorowania i ewaluacji. Ocena dokonywana w ramach systemu ewaluacji:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ex-ante - ocena poprzedzająca realizację procesu, - mid-term - ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, - ex-post - przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem <p>Ocena wskaźników realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 będzie dokonywana przez planowany do powołania Zespół ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sulejów na lata 2016-2023. Ocena dokonywana będzie w okresach trzyletnich – pierwsza w 2018 r., kolejna w 2021 r. oraz w 2024 r.</p>

Tabela 37. Projekt – Przebudowa targowiska miejskiego w Sulejowie wraz z urządzeniami budowlanymi – „Mój Rynek”

Opis projektu:	<p>Celem inwestycji jest zachowanie dotychczasowej funkcji targowiska miejskiego z przeznaczeniem na handel i usługi w postaci miejskiego placu targowego. Projekt powinien realizować zadanie podniesienia kultury handlu oraz poprawę warunków sanitarnych, komunikacji i organizacji targu w celu poprawy konkurencyjności produktów producentów rolnych oraz promocji produktów na rynku. Projekt ma ożywić strefę rewitalizacji pod względem gospodarczym, stworzyć rynek zbytu na artykuły wytwarzane w mieście i wokół niego.</p> <p>Realizacja zaplanowanych zadań sprzyjać będzie ograniczeniu ubóstwa, bezrobocia, poprawie bezpieczeństwa oraz przeciwdziałaniu dyskryminacji grup wykluczonych lub narażonych na wykluczenie społeczne poprzez rozwój działalności gospodarczej na tym terenie.</p>
Podmiot realizujący projekt	Gmina Sulejów, ul. Konecka 42, 97-330 Sulejów
Lokalizacja	<p>Projekt realizowany na obszarze rewitalizowanym.</p> <p>Przedmiotowa przebudowa istniejącego targowiska miejskiego w Sulejowie, zlokalizowana jest w południowo – wschodniej części Sulejowa. Teren otoczony jest zabudowaniami usługowo – handlowymi, zabudową mieszkaniową od południa. Od strony wschodniej i północnej plac targowy ograniczają drogi gminne. Od wschodu ul. Wschodnią a od północy ul. Góra Strzelecka.</p> <p>Przebudowa części targowiska obejmuje działki o nr ewid. 234/4, 235/6, 235/7, 233/2, obr. 0007 m. Sulejów, powiat piotrkowski, woj. łódzkie.</p>
Grupa docelowa	<ul style="list-style-type: none"> - mieszkańcy obszaru rewitalizacji; - przedsiębiorcy planujący rozpocząć działalność w obszarze rewitalizacji; - przedsiębiorcy działający w obszarze rewitalizacji; - instytucje publiczne z obszaru rewitalizacji; - organizacje pozarządowe z obszaru rewitalizacji;

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

	- osoby niepełnosprawne.
Cele projektu:	- wzrost aktywności gospodarczej - wzmocnienie funkcji centrotwórczej - zwiększenie funkcjonalności obszaru - zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego - poprawa ogólnego poziomu cywilizacyjnego w mieście
Zakres rzeczowy projektu:	- prace ziemne - w zakresie obsługi komunikacyjnej przewiduje się wykonanie parkingu w rejonie wjazdu od ul. Wschodniej wraz z wykonaniem koniecznych robót ziemnych i zastosowaniem rozwiązań technicznych zapewniających wymaganą nośność i stateczność budowli ziemnych oraz konstrukcji nawierzchni - wykonanie ciągu pieszego wzdłuż miejsc parkingowych od strony północnej, utwardzonej z kostki o średniej szerokości 1,5 m wraz z wykonaniem koniecznych robót ziemnych i zastosowaniem rozwiązań technicznych zapewniających wymaganą nośność i stateczność podłoża i konstrukcji nawierzchni, - dostawa, wprowadzenie elementów małej architektury - wykonanie miejsca drobnego handlu,
Sfera oddziaływania	Projekt realizowany będzie oddziaływał w sferze: - przestrzenno-funkcjonalnej oraz technicznej - poprzez modernizację infrastruktury technicznej oraz uporządkowania przestrzeni publicznej; - społecznej - poprzez ograniczenie problemów społecznych, takich jak wykluczenie społeczne związane m.in. z bezrobociem - gospodarczej poprzez stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości - środowiskowej poprzez m.in. uporządkowanie terenu, zapewnienie poprawnego spływu wód powierzchniowych,
Wskaźniki produktu	- powierzchnia obszarów objętych rewitalizacją - otwarta przestrzeń utworzona lub rekultywowana na obszarach miejskich (CO38)
Szacowana wartość	- 2 000 000,00 PLN; w tym 1 000 000,00 PROW, 1 000 000,00 Gmina Sulejów
Wskaźniki rezultatu	- liczba przedsiębiorstw ulokowanych na rewitalizowanych obszarach - liczba osób korzystających z obiektów objętych wsparciem
Sposób oceny i mierzenia rezultatów	Ocena i sposób mierzenia rezultatów prowadzony będzie zgodnie z zaplanowanym systemem monitorowania i ewaluacji. Ocena dokonywana w ramach systemu ewaluacji: - ex-ante - ocena poprzedzająca realizację procesu, - mid-term - ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, - ex-post - przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem Ocena wskaźników realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 będzie dokonywana przez planowany do powołania Zespół ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sulejów na lata 2016-2023..

7.2. Planowane działania społeczne

Oprócz szczegółowo opisanych przedsięwzięć nie wyklucza się podjęcia innych działań na rzecz wyprowadzenia zdelimitowanego obszaru ze stanu kryzysowego. Należy pamiętać, że zdiagnozowane problemy dotyczące społeczność lokalną na przestrzeni lat mogą ewoluować i w konsekwencji wyznaczać nowe cele i potrzeby. Dlatego też aby zapewnić elastyczność Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów poniżej zaprezentowano zakres tematyczny projektów, które będą mogły być podejmowane w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji: **Na obszarze rewitalizowanym - Strefa śródmiejska – Centrum Sulejowa, wyznaczono do realizacji następujące działania:**

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Tabela 38. Planowane działania społeczne (organizacyjne) "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023"

Planowane działanie	Oczekiwane rezultaty	Termin realizacji działania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Szacunkowe koszty	Grupa docelowa
Zahamowanie negatywnych tendencji społecznych w rodzinach poprzez szerokie działania instytucji pomocy społecznej i innych podmiotów działających w tym obszarze	Ograniczanie niekorzystnych zjawisk w rodzinach: przemocy, uzależnień, bezradności, poprzez działania edukacyjne, wspierające i pomoc materialną i instytucjonalną.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie Placówki oświatowe i opieki zdrowotnej Fundacje i stowarzyszenia	300 000,00 PLN G. Sulejów: 45 000,00 RPO WŁ- EFS : 255 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Zwiększenie dostępu do edukacji, kultury, sportu, rekreacji oraz wspieranie działań z zakresu organizacji czasu wolnego dzieci, młodzieży i całych rodzin	Wszechstronne wykształcenie i aktywizacja mieszkańców.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie Placówki oświatowe i opieki zdrowotnej Fundacje i stowarzyszenia	1 000 000,00 PLN G. Sulejów: 150 000,00 RPO WŁ - EFS : 850 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Wzmocnienie partnerstwa instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej	Wspomaganie osób długotrwale bezrobotnych poprzez działania aktywizujące, staże, pożyczki i inne formy pomocy	W sposób ciągły	Gmina Sulejów, Powiatowy Urząd Pracy w Piotrkowie Trybunalskim Fundacje i stowarzyszenia	500 000,00 PLN G. Sulejów: 75 000,00 RPO WŁ - EFS: 425 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Edukacja zdrowotna społeczeństwa	Promowanie dostępnych form profilaktyki zdrowotnej, w tym profilaktyki uzależnień oraz zdrowego stylu życia.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów, Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejowie Placówki opieki zdrowotnej, Fundacje i stowarzyszenia	200 000,00 PLN G. Sulejów: 30 000,00 RPO WŁ - EFS : 170 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Wsparcie dla liderów lokalnych i inicjatyw oddolnych	Wzrost udziału społeczeństwa w kształtowaniu życia na terenie miasta i gminy.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów, Miejski Ośrodek Kultury w Sulejowie Biblioteka Miejska w Sulejowie , Fundacje i stowarzyszenia	100 000,00 PLN G. Sulejów: 15 000,00 RPO WŁ - EFS : 85 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Działania na rzecz tworzenia społeczeństwa informacyjnego	Ułatwienie dostępu do nowoczesnych technologii dla mieszkańców, promocja innowacyjnych form kształcenia, zapobieganie wykluczeniu informatycznemu seniorów.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów, Miejski Ośrodek Kultury w Sulejowie Biblioteka Miejska w Sulejowie, Gminne Centrum Informacji Fundacje i stowarzyszenia	200 000,00 PLN G. Sulejów: 30 000,00 RPO WŁ - EFS : 170 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Umocnienie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej	Wzmocnienie utożsamienia się mieszkańców z miastem.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów, Miejski Ośrodek Kultury w Sulejowie Biblioteka Miejska w Sulejowie , Fundacje i stowarzyszenia	200 000,00 PLN G. Sulejów: 30 000,00 RPO Wł - EFS : 170 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Stworzenie atrakcyjnego kalendarza imprez kulturalnych i edukacyjnych na bazie zrewitalizowanych obszarów i obiektów (festyny rodzinne, biesiady, koncerty plenery i wystawy, święta państwowe, obchody rocznic historycznych, itp.)	Wykorzystanie obiektów i obszarów zrewitalizowanych dla pobudzenia życia społecznego i kulturalnego miasta.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów, Miejski Ośrodek Kultury w Sulejowie , Biblioteka Miejska w Sulejowie, Gminne Centrum Informacji przyszłe Centrum Informacji Turystycznej Fundacje i stowarzyszenia	200 000,00 PLN G. Sulejów: 30 000,00 RPO Wł - EFS : 170 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami	Poprawa komunikacji oraz aktywizacja środowisk lokalnych w celu rozwiązywania problemów społecznych.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów Fundacje i stowarzyszenia	100 000,00 PLN G. Sulejów: 15 000,00 RPO Wł - EFS : 85 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

7.3. Planowane działania gospodarcze

Tabela 39. Planowane działania gospodarcze (organizacyjne) "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016 - 2023"

Planowane działanie	Oczekiwane rezultaty	Termin realizacji działania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Szacunkowe koszty	Grupa docelowa
Podejmowanie działań wspierających dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw w działalności produkcyjnej i usługowej	Wzrost liczby podmiotów w sektorze MŚP.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów	200 000,00 PLN G. Sulejów: 30 000,00 RPO Wł - EFS : 170 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Stymulowanie rozwoju specjalistycznych usług dla różnych grup odbiorców (np.: obsługi ruchu turystycznego, opieki nad osobami starszymi, itp.)	Wzrost wyspecjalizowanych usług.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów	200 000,00 PLN G. Sulejów: 30 000,00 RPO Wł - EFS : 170 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Utworzenie Centrum Informacji Turystycznej w strefie śródmiejskiej	Profesjonalna obsługa ruchu turystycznego.	2017	Gmina Sulejów przyszłe Centrum Informacji Turystycznej	120 000,00 PLN G. Sulejów: 40 000,00 PROW: 80 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej miasta i gminy	Przyciągnięcie inwestorów zewnętrznych tworzących nowe miejsca pracy.	2017	Gmina Sulejów	50 000,00 PLN G. Sulejów:	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Wspieranie inicjatyw ponadgminnych w celu tworzenia spójnych projektów turystycznych opartych o walory danego regionu	Współpraca dla rozwoju ruchu turystycznego w mieście i regionie.	W sposób ciągły	Gmina Sulejów przyszłe Centrum Informacji Turystycznej Partnerstwo Obszaru Funkcjonalnego Dolina Rzeki Pilicy	1 000 000,00 PLN G. Sulejów: 300 000,00 PROW: 700 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Budowa i promocja lokalnej marki „Sulejów”	Kompleksowe działania promocyjne skierowane do szerokiego kręgu odbiorców (turystów, inwestorów, gości, itp).	W sposób ciągły	Gmina Sulejów	500 000,00 PLN G. Sulejów: 75 000,00 PROW: 250 000,00 RPO WŁ - EFRR: 175 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Utworzenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji	Zarządzanie powstałą bazą sportowo-rekreacyjną i organizacja życia sportowego.	2016 - 2023	Gmina Sulejów przyszły Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji	3 000 000,00 PLN G. Sulejów: 450 000,00 RPO WŁ - EFRR : 2 550 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

7.4. Planowane działania przestrzenne i infrastrukturalne

Tabela 40. Planowane działania przestrzenne i infrastrukturalne (organizacyjne) "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023"

Planowane działanie	Oczekiwane rezultaty	Termin realizacji działania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Szacunkowe koszty	Grupa docelowa
Opracowanie i przyjęcie Planu Ochrony Parku Kulturowego dla strefy śródmiejskiej Sulejowa	Wprowadzenie zasad kształtowania przestrzeni śródmiejskiej z zachowaniem ładu i estetyki oraz wyeksponowaniem walorów.	2016 - 2023	Gmina Sulejów Inwestorzy prywatni Wojewódzki Konserwator Zabytków	100 000,00 PLN G. Sulejów	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Realizacja działań w stosunku do obiektów zabytkowych zawartych w Programie Opieki nad Zabytkami poprzez opracowanie Planu Ochrony Parku Kulturowego Sulejów Podklasztorze	Ochrona zabytkowych obiektów i przestrzeni oraz wyeksponowanie i wykorzystanie w rozwoju społeczno-gospodarczym walorów w/w obiektów.	2016 - 2023	Gmina Sulejów Parafia rzymskokatolicka pw. Najświętszej Maryi Panny i św. Tomasza Kantuaryjskiego Fundacja Obiekt	100 000,00 PLN G. Sulejów	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

			Zabytkowy Opactwo Cystersów w Sulejowie Parafia rzymskokatolicka pw. św. Floriana Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego Wojewódzki Konserwator Zabytków		
Zapewnienie bezpieczeństwa komunikacyjnego w centrum miasta poprzez modernizację i rozbudowę dróg w centrum miasta.	Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym i pieszym w niewralgicznych rejonach miasta.	2016 - 2023	Gmina Sulejów Zarząd Dróg Powiatowych	2 000 000,00 PLN G. Sulejów	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i przyłączy do budynków indywidualnych	Wzrost wyposażenia budynków w infrastrukturę sieciową.	2016 - 2023	Gmina Sulejów Miejski Zakład Komunalny w Sulejowie	1 500 000,00 PLN G.Sulejów:225 000,00 RPO WŁ - EFRR: 750 000,00 WFOŚiGW: 525 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Wspieranie wzrostu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i budynków prywatnych (termomodernizacje i modernizacje źródeł ciepła)	Obniżenie kosztów utrzymania budynków i ochrona środowiska naturalnego.	2016 - 2023	Gmina Sulejów Inwestorzy prywatni	2 000 000,00 PLN G.Sulejów:300 000,00 RPO WŁ - EFRR: 1 000 000,00 WFOŚiGW: 700 000,00	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji
Wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w budynkach użyteczności publicznej, przedsiębiorstwach i budynkach prywatnych	Zwiększenie udziału energii pochodzącej z ekologicznych źródeł w sumie wykorzystywanej energii w mieście.	2016 - 2023	Gmina Sulejów Inwestorzy prywatni	3 000 000,00 PLN G. Sulejów: 500 000,00 RPO WŁ - EFRR: 1 500 000 WFOŚiGW: 1 000 000,000	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji

Wymienione powyżej zadania inwestycyjne i nie inwestycyjne mają na celu oddziaływanie na grupę docelową jaką będą mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Ze względu na charakter powyższych działań także pośrednio uczestnikami procesu rewitalizacji będą mieszkańcy spoza obszaru rewitalizacji oraz turyści i inni odwiedzający Gminę Sulejów.

INDYKATYWNE RAMY FINANSOWE W ODNIESIENIU DO PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI MIASTA I GMINY SULEJÓW NA LATA 2016-2023

8.1. Plan finansowy

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne, uwzględnione w Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów obejmują zarówno zadania o charakterze głównym, jak i zadania uzupełniające, których realizacja uzależniona została przede wszystkim od możliwości finansowych gminy oraz stopnia efektywności pozyskiwania środków na realizację poszczególnych projektów. Przewidywanym głównym źródłem finansowania projektów w ramach Programu Rewitalizacji będą środki Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa łódzkiego na lata 2014-2020. Ponadto, w celu zapewnienia komplementarności finansowej projektów należy mieć na uwadze możliwości finansowania z innych dostępnych źródeł, w tym z krajowych funduszy europejskich (np. PO WER, PO IŚ, PO PC), ze środków celowych będących w dyspozycji Ministerstw (np. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej), innych środków regionalnych i lokalnych, w tym z budżetów JST czy środków prywatnych podmiotów. Wartość projektów ma charakter szacunkowy i w rzeczywistości może ulec zmianie.

Tabela 41. Plan finansowy realizacji "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023"

Planowane działanie	Źródła finansowania	Wartość zadania
PLANOWANE DZIAŁANIA INWESTYCYJNE		
Rewitalizacja Centrum Sulejowa poprzez przebudowę Placu Straży i ul. Krakowskiej wraz z infrastrukturą komunalną	Gmina Sulejów : 750 000,00 PLN EFRR w ramach RPO WŁ - 2014-2020 : 4 250 000,00 PLN	5 000 000,00 PLN
Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez zagospodarowanie terenu przy ulicy Szkolnej w Sulejowie na cele turystyczno – rekreacyjne	Gmina Sulejów : 375 000,00 PLN EFRR w ramach RPO WŁ - 2014-2020: 2 125 000,00 PLN	2 500 000,00 PLN
Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez przebudowę ulicy Rynek w Sulejowie	Gmina Sulejów : 750 000,00 PLN EFRR w ramach RPO WŁ - 2014-2020: 4 250 000,00 PLN	5 000 000,00 PLN
Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez budowę kładki pieszo rowerowej nad rz. Pilicą w celu rozwoju turystyki i rekreacji pieszo – rowerowej	Gmina Sulejów : 525 000,00 PLN EFRR w ramach RPO WŁ - 2014-2020: 2 975 000,00 PLN	3 500 000,00 PLN
Rewitalizacja obiektów zabytkowych przy ul. Podkurnędz	Gmina Sulejów : 300 000,00 PLN Parafia rzymskokatolicka pw. św. Floriana w Sulejowie : 300 000,00 PLN Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego : 1 000 000,00 PLN EFRR w ramach RPO WŁ - 2014-2020 : 400 000,00 PLN	2 000 000,00 PLN
Przebudowa targowiska miejskiego w Sulejowie wraz z urządzeniami budowlanymi – „Mój Rynek”	Gmina Sulejów : 1 000 000,00 PLN w ramach PROW - 2014-2020 Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich - 990.000,00 PLN	2 000 000,00 PLN

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

PLANOWANE DZIAŁANIA SPOŁECZNE		
Zahamowanie negatywnych tendencji społecznych w rodzinach poprzez szerokie działania instytucji pomocy społecznej i innych podmiotów działających w tym obszarze	Gmina Sulejów: 45 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020 : 255 000,00 PLN	300 000,00 PLN
Zwiększenie dostępu do edukacji, kultury, sportu, rekreacji oraz wspieranie działań z zakresu organizacji czasu wolnego dzieci, młodzieży i całych rodzin	Gmina Sulejów: 150 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020: 850 000,00 PLN	1 000 000,00 PLN
Wzmocnienie partnerstwa instytucji rynku pracy, instytucji pomocy i integracji społecznej	Gmina Sulejów: 75 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020: 425 000,00 PLN	500 000,00 PLN
Edukacja zdrowotna społeczeństwa	Gmina Sulejów: 30 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020: 170 000,00 PLN	200 000,00 PLN
Wsparcie dla liderów lokalnych i inicjatyw oddolnych	Gmina Sulejów: 15 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020: 85 000,00 PLN	100 000,00 PLN
Działania na rzecz tworzenia społeczeństwa informacyjnego	Gmina Sulejów: 30 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020 : 170 000,00 PLN	200 000,00 PLN
Umocnienie wielokulturowego bogactwa oraz tożsamości lokalnej i regionalnej	Gmina Sulejów: 30 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020: 170 000,00 PLN	200 000,00 PLN
Stworzenie atrakcyjnego kalendarza imprez kulturalnych i edukacyjnych na bazie zrewitalizowanych obszarów i obiektów (festyny rodzinne, biesiady, koncerty plenery i wystawy, święta państwowe, obchody rocznic historycznych, itp.)	Gmina Sulejów: 30 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020: 170 000,00 PLN	200 000,00 PLN
Współpraca z instytucjami, stowarzyszeniami, organizacjami pozarządowymi i mieszkańcami	Gmina Sulejów: 15 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020: 85 000,00 PLN	100 000,00 PLN
PLANOWANE DZIAŁANIA GOSPODARCZE		
Podejmowanie działań wspierających dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw w działalności produkcyjnej i usługowej	Gmina Sulejów: 30 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020: 170 000,00 PLN	200 000,00 PLN
Stymulowanie rozwoju specjalistycznych usług dla różnych grup odbiorców (np.: obsługi ruchu turystycznego, opieki nad osobami starszymi, itp.)	Gmina Sulejów: 30 000,00 PLN EFS w ramach RPO Wł- 2014-2020: 170 000,00 PLN	200 000,00 PLN
Utworzenie Centrum Informacji Turystycznej w strefie śródmiejskiej	Gmina Sulejów: 40 000,00 PLN PROW 2014 - 2020: 80 000,00 PLN	120 000,00 PLN
Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu promocji gospodarczej i inwestycyjnej miasta i gminy	Gmina Sulejów	50 000,00 PLN
Wspieranie inicjatyw ponadgminnych w celu tworzenia spójnych projektów turystycznych	Gmina Sulejów: 300 000,00 PLN	1 000 000,00 PLN

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

opartych o walory danego regionu	PROW 2014 - 2020: 700 000,00 PLN	
Budowa i promocja lokalnej marki „Sulejów”	Gmina Sulejów: 75 000,00 PLN PROW 2014 - 2020: 250 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł-2014-2020:175 000,00PLN	500 000,00 PLN
Utworzenie Miejskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji	Gmina Sulejów : 450 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł-2014-2020:2 550 000,00PLN	3 000 000,00 PLN
PLANOWANE DZIAŁANIA PRZESTRZENNE I INFRASTRUKTURALNE		
Opracowanie i przyjęcie Planu Ochrony Parku Kulturowego dla strefy śródmiejskiej Sulejowa	Gmina Sulejów	100 000,00 PLN
Realizacja działań w stosunku do obiektów zabytkowych zawartych w Programie Opieki nad Zabytkami poprzez opracowanie Planu Ochrony Parku Kulturowego Sulejów Podklasztorze	Gmina Sulejów	100 000,00 PLN
Zapewnienie bezpieczeństwa komunikacyjnego w centrum miasta poprzez modernizację i rozbudowę dróg w centrum miasta.	Gmina Sulejów	2 000 000,00 PLN
Wspieranie rozwoju infrastruktury technicznej i przyłączy do budynków indywidualnych	Gmina Sulejów:225 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł - 2014-2020: 750000,00 PLN WFOŚiGW w Łodzi: 525 000,00	1 500 000,00 PLN
Wspieranie wzrostu efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej, przedsiębiorstw i budynków prywatnych (termomodernizacje i modernizacje źródeł ciepła)	Gmina Sulejów: 300 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł: 1 000 000,00 PLN WFOŚiGW w Łodzi: 700 000,00 PLN	2 000 000,00 PLN
Wspieranie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych w budynkach użyteczności publicznej, przedsiębiorstwach i budynkach prywatnych	Gmina Sulejów: 500 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł: 1 500 000 PLN WFOŚiGW w Łodzi: 1 000 000,000 PLN	3 000 000,00 PLN
PLANOWANE INWESTYCJE NA OBSZARACH WSPIERAJĄCYCH PROCESY REWITALIZACYJNE		
Wyeksponowanie walorów zabytkowego zespołu klasztorowego opactwa cystersów	Gmina Sulejów: 1 000 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł lub POiŚ: 4 000 000,00 PLN	5 000 000,00 PLN
Poprawa infrastruktury kultury i promocja walorów zabytkowego zespołu klasztorowego Opactwa Cystersów	Gmina Sulejów: 1 000 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł lub POiŚ: 4 000 000,00 PLN	5 000 000,00 PLN
Modernizacja i przebudowa infrastruktury turystycznej zabytkowego obiektu Hotelu Podklasztorze i jego otoczenia	Gmina Sulejów: 1 000 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł lub POiŚ: 4 000 000,00 PLN	5 000 000,00 PLN
Kompleksowe zagospodarowanie terenu Polany w celu rozwoju funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnych i sportowych	Gmina Sulejów: 3 000 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł: 12 000 000,00 PLN	15 000 000,00PLN
Utworzenie ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Pilicy	Gmina Sulejów: 500 000,00 PLN EFRR w ramach RPO Wł lub POiŚ: 1 500 000,00 PLN	2 000 000,00 PLN

8.2. Planowane inwestycje na obszarach wspierających procesy rewitalizacyjne

W trakcie opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji, tak na etapie diagnozowania jak i opracowania dokumentu, okazało się że poza obszarem zdegradowanym znajdują się tereny które są niezwykle ważne dla rozwoju Miasta i Gminy Sulejów. Zaklasyfikowano je jako obszary wspierające proces rewitalizacji. Aby mogły spełnić swoją rolę należy, na ich terenie podjąć następujące działania:

- Wyeksponowanie walorów zabytkowego zespołu klasztornego opactwa cystersów
- Poprawa infrastruktury kultury i promocja walorów zabytkowego zespołu klasztornego Opactwa Cystersów
- Modernizacja i przebudowa infrastruktury turystycznej zabytkowego obiektu Hotelu Podklasztorze i jego otoczenia
- Projekt - Kompleksowe zagospodarowanie terenu Polany w celu rozwoju funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnych i sportowych

Tabela 429. Projekt - Wyeksponowanie walorów zabytkowego zespołu klasztornego opactwa cystersów

Opis projektu:	Projekt dotyczy działań na terenie zabytkowego klasztoru cysterskiego, które będą wykonywane w zakresie wskazanym i pod kierunkiem wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Do zadań tych należy: przeprowadzenie renowacji obiektów, zabezpieczenie budynków przed zniszczeniem, zagospodarowanie nieużytkowanych obiektów i przestrzeni itp.
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> – wyeksponowanie i wszechstronne wykorzystanie walorów zabytkowego zespołu klasztornego – lepsza obsługa ruchu turystycznego – poprawa dostępności obiektów dla zwiedzających
Zakres rzeczowy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzenie napraw, remontów, modernizacji obiektów – adaptacja obiektów do pełnienia nowych funkcji społecznych – poprawa funkcjonalności i zabezpieczenie zbiorów Muzeum klasztornego – oświetlenie obiektów – wprowadzenie zabezpieczeń przeciwpożarowych i antywłamaniowych – wyznaczenie i budowa miejsc odpoczynku z małą architekturą (tj. ławeczkami, koszami, miejscami postojowymi dla rowerów itp.) – przeprowadzenie oznakowania obiektów
Szacunkowa wartość	– 5 000 000,00 PLN w tym 4 000 000,00 PLN - EFRR w ramach RPO WŁ lub POiŚ

Tabela 43. Projekt Poprawa infrastruktury kultury i promocja walorów zabytkowego zespołu klasztornego Opactwa Cystersów

Opis projektu:	W projekcie zawierają się działania dotyczące modernizacji infrastruktury komunikacyjnej oraz bezpośredniego otoczenia zespołu klasztornego. Planowane są działania w zakresie infrastruktury komunikacyjnej: przeprowadzenie modernizacji ulicy Opackiej, wyznaczenie i wybudowanie ciągów komunikacyjnych, w tym, wyznaczenie przebiegu ścieżki pieszo-rowerowej i miejsc parkingowych. Ponadto zakładana jest renowacja parku, uporządkowanie jego struktury i uzupełnienie zieleni. Realizacja zadania ma polegać także na przeprowadzeniu szerokiej promocji obiektu zabytkowego zespołu klasztornego Opactwa Cystersów.
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego – poprawa wizerunku zabytkowego obiektu

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

	<ul style="list-style-type: none"> – stworzenie miejsca do wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców i turystów
Zakres rzeczowy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> – modernizacja ulicy Opackiej z oświetleniem i oznakowaniem – wytyczenie śladu ścieżki, budowa chodnika pieszo-rowerowego – przeprowadzenie rewitalizacji parku (zagospodarowanie przestrzeni, nasadzenia, wprowadzenie elementów małej architektury) – przeprowadzenie oznakowania ścieżki wraz z tablicami informacyjnymi – przeprowadzenie szerokiej i długotrwałej akcji promocyjnej
Szacunkowa wartość	<ul style="list-style-type: none"> – 5 000 000,00 PLN w tym 4 000 000,00 PLN - EFRR w ramach RPO Wł lub POiŚ

Tabela 44. Projekt - Modernizacja i przebudowa infrastruktury turystycznej zabytkowego obiektu Hotelu Podklasztorze i jego otoczenia

Opis projektu:	W projekcie zawierają się działania dotyczące modernizacji infrastruktury hotelowej znajdującej się w bezpośrednim sąsiedztwie zespołu klasztornego. Inwestycje będzie realizował właściciel obiektu.
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> – poprawa wizerunku zabytkowego obiektu – poprawa jakości świadczonych na terenie gminy usług hotelowych – poprawa prestiżu obiektu
Zakres rzeczowy projektu:	Zakres rzeczowy zadania będzie dostosowany do potrzeb przystosowania obiektu do prowadzenie obsługi ruchu turystycznego i do obowiązujących standardów oraz zaleceń Konserwatora zabytków.
Szacunkowa wartość	<ul style="list-style-type: none"> – 5 000 000,00 PLN w tym w tym 4 000 000,00 PLN - EFRR w ramach RPO Wł lub POiŚ

Tabela 45. Projekt - Kompleksowe zagospodarowanie terenu Polany w celu rozwoju funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnych i sportowych

Opis projektu:	<p>Projekt przewiduje zagospodarowanie terenów rekreacyjnych tzw. Polana w Sulejowie na cele wypoczynkowo-rekreacyjne i sportowe. Teren położony jest w zachodniej części miasta między drogą krajową nr 12 do Piotrkowa Trybunalskiego, a rzeką Pilicą.</p> <p>Według koncepcji zagospodarowania przestrzennego tego terenu, przeprowadzone inwestycje, nadadzą mu nową jakość oraz będą służyć mieszkańcom i turystom. Na obszarze konieczne jest wytyczenie szlaków komunikacyjnych (komunikacji samochodowej, pieszej i rowerowej) i miejsc parkingowych, z wytyczeniem głównego ciągu o charakterze promenady, rozmieszczenie obiektów sportowych i rekreacyjnych i zagospodarowanie terenów nadpilicznych. Ponadto korzystnym byłoby wyznaczenie obszarów do zabudowy letniskowej indywidualnej i do zabudowy letniskowej zorganizowanej, hotelowej itp.</p>
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> – stworzenie kompleksowego terenu wypoczynkowo-rekreacyjnego – utworzenie kompleksu letniskowego na wysokim poziomie – zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego – wzrost aktywności gospodarczej
Zakres rzeczowy projektu:	<p>Zagospodarowanie będzie obejmować:</p> <p>strefa I - rekreacyjno - gastronomiczna</p> <ul style="list-style-type: none"> – budowę nowych pawilonów gastronomiczno-usługowych (jadłodajnie, sklepik spożywczy, wypożyczalnia sprzętów wodnych, rowerów, sklepik z pamiątkami, itp.) – remont istniejącego parkingu ze stworzeniem miejsc dla rowerów – stworzenie deptaka z małą architekturą i ciągiem handlowym – modernizacja przyłączy do sieci energetycznej, wodociągowej, gazowej,

	<ul style="list-style-type: none"> – budowa zbiorczych bezodpływowych zbiorników na nieczystości strefa II - rekreacyjno - wypoczynkowa: – piaszczysty brzeg Pilicy - przygotowania plaży z infrastrukturą – budowa obiektu tzw. "Bosmanki", - budowa obiektów rekreacyjnych, sportowych: plac zabaw, "małpi gaj"
Szacunkowa wartość	– 15 000 000,00 PLN w tym 12 000 000,00 PLN - EFRR w ramach RPO Wł

W trakcie konsultacji społecznych pojawiało się wiele głosów poparcia dla podjęcia inicjatywy scalającej obszar poddawany rewitalizacji z obszarami wspierającymi proces rewitalizacji. Taką inicjatywą łączącą rozproszone struktury przestrzenne miasta, mogłaby być inwestycja polegająca na utworzeniu ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Pilicy. Inwestycja wpłynęłaby na podniesieni atrakcyjności turystycznej miasta Sulejowa.

Tabela 46. Projekt - Utworzenie ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Pilicy

Opis projektu:	Inicjatywa na służyć połączeniu w całość ścieżką pieszo-rowerową terenów: centrum miasta (jej elementem głównym byłaby kładka na rzece Pilicy pomiędzy częściami A i B terenu śródmiejskiego) z terenami wypoczynkowo-rekreacyjnymi i sportowymi oraz terenami klasztoru cysterskiego. Projekt ten ma służyć dla komunikacji i rekreacji mieszkańcom oraz turystom. Optymalnym byłoby wyznaczenie śladu ścieżki pomijającej drogę krajową, wykorzystującą bulwary na obu brzegach Pilicy
Cele projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - swobodna komunikacja pieszo-rowerowa pomiędzy najważniejszym obszarami miasta - zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego - wyeksponowanie walorów miasta - działanie integrujące poszczególne obszary miasta - powiązanie z innymi planowanymi lub istniejącymi ścieżkami rowerowymi
Zakres rzeczowy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> - wytyczenie śladu ścieżki, budowa chodnika i ewentualnych kładek na rzece - wyznaczenie i budowa miejsc odpoczynku z małą architekturą (tj. ławeczkami, kozkami, miejscami postojowymi dla rowerów itp.) - przeprowadzenie oznakowania ścieżki wraz z tablicami informacyjnymi w ciekawych miejscach dotyczącymi: historii, kultury i przyrody
Szacunkowa wartość	– 2 000 000,00 PLN w tym 1 500 000,00 PLN - EFRR w ramach RPO Wł lub POiŚ

SYSTEM WDRAŻANIA LOKALNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

9.1. Uwarunkowania prawne

Ramy prawne wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji wyznaczane są na podstawie następujących reżimów prawnych:

- system prawa wspólnotowego – akty prawa regulujące: politykę regionalną Unii Europejskiej i zarządzanie funduszami strukturalnymi, zasady konkurencji i pomoc publiczną – zasady udzielania pomocy publicznej oraz zasady udzielania pomocy de minimis określone w Rozporządzeniu Komisji (WE) nr 1998/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r. w sprawie zastosowania art. 87 i art. 88 Traktatu do pomocy de minimis (Dz. Urz. UE L 379 z 28.12.2006 r.)
- system prawa krajowego – ustawy i rozporządzenia regulujące:

funkcjonowanie gminy, jako jednostki samorządu terytorialnego – ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 poz. 885), ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 poz. 594), ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2013 poz. 907),

formy zarządzania funduszami strukturalnymi na poziomie krajowym

- system prawa miejscowego:

uchwały organu stanowiącego sankcjonujące działania rewitalizacyjne, zarządzenia organu wykonawczego ustanawiające ramy organizacyjne wdrażania działań rewitalizacyjnych.

9.2. Uwarunkowania instytucjonalno-organizacyjne

"Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" będzie realizowany w oparciu o system wdrażania pomocy strukturalnej Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego oraz sektorowych Programów Operacyjnych przewidzianych do realizacji od roku 2014. Realizację Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów powierza się Burmistrzowi Sulejowa poprzez Urząd Miejski w Sulejowie. Zarządzanie przedmiotowym opracowaniem będzie odbywać się zatem w ramach istniejących struktur Urzędu Miejskiego, przez co nie przewiduje się dodatkowych kosztów na zarządzanie Programem. Wszystkie projekty będą realizowane zgodnie z uchwaloną przez Radę Miejską, Wieloletnią Prognozą Finansową oraz budżetami rocznymi. Spójność niniejszego Programu z WPF zapewnić ma efektywną realizację zaplanowanych, zhierarchizowanych i ujętych w ww. planach programów i projektów inwestycyjnych. W przypadku projektów planowanych do współfinansowania z funduszy Unii Europejskiej, właściwa jednostka zleca i przygotowuje wymaganą dokumentację techniczną przygotowuje wniosek, który zostaje złożony do właściwej instytucji. Do szczegółowych zadań Urzędu Miejskiego w Sulejowie będzie należeć:

- opracowywanie i składanie wniosków o dofinansowanie planowanych inwestycji zawartych w niniejszym Programie,
- realizacja działań przewidzianych w programie w zakresie przygotowywania:
 - dokumentacji przetargowej i przetargów,
 - analiz, kosztorysów i studiów wykonalności,
 - dokumentacji bieżącej,
 - nadzoru nad wykonawcą pod kątem terminowości i jakości wykonywania zleconych inwestycji,
- informacja o współfinansowaniu inwestycji z funduszy Unii Europejskiej.

Funkcję instytucji zarządzającej i koordynującej realizację "Lokalnego Programu Rewitalizacji..." będzie pełnił interdyscyplinarny Zespół ds. wdrożenia "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023", powołany Zarządzeniem Burmistrza. Do zadań Zespołu należeć będzie należy konsultowanie niniejszego opracowania, rekomendowanie go Radzie Miejskiej oraz prowadzenie monitoringu jego wdrażania i ocena. W celu skoordynowania projektów konieczne jest zbudowanie czynnego dialogu z mieszkańcami, pracownikami instytucji samorządowych i pozarządowych oraz przedsiębiorcami, który stworzy warunki do wdrożenia programu rewitalizacji z korzyścią dla obszaru gminy oraz jej mieszkańców. W tym działaniu również dużą rolę odgrywać będzie Zespół ds. Rewitalizacji, stosując metody partycypacji społecznej.

Obsługę administracyjno-techniczną Zespołu ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sulejów na lata 2016-2023 zapewni Referat Rozwoju i Ochrony Środowiska Urzędu Miejskiego w Sulejowie oraz koordynator Zespołu ds. rewitalizacji. Do ich obowiązków należy:

- przyjmowanie wniosków,
- kontrola formalna wniosków,
- monitoring wdrażania poszczególnych projektów.

Projekty zgłoszone do "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" będą realizowane i wdrażane w określonej hierarchii zadań, zależnie od postanowień Rady Miejskiej w Sulejowie, które są m.in. związane z uregulowaniami budżetowymi (zachowaniem płynności finansowej gminy) oraz terminami narzucanymi przez Instytucje sterujące i zarządzające RPO WŁ i innych. Każdy projekt umieszczony w "LPR..." będzie realizowany w oparciu o harmonogram zadaniowo-czasowy.

Zakończone projekty będą zostaną przekazane do monitorowania ich efektywności i skutków przez okres minimum 5 lat od chwili przekazania inwestycji do użytkowania.

Zaprojektowany system zarządzania zapewni wykorzystanie Programu Rewitalizacji, gwarantując realizację zadań zapisanych w Programie oraz przyszłych zadań, wynikających z nowo zaistniałych potrzeb.

9.3. Realizacja rzeczowa i finansowa

"Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" będzie realizowany za pomocą zadań inwestycyjnych oraz projektów gospodarczych i społecznych. Katalog inwestycji rewitalizacyjnych realizowany będzie głównie przez samorząd Miasta i Gminy Sulejów oraz jego jednostki organizacyjne. Za rzeczową realizację projektu odpowiadać będą komórki inwestycyjne Urzędu Miejskiego w Sulejowie.

Podmioty zaangażowane we wdrażanie zadań przewidzianych "Lokalnym Programem Rewitalizacji..." będą odpowiedzialne za właściwe sobie części infrastruktury powstałej w wyniku ich realizacji. Dotyczy to głównie jednostek budżetowych (organizacyjnych) gminy Sulejów, tj. Miejskiego Zakładu Komunalnego, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Miejskiego Ośrodka Kultury, Biblioteki Miejskiej, Gminnego Centrum Informacji. Odpowiedzialność wymienionych podmiotów obejmować będzie współpracę przy realizacji zadań, udostępnianie obiektów/nieruchomości na czas realizacji działań, wykonywanie zarządu nad obiektami w imieniu gminy, organizowanie i nadzór nad podejmowanymi inicjatywami, itp.

Zadania i projekty inwestycyjne realizowane w ramach "Lokalnego Programu Rewitalizacji..." będą finansowane głównie z dwóch źródeł, tj.:

- ze środków własnych gminy (budżet gminy),
- ze środków Unii Europejskiej, w tym: zakłada się składanie wniosków aplikacyjnych na projekty przestrzenne głównie w ramach działania rewitalizacyjnego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 oraz korzystanie z możliwości dofinansowanie projektów tzw. "miękkich" z rozmaitych źródeł (sektorowych programów operacyjnych, konkursów, grantów, itp.).

Tabela 47. Możliwości dofinansowania zadań zawartych w "LPR..." (opracowanie własne)

Sektor	Finansowanie
inwestycje przestrzenne	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
infrastruktura sieciowa, komunikacyjna	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020 Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014-2020 Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020 Narodowy Program Przebudowy Dróg Lokalnych Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
działania wspomagające rozwój gospodarczy	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020 Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 Program Operacyjny Inteligentny Rozwój 2014-2020 Granty Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
działania wspomagające rozwój społeczny	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020 Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 Program Operacyjny Polska Cyfrowa 2014-2020 Narodowy Fundusz Zdrowia Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Granty Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego Rządowy Program Na Rzecz Aktywności Społecznej Osób Starszych Program Funduszu Inicjatyw Obywatelskich na lata 2014-2020
działania wspomagające zachowanie dziedzictwa	Regionalny Program Operacyjny Województwa Łódzkiego 2014-2020 Granty Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Właścicielem infrastruktury po zakończeniu realizacji projektu pozostanie jej obecny właściciel – Miasto i Gmina Sulejów.

W myśl art. 11 ust, 5 pkt 1. Ustawy o rewitalizacji Rada Miejska ustanowi prawo pierwokupu na rzecz gminy wszystkich nieruchomości położonych na obszarze rewitalizowanym.

SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY SKUTECZNOŚCI DZIAŁAŃ PROGRAMU REWITALIZACJI

10.1. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym, organizacjami pozarządowymi

Istotnym elementem systemu wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów jest zbudowanie mechanizmów uspołecznienia procesu rewitalizacji. Ze względu na szeroki i międzysektorowy charakter planowanych działań, konieczne jest nawiązanie współpracy ze społecznością lokalną na rzecz skutecznego przeobrażenia obszarów przewidzianych do rewitalizacji. W związku z aktywnym uczestnictwem organizacji pozarządowych oraz mieszkańców zakłada się wykorzystanie mechanizmów związanych z kontrolą obywatelską i współdecydowaniem

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów jest dokumentem otwartym i będzie podlegał aktualizacji zgodnie z nowo pojawiającymi się problemami, w oparciu o zasadę partnerstwa we współpracy z lokalnymi partnerami: mieszkańcami, wspólnotami, organizacjami pozarządowymi, przedsiębiorcami, kościołami i związkami wyznaniowymi i innymi partnerami społeczno-gospodarczymi.

Jednym z elementów współpracy z partnerami będą działania Urzędu Miejskiego w Sulejowie, który będzie uczestniczył w inicjatywach mieszkańców i innych podmiotów, w szczególności NGO realizowanych na obszarze rewitalizowanym. Działania te obejmować powinny:

- ✓ akcje informacyjno-promocyjne z wykorzystaniem strony internetowej www.sulejow.pl,
- ✓ przygotowanie publikacji w prasie lokalnej i współpracę z mediami,
- ✓ współudział w organizowanych przez mieszkańców, NGO, i inne podmioty wydarzeniach
- ✓ podawanie do publicznej wiadomości, poprzez stronę internetową raportu z realizacji LPR,
- ✓ prowadzenie ankiet internetowych, poprzez stronę internetową, oceniających podejmowane działania i umożliwiające zgłoszenie nowych propozycji działań rewitalizacyjnych.

Powyższe działania zapewnią transparentność procesu odnowy, rzeczywistą kontrolę obywatelską i umożliwią wpływ na kształt zaplanowanych procesów rewitalizacyjnych w mieście.

Powodzenie inwestycji i działań realizowanych w ramach "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" wymaga współpracy wielu podmiotów, nie tylko z sektora publicznego. Władze gminy będą dążyć do jak największego zaangażowania w działania rewitalizacyjne odbiorców programu (interesariuszy), w tym:

- beneficjentów projektów, czyli przede wszystkim mieszkańców miasta,
- właścicieli nieruchomości,
- podmiotów prywatnych, przedsiębiorców (obecnych i przyszłych),
- organizacji pozarządowych,
- partnerów społecznych.

Stworzenie możliwości udziału wszystkich partnerów społecznych w realizacji LPR będzie wiązać się z:

- wykorzystaniem potencjału organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej poprzez skoordynowanie działań dla realizacji jednego, spójnego projektu,
- optymalnym wykorzystaniem kompetencji i zasobów ludzkich będących w dyspozycji Urzędu Miejskiego w Sulejowie, jego jednostek organizacyjnych i budżetowych, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców oraz innych partnerów,
- innowacyjnością proponowanych rozwiązań (adekwatne do rzeczywistych potrzeb podejście rozwiązywania problemów lokalnych),
- istnieniem grupy lokalnych liderów.

Inicjowanie i podejmowanie współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi będzie obejmowało działania zapewnienia powszechnego dostępu do informacji o:

- realizowanych przedsięwzięciach w obszarze rewitalizowanym,
- możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych dla wszystkich grup docelowych,
- kryteriach oceny i wyboru projektów oraz obowiązujących w tym zakresie procedurach.

Elementami właściwej współpracy i inicjowania działań na poziomie lokalnym są też:

- koordynowanie działań organizacji społecznych, zawodowych i innych instytucji,
- wspieranie kreowania aktywnych postaw społecznych oraz liderów lokalnych,
- wspieranie organizacji pozarządowych działających na rzecz środowisk lokalnych, rozwoju gospodarczego, itp.,
- nawiązywanie porozumień i zawieranie umów z różnymi partnerami,
- inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym.

Działania rewitalizacyjne podejmowane w partnerstwie mają przyczynić się do pogłębienia identyfikacji mieszkańców z gminą i miastem.

10.2. System monitorowania "Lokalnego Programu Rewitalizacji..."

Opracowanie dobrze funkcjonującego monitoringu i ewaluacji działań umożliwia dobre zarządzanie projektem oraz polityką miejską. Podstawowym celem monitoringu jest weryfikacja skuteczności działań ujętych w dokumencie. Stały monitoring pozwoli także na korygowanie działań, a co za tym idzie podniesienie efektywności polityk publicznych.

Monitoring realizacji Programu prowadzony będzie w odniesieniu do wskaźników, mających swoje źródło w efektach poszczególnych projektów. System monitoringu będzie obejmował nadzór nad poszczególnymi projektami rewitalizacyjnymi oraz kontrolę realizacji całego Lokalnego Programu Rewitalizacji. "Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" stanowi dokument otwarty, ponadkadencyjny, określający cele i programy działań na kilkanaście lat. Program poddawany będzie systematycznej, okresowej analizie i ocenie oraz w razie potrzeby będzie aktualizowany w zakresie dostosowania do zmieniających się uwarunkowań. Monitorowanie jest procesem systematycznego zbierania, raportowania i interpretowania danych. Dostarcza informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania poszczególnych projektów inwestycyjnych i programów oraz informacji o sposobie i prawidłowości wykorzystania udzielonej pomocy finansowej.

Monitoring prowadzony będzie w zakresie rzeczowym i finansowym. Monitoring rzeczowy obejmował będzie stopień osiągnięcia planowanych wskaźników produktów i rezultatów dla

poszczególnych inwestycji oraz programów. Monitoring finansowy obejmował będzie dane realizacji projektów będących podstawą do oceny sprawności wydatkowania przeznaczonych na nie środków finansowych.

Za prawidłowy przebieg prac związanych z monitorowaniem wskaźników projektu odpowiedzialne będą komórki merytoryczne Urzędu Miejskiego w Sulejowie zaangażowane w realizację poszczególnych przedsięwzięć wynikających z niniejszego programu oraz wszystkie podmioty zarządzające infrastrukturą powstałą w wyniku realizacji projektu.

10.3. Sposób oceny "Lokalnego Programu Rewitalizacji..."

Ocena programów (projektów i zadań inwestycyjnych), przebiegać powinna według trzech aspektów odnoszących się do trzech stanów procesów realizowanych w praktyce:

- ex-ante - ocena poprzedzająca realizację procesu, nazywana oceną prospektywną, polega na sprawdzeniu poprawności ustalenia struktury operacyjnej procesu wykonawczego i struktury organizacyjnej, w której proces ten ma być realizowany;
- mid-term – ocena bieżąca, sprawowana w czasie realizacji procesu, polega na śledzeniu przebiegu procesu realizowanego w podsystemie wykonawczym z punktu widzenia jego zgodności ze założoną strukturą operacyjną oraz sprawdzaniu zgodności osiąganych rezultatów pod względem ilościowym, jakościowym i czasowym z celami zdekomponowanymi na zadania;
- ex-post – przeprowadzona po zakończeniu działania objętego programem ocena retrospektywna, polega na konfrontacji osiągniętych rezultatów z założonymi celami. Stanowi ona podstawę oceny sprawności realizacji oraz trafności przyjętych wzorców działań.

Ocena wyników realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 będzie dokonywana przez planowany do powołania Zespół ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sulejów na lata 2016-2023. Będzie ona polegała na weryfikacji założeń przyjętych w "LPR..." - dotyczących poszczególnych przedsięwzięć - które wyrażone są w postaci odpowiednich wskaźników. Dla każdego projektu przyjęto wskaźniki osiągnięcia celu w postaci produktu, rezultatu i oddziaływania.

Ocena dokonywana będzie w okresach trzyletnich – pierwsza w 2018 r., kolejna w 2021 r. oraz w 2024 r.

Zespół z przeprowadzonej oceny przygotowuje raport wraz z oceną wdrażania "Lokalnego Programu Rewitalizacji...", który jest przedstawiany Radzie Miejskiej oraz podawany jest do informacji publicznej.

10.4. Działania informacyjno-promocyjne "LPR.."

Informowanie społeczności lokalnej o procesach rewitalizacji podejmowanych na obszarze gminy stanowi podstawowy obowiązek władz samorządu. Jest najważniejszym elementem budowania zaufania pomiędzy samorządem a mieszkańcami.

W systemie komunikowania się z mieszkańcami rolę inicjującą przyjmuje Burmistrz Sulejowa poprzez koordynatora Zespołu ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023 (zespół osób odbierający informacje od partnerów indywidualnych, zbiorowych).

Informacja przekazywana społeczeństwu powinna być rzeczowa i wyczerpująca. Proces partycypacji społecznej powinien rozpocząć się od podania do wiadomości konieczności opracowania „Lokalnego Programu Rewitalizacji” oraz powiadomieniem o wyborze

obszarów do rewitalizacji (po przeprowadzeniu badań wśród mieszkańców gminy i osób bezpośrednio zaangażowanych w procesy rewitalizacji). Informowanie ma wyjaśnić mieszkańcom korzyści płynące z procesu rewitalizacji, w zamian za ewentualne, tymczasowe zakłócenie normalnego rytmu życia i określony wysiłek, także finansowy.

Komunikacja społeczna ma:

- zapewnić dostęp do informacji na temat celów i problemów rewitalizacji,
- pobudzić do wyrażania własnych opinii,
- nawiązać porozumienie pomiędzy partnerami procesu rewitalizacji a zespołem zadaniowym.

W związku z powyższym Zespół ma obowiązek zapewnić:

- powszechny dostęp do informacji o możliwościach uzyskania wsparcia w ramach funduszy strukturalnych dla wszystkich zainteresowanych na terenie gminy,
- czytelną informację o kryteriach oceny i wyboru projektów oraz obowiązujących w tym zakresie procedurach,
- bieżące informowanie opinii publicznej o zakresie i wymiarze pomocy wspólnotowej dla poszczególnych projektów i rezultatach działań na poziomie gminy,
- współpracę z instytucjami zaangażowanymi w monitorowanie i realizowanie "Lokalnego Programu Rewitalizacji..." w zakresie działań informacyjnych i promocyjnych, poprzez wymianę informacji i wspólne przedsięwzięcia,
- inicjowanie dodatkowych działań promocyjnych o zasięgu lokalnym,
- wykorzystanie nowoczesnych technologii (Internet, poczta elektroniczna, elektroniczna archiwizacja dokumentów), w celu usprawnienia komunikacji pomiędzy podmiotami uczestniczącymi w realizacji „LPR”.

Public - relation „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023”:

- podanie do społecznej wiadomości rozpoczęcia prac nad "Lokalnym Programem Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów(prasa lokalna – miesięcznik „Sulej”, tablice informacyjne na terenie miasta i poszczególnych sołectw, strona internetowa UM)
- rozpisanie ankiety na temat potrzeby poprawy sytuacji oraz potrzeb inwestycyjnych w mieście (udostępnienie ankiety na sesji planowania strategicznego, spotkaniach organizowanych w ramach rewitalizacji przez Urząd Miejski oraz Zespołu ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023
- zorganizowanie spotkania z władzami gminy, przedstawicielami lokalnego biznesu i przedstawicielami instytucji społecznych oraz organizacji pozarządowych z terenu gminy
- zamieszczanie wszelkich informacji dotyczących opracowywanego programu (ankiety, terminy spotkań, ogłoszenia, informacje o dokumencie) na stronie internetowej <http://www.sulejow.pl/>
- podanie do wiadomości Radzie Miejskiej wyników prac nad dokumentem
- konsultacje, na każdym etapie pracy nad „LPR” z Zespołu ds. wdrożenia Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Sulejów na lata 2016-2023
- publikacja „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023” na stronach internetowych Urzędu Miejskiego w Sulejowie oraz Biuletynie Informacji Publicznej.

Komunikacja społeczna ma usprawnić komunikację pomiędzy partnerami, zapewnić dostęp i przepływ informacji na temat celów i problemów rewitalizacji, korzyści płynących

z realizacji "LPR...". Ma także pobudzić partnerów do wyrażania własnych opinii na temat konieczności i zasadności podejmowanych przez gminę działań oraz zmotywować do przedstawiania własnych zamierzeń, projektów, inwestycji.

Wszystkie materiały informacyjne i promocyjne będą wskazywały, jakie są główne cele wykorzystania środków pochodzących z Unii Europejskiej.

Promocję działań realizowanych w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów...” prowadzić będzie Urząd Miejski w Sulejowie. Promocja będzie zgodna z wytycznymi zawartymi w art. 8 Rozporządzenia Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Promocja działań zawartych w "Lokalnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023" będzie prowadzona poprzez:

- na wszystkich materiałach i dokumentach związanych z realizacją projektów w ramach „Lokalnego Programu Rewitalizacji...”, które uzyskają wsparcie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego umieszczone zostanie logo Unii Europejskiej oraz logo Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Łódzkiego,
- umieszczanie tablic informacyjnych o współfinansowaniu projektu ze środków Unii Europejskiej w miejscu prowadzenia inwestycji,
- podanie aktualnych informacji w prasie lokalnej,
- informacje na oficjalnych stronach internetowych Miasta i Gminy Sulejów oraz informacje przekazywane na strony internetowe niezależnych portali regionalnych, strony internetowe jednostek organizacyjnych gminy,
- publikacje związane z realizacją "LPR" (ulotki, foldery, itp.).

Dokumenty źródłowe

1. Narodowy Plan Rewitalizacji 2022
2. Strategia Rozwoju Kraju na lata 2007-2015
3. Strategii Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo. Konkurencyjna gospodarka. Sprawne Państwo, Warszawa 2012
4. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030
5. Strategia "Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko- perspektywa do 2020 r."
6. Strategia Rozwój Transportu do roku 2020 (z perspektywą do roku 2030)
7. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020
8. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020
9. Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2020
10. Plan zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego - aktualizacja
11. Strategia Rozwoju Powiatu Piotrkowskiego na lata 2014-2020
12. Strategia Rozwoju Gminy Sulejów (projekt)
13. Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Gminy Sulejów
14. Strategia Rozwoju Turystyki i Kultury w Gminie Sulejów na lata 2007-2020
15. Zmiana Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin Sulejów, Sulejów 2008
16. Strategia Promocji Gminy Sulejów, Sulejów 2008
17. Lokalny Program Rewitalizacji Miasta Sulejowa, Sulejów 2005
18. Strategia Rozwoju Gminy Sulejów na lata 2016-2026 - projekt
19. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Dla Gminy Sulejów na Lata 2009-2019
20. Program Wspierania Rodziny w gminie Sulejów na lata 2016-2018

Spis tabel

Tabela 1. Liczba ludności gminy i miasta Sulejów w latach 2007-2015 (GUS, 2007-2015).....	10
Tabela 2. Ludność gminy Sulejów według ekonomicznych grup wiekowych w 2014 roku (GUS, 2014)	10
Tabela 3. Ludność gminy Sulejów według wieku i płci w 2014 roku (GUS, 2014)	10
Tabela 4. Przyrost naturalny i saldo migracji dla gminy Sulejów w 2014 roku (GUS, 2014)	11
Tabela 5. Wybrane wskaźniki demograficzne dla miasta Sulejowa, w porównaniu z gminą Sulejów, powiatem piotrkowskim oraz województwem łódzkim - stan na dzień 31.12.2014 r. (GUS, 2014).....	11
Tabela 6. Prognoza demograficzna dla powiatu piotrkowskiego oraz gminy i miasta Sulejowa do roku 2035 (opracowanie własne na podstawie Prognozy dla powiatów i miast na prawie powiatu oraz podregionów na lata 2011 – 2035 - GUS).....	11
Tabela 7. Ludność gminy według edukacyjnych grup wieku w 2014 r. (GUS, 2014)	12
Tabela 8. Liczba rodzin korzystających z pomocy MOPS w Sulejowie w latach 2007-2013 (MOPS Sulejów).....	13
Tabela 9. Liczba i stopa bezrobocia w gminie Sulejów (GUS, 2007-2014)	14
Tabela 10. Źródła utrzymania gospodarstw domowych w Gminie Sulejów (opracowanie własne na podst. GUS, Bank Danych Lokalnych).....	15
Tabela 11. Liczba osób pracujących według innego podziału niż PKD na terenie miasta Sulejowa (GUS, 2007-2014)	15
Tabela 12. Wskaźniki rynku pracy gminy Sulejów na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego w 2014 r. (GUS, 2014)	16
Tabela 13. Dane o mieszkalnictwie na terenie gminy Sulejów w roku 2014 (GUS, 2014)	16
Tabela 14. Wskaźniki kapitału społecznego gminy Sulejów na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego w 2014 r. (GUS, 2014).....	17
Tabela 15. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon na terenie gminy Sulejów w rok 2014 (GUS, 2014).....	21
Tabela 16. Zestawienie podmiotów gospodarki narodowej na terenie gminy Sulejów w rok 2014 wg sekcji PKD (GUS, 2014)	21
Tabela 17. Wskaźniki rozwoju gospodarczego gminy Sulejów na tle powiatu piotrkowskiego i województwa łódzkiego w 2014 r. (GUS, 2014).....	23
Tabela 18. Struktura zagospodarowania przestrzennego gminy Sulejów w ha w roku 2014 (GUS, 2014)	26
Tabela 19. Własność gruntów na terenie miasta Sulejowa (Starostwo Powiatowe w Piotrkowie Trybunalskim stan na 31.12.2011 r.).....	27
Tabela 20. Obszary chronione na terenie gminy (opracowanie własne).....	35
Tabela 21. Odpady zbierane w Gminie Sulejów w latach 2009-2014 (GUS, 209-2014).....	37
Tabela 22. Wynikowe klasy stref dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w 2012 r., dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia (z uwzględnieniem krajowych norm dla uzdrowisk) (WIOŚ, Łódź 2014).....	38
Tabela 23. Klasyfikacja strefy łódzkiej według parametrów, z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych dla ochrony roślin (WIOŚ, Łódź 2014).....	38
Tabela 24. Analiza SWOT.....	41
Tabela 25. Wskaźniki oceny podsystemu społecznego, gospodarczego, środowiskowego (UM w Sulejowie)	55
Tabela 26. Rozkład przestrzenny wskaźników podsystemu społecznego na obszarze gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie)	57
Tabela 27. Rozkład przestrzenny wskaźników podsystemu gospodarczego na obszarze gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie)	60
Tabela 28. Rozkład przestrzenny wskaźnika podsystemu środowiskowego na obszarze gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie)	66

Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023

Tabela 29. Rozkład przestrzenny wskaźników potwierdzających sytuację kryzysową na obszarze gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie).....	68
Tabela 30. Wskaźniki koncentracji obszaru rewitalizacji Gminy Sulejów (opracowanie własne).....	83
Tabela 31. Metodologia zapewnienia komplementarności między poszczególnymi projektami oraz działaniami innych podmiotów na obszarze rewitalizacji	93
Tabela 32. Projekt - Rewitalizacja Centrum Sulejowa poprzez przebudowę Placu Straży i ul. Krakowskiej wraz z infrastrukturą komunalną	95
Tabela 33. Projekt - Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez zagospodarowanie terenu przy ulicy Szkolnej w Sulejowie na cele turystyczno – rekreacyjne	96
Tabela 34. Projekt - Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez przebudowę ulicy Rynek w Sulejowie.....	97
Tabela 35. Projekt - Rewitalizacja Centrum Miasta Sulejowa poprzez budowę kładki pieszo rowerowej nad rz. Pilicą w celu rozwoju turystyki i rekreacji pieszo – rowerowe	99
Tabela 36. Projekt - Rewitalizacja obiektów zabytkowych przy ul. Podkurnędz.....	101
Tabela 37. Projekt – Przebudowa targowiska miejskiego w Sulejowie wraz z urządzeniami budowlanymi – „Mój Rynek”	102
Tabela 38. Planowane działania społeczne (organizacyjne) "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023"	105
Tabela 39. Planowane działania gospodarcze (organizacyjne) "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016 - 2023".....	106
Tabela 40. Planowane działania przestrzenne i infrastrukturalne (organizacyjne) "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023".....	107
Tabela 41. Plan finansowy realizacji "Lokalnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Sulejów na lata 2016-2023"	109
Tabela 42. Projekt - Wyeksponowanie walorów zabytkowego zespołu klasztornego opactwa cystersów.....	112
Tabela 43. Projekt Poprawa infrastruktury kultury i promocja walorów zabytkowego zespołu klasztornego Opactwa Cystersów	112
Tabela 44. Projekt - Modernizacja i przebudowa infrastruktury turystycznej zabytkowego obiektu Hotelu Podklasztorze i jego otoczenia.....	113
Tabela 45. Projekt - Kompleksowe zagospodarowanie terenu Polany w celu rozwoju funkcji wypoczynkowo-rekreacyjnych i sportowych.....	113
Tabela 46. Projekt - Utworzenie ciągu pieszo-rowerowego wzdłuż rzeki Pilicy.....	114
Tabela 47. Możliwości dofinansowania zadań zawartych w "LPR..." (opracowanie własne)	117

Spis wykresów

Wykres 1. Liczba ludności gminy i miasta Sulejów w latach 2003-2015 (GUS, 2003-2014, UM Sulejów, 2015).....	10
Wykres 2. Zmiana ilości uczniów wg wieku edukacyjnego w latach 2012-2014 na terenie gminy Sulejów (GUS, 2012-2014).....	13
Wykres 3. Rozkład przestrzenny odsetka (na 1000 mieszkańców) osób korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy Sulejów w 2015 r. (UM w Sulejowie).....	14
Wykres 4. Rozkład przestrzenny NGO na terenie gminy Sulejów w 2015 r. (UM w Sulejowie)	17
Wykres 5. Struktura podmiotów sektora prywatnego na terenie gminy Sulejów w roku 2014 (GUS, 2014).....	22
Wykres 6. Struktura rodzajów działalności gospodarczej na terenie gminy Sulejów i samego miasta Sulejowa (GUS, 2014)	22
Wykres 7. Rozkład odsetka zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w gminie Sulejów na 100 osób (UM w Sulejowie).....	23
Wykres 8. Użytkowanie gruntów na terenie gminy Sulejów (GUS, 2014)	27

Wykres 9. Rozkład przestrzenny wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Sulejów w 2015 r. (Inwentaryzacja wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Sulejów, UM w Sulejowie)	37
Wykres 10. Ilość i rozkład przestrzenny wskaźników potwierdzających sytuację kryzysową na terenie gminy Sulejów (opracowanie własne UM w Sulejowie).....	70

Spis rysunków

Rysunek 1. Położenie Miasta i Gminy Sulejów (opracowanie własne)	8
Rysunek 2. Obszary chronione na terenie Sulejowa (http://geoserwis.gdos.gov.pl/).....	35
Rysunek 3. Podział Gminy Sulejów na jednostki pomocnicze - sołectwa (UM w Sulejowie).....	53
Rysunek 4. Podział miasta Sulejów na jednostki pomocnicze - osiedla (UM w Sulejowie)	53
Rysunek 5. Rozkład przestrzenny obszarów kryzysowych w podsystemie społecznym (opracowanie własne UM w Sulejowie)	59
Rysunek 6. Rozkład przestrzenny obszarów kryzysowych w podsystemie gospodarczym (opracowanie własne UM w Sulejowie)	62
Rysunek 7. Dokumentacja fotograficzna terenów kryzysowych pod względem przestrzennym na terenie miasta Sulejowa (opracowanie własne)	63
Rysunek 8. Rozkład przestrzenny obszarów kryzysowych w podsystemie środowiskowym (opracowanie własne UM w Sulejowie)	67
Rysunek 9. Zasięg przestrzenny obszaru zdegradowanego (opracowanie własne).....	70
Rysunek 10. Mapa poglądowa terenu rewitalizacji w Sulejowie (opracowanie własne).....	79
Rysunek 11. Mapa poglądowa lokalizacji terenów przeznaczonych do rewitalizacji na tle obszaru zdegradowanego w mieście Sulejowie (opracowanie własne)	80
Rysunek 12. Fotografie przedstawiające stan obecny strefy śródmiejskiej w Sulejowie (zdjęcia własne)	81
Rysunek 14. Fotografie przedstawiające stan obecny terenu klasztoru cystersów i jego otoczenia w Sulejowie (zdjęcia własne).....	85
Rysunek 15. Zakres terenu klasztornego i przyklasztornego w Sulejowie (opracowanie własne).....	85
Rysunek 16. Fotografie przedstawiające stan obecny strefy wypoczynkowo-rekreacyjnej - Polana w Sulejowie (zdjęcia własne).....	86
Rysunek 17. Mapa poglądowa strefy wypoczynkowo-rekreacyjnej - Polana w Sulejowie (opracowanie własne)	87